

ประณีประนอมกัน
ด้วยนาฬิก้าเวลา

สมณะโฆธีรังกษ์

สาราณียกร

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๙๗๔-๙๓๑๗๓-๘-๖

ประนีประนอมกันด้วยนาฬิกาส

สมณะโพธิรักษ์ สารานุกร

พิมพ์ครั้งที่ ๑	มิถุนายน ๒๕๔๘	จำนวนพิมพ์ ๕๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒	สิงหาคม ๒๕๕๑	จำนวนพิมพ์ ๑๑,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ ธรรมทัศน์สมาคม
๖๗/๕๐ ถนนนรินทร์ ینگุ่ม กทม. ๑๐๒๔๐
โทร.๐-๒๓๓๕-๔๕๐๖
โทรสาร ๐-๒๓๓๓-๔๐๒๗

พิมพ์ที่ บริษัท ฟ้ายภัย จำกัด
๖๔๔ ซอยนวมินทร์ ๔๔ ถนนนวมินทร์
แขวงคลองกุ่ม เขตینگุ่ม กทม.๑๐๒๔๐
โทร.๐-๒๓๓๕-๘๕๑๑
โทรสาร ๐-๒๓๓๕-๗๘๐๐

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นางสาวลัดดา ปิยะวงศ์รุ่งเรือง

คำนำ

อาตมาทำหน้าที่สื่อเล่มนี้ขึ้นมา **เพื่อบันทึกเหตุการณ์ใน “ความเป็นมนุษย์”** ของตัวอาตมาเอง และทั้งของผองเพื่อนมนุษย์ที่เกิดมาร่วมยุคสมัย ซึ่งได้ผ่าน “กรรม” อันได้มีส่วนเกี่ยวข้องกันจริงต่างๆ ไปได้ เพื่อคนรุ่นหลังหรือรุ่นหน้าใดๆก็ตาม เมื่อหยิบจับขึ้นมาอ่านมาศึกษา ย่อมเป็นประโยชน์แน่ ไม่มากก็น้อย เพราะมันเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงเป็นจริง ของคน ของกลุ่มคน อันเต็มไปด้วยสังขารสุดจัดจ้านในสังคมโลกยุคสมัยนี้

ที่แน่ๆนั้น ขอยืนยันด้วยสัตย์จริงว่า ไม่ได้ทำเพื่อเอาชนะคะคาน เพื่อถกเถียง เพื่อต่อสู้ เพื่อทำลายตนเองและผู้อื่นแต่อย่างใดทั้งสิ้น อาตมาไม่มีสิทธิ์บังคับใครให้เชื่อได้หรือก มีสิทธิ์แค่พูดความจริงให้จริงที่สุดเท่านั้น ออกจะเกรงใจอย่างมากด้วยซ้ำ ที่ต้องเขียนบันทึกออกมาเช่นนั้น แต่ก็เลี่ยงความจริงไม่ได้ เมื่อทำก็ต้องบันทึกสิ่งจริง ก็จำต้องทำ ที่จริงก็ทำประมาณหนึ่งเท่านั้น หากจะพูดรายละเอียดที่หนักหนาสาหัสจัดจ้านกว่านี้ ก็ยังมีอีก แต่ขอทำพอประมาณเท่านี้ก็แล้วกัน

อาตมาทบทวนตัวเองเสมอว่า ทุกวันนี้เรามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร กายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรมของเรา ก่อกรรมอยู่ตลอดไปตามวันเวลานี้ เพื่อ**ลาภ-ยศ**หรือ? ก็ตอบตนได้ชัดที่สุดว่าไม่ใช่แน่ แม้เพื่อ**สรรเสริญ** คนจะไ้ได้มานิยมชมเชยกยกย่องหรือ? ก็เห็นแต่ว่า ผู้คนเขารับไม่ได้ เขาดูถูกเหยียดหยามด้วยซ้ำ จนตนเองออกรู้สึกว่ เราเหมือน “นกแรง” ตัวหนึ่งที่มีเพื่อนฝูงหมู่เล็กหมู่น้อยกระจัดกระจายอยู่ในสังคมประเทศ แต่ก็ได้ไม่ได้น้อยใจ ไม่ได้รู้สึกต่ำต้อยด้วยชีวิตอะไรหรอก ก็รู้อยู่ว่าตนเองทำอะไร และอะไรที่ทำอยู่นี้ควรหรือไม่ เท่าใด ก็เพียรตรวจสอบเสมอ เพราะชีวิตคนนั้นจะเกิดมาอย่างไร จะกี่ชาติ อาตมาชัดเจนจริงๆว่า มันไม่มีอะไรจะ

ประเสริฐเท่ากับเกิดมาเพื่อปฏิบัติตนตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบอย่าง
จบสัมบูรณ์แท้จริงแล้ว ว่า **หากจะเป็นคนที่มีความสุข-ความประเสริฐสูงสุด
นั้น จะเป็นคนอย่างไร ชนิดไหน..?**

พระพุทธเจ้าเกิดมาแล้วๆเล่าๆ ไม่รู้กี่ล้านๆๆชาติ เพื่อศึกษา
ค้นคว้า พิสูจน์ **“ความประเสริฐของมนุษย์ที่เรียกว่าอาริยะ”** ด้วยพระองค์เอง
จนตรัสรู้แล้วว่า เป็นอย่างไร? พระองค์ก็ได้คำตอบสัมบูรณ์แล้วคือ
“อรหัตต์” นี้แหละสุดยอดในความพันทุกข์ หรือเป็นสุขอันประเสริฐสุด
(วุฒิสมสุขหรือบรมสุข) ยิ่งยอดแล้ว แห่งความเป็นคน ซึ่งจะมีพร้อมทั้ง
คุณภาพ-คุณวุฒิ-คุณลักษณะ-คุณสมบัติ-คุณค่า-คุณธรรม-คุณวิเศษอัน
เป็นคุณากรในความเป็นคนบริบูรณ์ที่สุด ไม่มีวิชาความรู้แขนงไหนใดอื่นเลย
ในโลกจะรวมเอาความครบพร้อมแห่ง **“สรรพความประเสริฐสุดยอด
ในความเป็นคน”** ไว้ได้เท่า “วิชาพุทธศาสตร์” อาตมาจึงขอมีชีวิตอยู่กับ
“วิชา” นี้แลตลอดกาลนาน แม้จะเกิดมาอีกกี่ชาติๆๆๆ ก็ตาม และแม้จะ
ต้องได้รับการนิทนามว่าร้าย ไม่ได้รับสรรเสริญ ก็ขอแค่อยู่กับสัทธรรม

สำหรับส่วนของ **“สุข”** อาตมาก็เข้าใจแล้วในโลกก็สุขกับโลกุตระสุข
และอาตมาย่อมมุ่งอาศัย “วุฒิสมสุขที่เป็นโลกุตระสุข” ตามความสามารถ
ของตนแน่แท้ ดังนั้น หากจะเหลือ “อูฐีแห่งกามสุขัลลิกานุโยค” อันเป็นส่วน
ปลายข้าง “โลกียสุข” ฝั่งหนึ่ง(อันตา) อาตมาก็ต้องล้างของตนแน่ หรือจะ
เหลือ “อูฐีแห่งอัตตทิกมถานุโยค” อันเป็นส่วนปลายข้าง “โลกียสุข” (อันตา)
อีกฝั่งหนึ่ง อาตมาก็ต้องจัดการไม่ให้เหลือให้ได้จริงๆ “สุขอันสงบจาก
อัสสาหะแห่งโลกีย์” นี้แลสุดวิเศษยิ่งจริงแท้

คุณละ! ...ไม่สนใจบ้างเลยหรือ?

○ สมณะโพธิรักษ์

๑๐ พ.ศ. ๒๕๔๘

สารบัญ

บทสัมภาษณ์.....สมณะโพธิรักษ์	๖
คำแถลงจากสมณะโพธิรักษ์	๑ ๙
นานาสังวาสธรรมชาติของพุทธ	๖ ๙
ธรรมชาติที่เป็นธรรม	๘ ๓
นานาสังวาสภาคผนวก	๘ ๙
ลึกๆในคติสันตโตศก	๙ ๕

น.ส.พ.ไทยโพสต์ ๒๐ เม.ย. ๕๕

มส.ยันไม่ร่วม 'สันติโคก' สอ.แถลงการณ์โพธิ์รักษ์

ไทยโพสต์ • "จาตุรนต์" รอดคดี มส.
ชี้ขาดจัดงานวันวิสาขบูชา เดือนพฤษภาคม

ไทยโพสต์

วันอังคารที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2548 ปีที่ 4 หน้า ๕ เดือน 5 ปีแรก

มหาเถรจัด 'จำลอง'

ดึง 'สันติโคก' ร่วมงานวันวิสาขบูชา

น.ส.พ.มติชน ๑๘ เม.ย. ๕๕

ศูนย์พิทักษ์พุทธศรูก
กดดัน 'มหาจำลอง'
เล็กร่วมจัด 'วิสาขะ'
รอง ผอ.สำนักพระพุทธศาสนาแจ้ง ทัตติ
อโศกสามารถเข้าร่วมวิสาขบูชาโลก ทัตติ
ชาวพุทธเท่านั้น ไม่ใช่ในฐานะพระสงฆ์ ซึ่ง
ไม่ขัดหลักบทพหุชาดกที่ห้ามร่วมพิธี
สังฆกรรมกับ มส.

'จาตุรนต์' นัดหยุดศึกษาวิชา โพธิ์รักษ์ บอกถ้ารังเกียจก็ไม่ร่วม

รองจาตุรนต์กล่าวกับผู้สื่อข่าวความขัดแย้งงานวิสาขบูชา
หลัง มส.ไม่ยอมรับศูนย์คุณธรรมของ 'มหาจำลอง' ซึ่งเป็นแม่
กึ่งสันติโคกเข้าร่วมพิธีที่พุทธมณฑล ด้าน 'สมณโคต' หนี
ภาคทยไม่ร่วมงานด้วยแล้ว <http://www.matichon.co.th>

ศอ.โพธิ์รักษ์ ๒๕ เม.ย. ๕๕

ไทยโพสต์

ฉบับที่ ๑๒๕๕๕ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๘ ปีที่ ๔ หน้า ๕ เดือน ๕ ปีแรก

มหายันอ้อมสันติโคก

ได้ 'มหาเถร' พุทธมณฑลเป็นของพุทธบริษัท

มติชน

วันพุธที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑๑๐๒ วิชา ๕ หน้า

มส.ยันพศ.จัด 'วิสาขะ' ฝ่ายเดียว!
'มหา'ไม่สน-เตรียมงานพร้อมแล้ว
'มส. ยืนยันได้คำพิพากษาเรื่อง 'วิสาขบูชาโลก' ที่พุทธมณฑลผ่านเรียบร้อยแล้ว'
'มส. ยืนยันได้คำพิพากษาเรื่อง 'วิสาขบูชาโลก' ที่พุทธมณฑลผ่านเรียบร้อยแล้ว'
'มส. ยืนยันได้คำพิพากษาเรื่อง 'วิสาขบูชาโลก' ที่พุทธมณฑลผ่านเรียบร้อยแล้ว'

น.ส.พ.มติชน ๑๘ เม.ย. ๕๕

ผอ.พศ.บี'จำลอง'หรือเคย จัดวิสาขะโลก-ห้ามขัดแย้ง

รองพร้อมเครือข่าย 40 กลุ่มพร้อมมอนคัวจ้าง
'ความขัดแย้ง' 'จักรธรรม'แฉมหาจำลอง

'มหาเถร'นัดชี้ขาด 20 เม.ย. ยันไม่สังฆกรรมสันติโคก

ไทยโพสต์ • "จาตุรนต์" ไม่น่าที่จะ
อ้างเรื่องงานไม่ใช่เรื่องส่วนตัว โย
เถรสมาคมประชุมชี้ขาด 20 เม.ย.นี้
ที่ปริยชา มส.เคย พระไม่สังฆกรรม
หลังเลิกโตด ไม่ร่วมคณะที่ปรึกษา
น.ส.พ.ไทยโพสต์ ๑๖ เม.ย. ๕๕

Bangkok Post

BANGKOK POST 12 * 4 * 2008

RELIGIOUS AFFAIRS: SANGHA COUNCIL DECISION
Santi Asoke not welcome on panel
The Sangha Council will not allow the participation of Santi Asoke in the panel of Buddhist monks to be part of the government's plan to hold the 25th Buddhist Day of Observance in Bangkok on May 20. The council's decision was announced today by the council's secretary, Phra Prayad, who said the council had decided to exclude Santi Asoke from the panel because of his "unorthodox" views on the Buddhist faith. The council also decided to exclude Santi Asoke from the panel because of his "unorthodox" views on the Buddhist faith. The council also decided to exclude Santi Asoke from the panel because of his "unorthodox" views on the Buddhist faith.

“ข้อกล่าวหา” นอกจากทำให้เราได้มีโอกาสลุกขึ้นมาให้ความกระจ่างชัดแก่สังคมอีกครั้ง ยังทำให้เราได้รับรู้ถึงพระเมตตาธิคุณและพระปัญญาธิคุณ โดยผ่านความเข้าใจเรื่องนานาสังวาส

บทสัมภาษณ์..... **สมณะโพธิรักษ์**

ในรายการ ธรรมะชำระใจ

โดย..... อาจารย์ สมาน ศรีงาม

★ ปมเงื่อนไขของ
การจัดงานวิสาขะซึ่งจะมี
ขึ้นในวันที่ ๒๒
พ.ค. ๔๔ นี้ ดูแล้ว
ก็เป็นการทำงาน
เพื่อสามัคคี โดย
ท่านนายก เป็นผู้ดำริขึ้น
และมอบหมายให้พลตรีจำลอง
ศรีเมือง มีบทบาทเป็นผู้ประสานงาน
ให้เกิดการร่วมส่วนกันอย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะ
ในประเทศ รวมทั้งต่างประเทศด้วย เพื่อให้เป็นวิสาขะ

International หรือวิชาขงบูรณะระดับสากล เช่นเดียวกับสหประชาชาติ ฐบรองว่าวันวิชาขงบูรณะของเธาเป็นวันสากลของโลกไปแล่ว ที่นี้มันเกิด ความขัดแย้งว่ามีมหาเถรสมาคมต้องไม่มีสันตอโคศก เรื่องนี้มีความเป็นมา อย่างไรและจะเป็นอย่างไรต่อไป

เรื่องนี้เป็นปมปัญหาอยู่ตรงว่า ถ้าสันตอโคศกเข้าไปร่วมจัด งานวิชาขงบูรณะด้วย ทางโน้นถือว่ามีได้ เพราะทางโน้นยืนยันตลอดเวลา ว่าได้บัพพาขณียกรรมพวกสันตอโคศกแล่ว บัพพาขณียกรรมหมายความว่า ได้ขับไล่ออกจากหมู่ ออกจากสงฆ์ มหาเถรสมาคมแล่ว ท่านใช้คำนี้ยืนยัน เพราะฉะนั้นจะไปร่วมในงานนี้ถือว่ามีได้ ที่จริงแล่วประเด็นที่ควรพูด มันพูดกันได้ง่ายๆ ในนัยหนึ่งก่อน ก่อนจะไปพูดถึงบัพพาขณียกรรม พวกอาตมาซึ่งจะมาร่วมรายการอะไรไม่ได้เลย ก็ควรจะวินิจฉัยง่าย ๆ งานวิชาขงบูรณะที่จะจัดกันนี้เป็นงานอะไร เป็นงานสังฆกรรมหรืองานเทศกาล

 โดยดำริของนายกฯ โดยพลตรีจำลอง มาดำเนินการนั้นมันจะ หนักไปในทางเทศกาล

มันเป็นงานเทศกาลโดยตรง ไม่ใช่งานสังฆกรรม

 สังฆกรรมเป็นอย่างไร

สังฆกรรมเป็นงานเฉพาะกลุ่มสงฆ์ ทำเฉพาะกิจของสงฆ์ใน เรื่องธรรมวินัย ที่สงฆ์จะทำกันเอง เช่น การบวช เป็นต้น เป็นเรื่องภายใน ของสงฆ์เท่านั้น แต่งานฉลองวิชาขงบูรณะเป็นงานเทศกาลทั่วไป เพราะฉะนั้น ถ้าเอาประเด็นที่บอกว่าเอาสันตอโคศกเข้าไปร่วมไม่ได้เพราะบัพพาขณียกรรม กันมาแล้ว อาตมาว่าฟังไม่ค่อยขึ้นเลยนะ แต่เอาเถอะ ก็แสดงให้เห็นว่า ท่านไม่อยากจะให้ร่วม จะด้วยกรณีใดๆ จะสังฆกรรมไม่สังฆกรรม จะมาร่วม เทศกาล ฉันทไม่เอาทั้งนั้น คล้ายๆ อย่างนี้ก็ไม่เป็นไร เราเองเราเข้าใจ อาตมาเข้าใจในจิตใจท่านทั้งหลายตามที่ท่านแสดงออกโดยที่ไม่เสแสร้งด้วย

★ ท่านว่ามันผิดธรรมชาติวินัย

แต่อย่างที่อาตมาตอบแล้ว โดยธรรมชาติวินัยยังไม่มีปัญหา เพราะนี่เป็นงานเทศกาล ไม่ใช่งานสังฆกรรม มาร่วมได้

★ ดีความคนละแบบกัน

เอาละจบกัน แต่เรื่องที่ทำให้อาตมาพูด ไม่ใช่เจตนาเพื่อเอาชนะคะคาน มาพูดเพื่อว่าคนนั้นถูกคนนี้ถูก หรือมาพูดเพื่อข่มเบ่งให้เกิดกรณีไม่ดี อาตมาก็อยากจะพูดความจริงสู่กันฟัง ที่พูดว่าจะรวมได้หรือไม่ได้ในงานวิสาขบูชานี้ ถ้าโดยธรรมวินัยแล้ว ไม่มีปัญหา หรือแม้ถ้าจะว่ากันจริงๆ แล้ว แม้ว่าในงานวิสาขบูชา สงฆ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สงฆ์ธรรมยุตก็ตาม สงฆ์มหานิกายก็ตาม ไปร่วมงานนั้นอยู่แล้ว แม้เป็นสงฆ์สันตติโคกก็ตาม

★ สงฆ์จากต่างประเทศก็ไปร่วมได้

ใช่ ถ้าเผื่อว่าในงานเทศกาลนี้แหละ พอวันวิสาขบูชา ๒๒ พ.ค. เกิดมีใครอยากทำสังฆกรรม อะไรขึ้นมาในวันนั้นก็ตาม ที่ทางก็มีเยอะเยอะที่จะไปจัดสังฆกรรมกันได้ มันมีทั้งสถานที่ อาคาร เกิดกลุ่มไหนจะไปจัดสังฆกรรม ซึ่งเป็นเรื่องสงฆ์เท่านั้น ก็ไปจัดทำกันในสถานที่นั้นก็ได้ ที่นี้มาพูดประเด็นบัพพชาชนียกรรม

★ มันเป็นอย่างไร ที่มาที่ไป

บัพพชาชนียกรรม เป็นเรื่องของสังฆกรรมแท้ ของธรรมวินัย เป็นของสงฆ์ บัพพชาชนียกรรม แปลงง่าย ๆ ก็คือ การกระทำของสงฆ์ เพื่อที่จะขับไล่สงฆ์หรือภิกษุ หรืออะไรก็แล้วแต่ออกจากหมู่ ที่นี้ท่านบอกว่าได้บัพพชาชนียกรรมพวกอาตมาออกจากหมู่มาแล้วก็จริง ท่านทำในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่ท่านทำบัพพชาชนียกรรมอาตมา ขอภัยที่อาตมาต้องพูดความจริง

อย่าหาว่าไปว่ามหาเถรสมาคมทำผิด อาตมารายงานความจริง เพราะ
อาตมายอมมาตลอดอยู่แล้ว ซึ่งอาตมาก็รู้ว่าทำผิดกันมาตั้งแต่ต้น อาตมา
ก็ท้วงแล้ว แต่ทางมหาเถรสมาคมก็ไม่ฟัง

★ แล้วมันผิดอย่างไร พระเดชพระคุณ

ที่ว่าผิดก็เพราะว่าอาตมาได้กระทำนานาสังวาสกับสงฆ์มหาเถร
สมาคมมาแล้ว

★ ก่อนหน้านั้นหรือครับ

ก่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๓๒ จึงมา
บัพพาชนียกรรมอาตมา ซึ่งทำไม่ได้

★ บัพพาชนียกรรมแตกต่างจากนานาสังวาสอย่างไร

แตกต่างกัน บัพพาชนียกรรมเป็นการขับสงฆ์หรือขับผู้ใดที่เห็น
ว่าอยู่ด้วยกันไม่ได้ เป็นการขับออกที่ฟังแล้วนำกลัว แต่นานาสังวาส
ไม่ใช่เรื่องการขับ แต่เป็นเรื่องการจัดการให้แยกกัน ซึ่งนานาสังวาสเป็น
พระปัญญาธิคุณของสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นวิธีที่ให้สิทธิและอิสระ
ของความเป็นมนุษย์อย่างสูงสุด

★ ถือว่าเป็นสุดยอดประชาธิปไตยเลย

ใช่ เป็นสุดยอดแห่งอิสระ สุดยอดแห่งสิทธิมนุษยชน สุดยอด
แห่งกรรมวิธีที่เลิศยอด สมัยนี้ยังตามพระพุทธเจ้าไม่ทันเลย

★ มันสุดยอดอย่างไร พระเดชพระคุณ

มันสุดยอดก็คือว่า นานาสังวาสเป็นเรื่องการประนีประนอม
ไม่ใช่เรื่องรุนแรง ไม่ใช่เรื่องเลวร้าย

★ **หมายความว่ามันเกิดความเห็นไม่ตรงกัน เกิดขัดแย้งกันขึ้น มันแตกต่างอะไรบ้าง**

มันแตกต่างกันด้วยกรรม ด้วยอุเทศ ท่านบอกว่าการอยู่ร่วมกันแล้วแต่เกิดการร่วมกันไม่ได้ เพราะกรรมต่างกัน นานา แปลว่า ต่างกัน ไม่เหมือนกัน ส่วนสังวาส แปลว่า ธรรมะอันร่วมกัน มีธรรมะร่วมกัน แต่มันต่างกันแล้ว นานาสังวาสมีธรรมะอันร่วมกัน คือเราก็เป็นสงฆ์ด้วย เป็นภิกษุของพระพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่เกิดมีความเห็นต่างกันแล้ว มีความเชื่อต่างกันแล้ว

★ **ปัจจุบันนี้ก็มีทางวิทยาศาสตร์สังคม เขาเรียกว่าเอกภาพของความแตกต่าง (unity of diversity)**

ถูกแล้ว อันนี้คล้ายกันเลย แต่ของพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติมาก่อน ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว

★ **นานาแต่ก็สังวาส อันนั้นก็บอกว่าเป็นเอกภาพ Unity แต่ก็แตกต่าง diversity แต่ก็เป็นอันเดียวกันโดยอนุโลม**

ใช่ พระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งในเรื่องนี้มาตั้ง ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว

★ **อันนี้เป็นปรัชญาของลัทธิประชาธิปไตย**

ใช่ เป็นของพระพุทธเจ้า ยอดเยี่ยมมาแต่ก่อนแล้ว นานาสังวาส ซึ่งก็ยังร่วมกันได้อยู่ แต่ที่แตกต่างก็ไปทำกันคนละหมู่

★ **แต่ว่าอยู่รวมกันได้**

อยู่รวมกันได้ ไม่ใช่แตกกัน ไม่ใช่ฉีกกาย ไม่ใช่สังฆเภท ไม่ใช่ขับออกจากหมู่ หรือไม่ใช่การพรหมทัณฑ์

★ **อย่างนี้ก็ยังถือว่าอยู่ร่วมกัน**

ใช่ อยู่รวมกัน และก็ประสานจุดที่ประสานกันได้ จุดที่ประสานไม่ได้ เพราะว่าจุดนี้ต้องเฉพาะหมู่เฉพาะกลุ่ม เช่น จะรับเข้าหมู่ จะทำพิธีบวช ลังฆกรรมอย่างนี้ก็ของใครของมัน หรือแม้แต่ในหลักของนานาสังวาส ผู้ที่เป็นนานาสังวาสกันแล้วทั้งสองฝ่าย ฝ่ายโน้นจะมาโจทท้วงฝ่ายนี้ จะมาคัดค้านฝ่ายนี้ไม่ได้ เช่นนี้เป็นต้นทำไม่ได้

★ **พอประกาศนานาสังวาสไปแล้ว มันก็เป็นนานาสังวาสแล้ว ประกาศกันแล้วว่าต่างความคิด ต่างกรรม ต่างอุเทศ ศิลไม่เสมอสमानกันแล้ว คือ มีความเห็นไม่เหมือนกัน แสดงว่าพอประกาศนานาสังวาสแล้วก็ ขอมรับความแตกต่าง เคารพความแตกต่างซึ่งกันและกัน ไม่ไปว่ากัน**

ด้วยธรรมชาติมันเลี่ยงไม่ออก เราบอกอันนี้ถูกอันนี้ผิด เมื่อเราอธิบายธรรมะว่าอันนี้ถูกอันนี้ผิดนะ แน่นนอน ถ้าผิดไปตกอีกฝ่ายหนึ่งเขาเป็นอย่างนี้ เราว่าอย่างนี้ มันก็เหมือนไปว่านั่นแหละ โดยธรรมชาติมันเลี่ยงไม่ออกหรอก แต่เอาเถอะ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องของธรรมชาติ ที่คนไม่เข้าใจ ก็ถือสา และก็ติดยึด ว่ากันไปว่ากันมาอยู่อย่างนั้นแหละ ผู้ที่เข้าใจได้แล้ว ไม่มีปัญหา อาตมาไม่มีปัญหาหรอก ทางโน้นจะว่าอาตมาอาตมาก็เข้าใจ เพราะมันไม่เหมือนกัน จะไม่ให้เขาว่าอะไรได้ยังไง เช่นว่าผิด ประหลาด ไม่เหมือนเขา ก็ถูกแล้ว

★ **แต่พระเดชพระคุณเป็นผู้เริ่มต้นก่อนใช่ไหมครับ เรื่องประกาศตนเป็นนานาสังวาส**

ใช่ เขาเรียกนานาสังวาส เหตุที่ทำให้เกิดนานาสังวาสเกิดได้ ๒ แบบ หนึ่ง คือ เราขอแยกเป็นนานาสังวาสเอง หรือเราขอแยกจากหมู่เอองสอง สงฆ์หมู่ใหญ่บอกให้เราแยกไป

★ แต่ก็ยังเป็นนานาสังวาส หมายความว่า พระพุทธเจ้าต้องการ
ไม่ให้แตกแยกกันนั่นเอง ต้องการรักษาเอกภาพ

เป็นลุดยอดแห่งการประนีประนอม

★ ไม่ใช่ทุบกันลงไปเลย นานาสังวาสแสดงว่า ท่านโพธิรักษ์
ต้องการจะรักษาเอกภาพไว้ไม่ให้แตกแยกกัน จึงขอประกาศนานาสังวาส
ก่อน ไม่ให้เป็นนิกาย ไม่ให้เป็นสังฆเภท

ใช่ และท่านก็มาลงโทษว่าอาตมาทำสังฆเภท อาตมาทำแค
นานาสังวาส ทุกวันนี้ก็มาว่าอาตมาเป็นนิกาย ทำนิกายนี้เป็นอนันตริยกรรมนะ
ผู้ใดทำให้เกิดแยกนิกาย เป็นสังฆเภท เรียกว่าอนันตริยกรรม บาปมาก
ทีเดียว

★ ที่นี้คำที่ว่าทำให้เกิดนิกายเป็นสังฆเภท เป็นอย่างไรครับ
ช่วยบอกลักษณะหรือหลักการด้วยครับ

เรียกว่าไม่ดูคำดูดีกันเลย ไม่รวมกันเลย ไม่มีอะไรประสาน
ต่างคนต่างไป ต่างคนต่างแยก ตีแตก แยกกันไปเลย จากกันไปเลย
แต่นานาสังวาสไม่ได้จากกันทีเดียว มันมีความแตกต่างกัน “นานา” แปลว่า
ต่างกัน ไม่ใช่ “เภท” แปลว่า แยกหัก

★ หมายความว่าอันหนึ่งแยกออกไปอย่างเด็ดขาดสิ้นเชิง เรียกว่า
นิกาย แต่อันหนึ่งแยกแบบยังเป็นเอกภาพกันอยู่ หมายความว่ายังอยู่
ร่วมกันนั้นแหละ ไม่ได้แยกเป็นอีกอันหนึ่ง ที่นี้เวลาจะทำสังฆกรรม
ก็ต้องดูซึ่งก็มีเงื่อนไขเหมือนกัน

สังฆกรรมบางอย่างก็ร่วมกันได้ถ้าจะว่ากันจริงๆ แล้วเช่น
ลงปาติโมกข์เป็นสังฆกรรม เราใช้ศีลปาติโมกข์เดียวกันเลย ถ้าเป็นพระ
บริสุทธิตั้งสองฝ่าย และมาถึงวาระที่จะฟังปาติโมกข์ร่วมกัน ตรวจสอบ

ปาติโมกข์ด้วยกัน เพราะมันเป็นอันเดียวกัน ฉบับเดียวกัน อันนี้ร่วมกันได้ แต่พระที่ร่วมปาติโมกข์ต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ศีลก็ร่วมกันได้ มาปาติโมกข์เพื่อตรวจสอบปาติโมกข์ด้วยกันเท่านั้นเอง และหลายๆอย่างที่มีปลีกย่อย เล็กๆ น้อยๆ แต่สังฆกรรมหลักๆ ก็ร่วมกันไม่ได้ เช่น พิธีบวชจะรับเข้าหมู่ อย่างนี้เป็นต้น

★ **ในด้านปัญหาการปกครอง เมื่อประกาศนานาสังฆวาสแล้ว การปกครองต้องแยกมาโดยเด็ดขาดหรืออย่างไร**

ถ้าพูดถึงเรื่องการปกครองของศาสนา พระพุทธเจ้าท่านเป็น นักปกครองที่สุดุดยอด เยี่ยมยอด เป็นการปกครองที่ไม่ปกครอง เป็นการปกครองโดยสังฆธรรม เพราะว่าท่านไม่ได้ตั้งผู้ใดคนหนึ่งขึ้นเป็นตัวใหญ่ที่สุด ไม่ให้มีกฎหมายบังคับอย่างโน้นอย่างนี้ เป็นการกดขี่ ปกครองด้วยธรรมะ ไม่ได้ปกครองด้วยบุคคล ท่านจึงให้ธรรมะเป็นใหญ่ ทุกคนทำตามธรรมะ และใช้หลักเกณฑ์ตามธรรมวินัย เป็นหมู่ เพราะฉะนั้น สังฆกรรม ที่มีบทบัญญัติไว้ว่า หมู่นี้ต้องใช้สงฆ์ ๔ รูปขึ้นไปรับผิดชอบทำกิจ จึงจะทำการนี้

สำเร็จ ก็ต้องมีครบองค์สงฆ์ การครบองค์สงฆ์ก็ต้องไม่มีสงฆ์ที่เป็น นานาสังวาส หรือเป็นนิกายเข้ามาร่วม ต้องเป็นสงฆ์หมู่เดียวกัน ถ้าไม่ใช่ หมู่เดียวกัน ก็วินยวิบัติ ใช้ไม่ได้ อย่างนี้เป็นต้น จะใช้สงฆ์ ๔ ใช้สงฆ์ ๕ ใช้สงฆ์ ๑๐ ใช้สงฆ์ ๒๐ อะไรก็ตามแต่ ท่านจะมีบัญญัติของท่าน สำหรับ สังฆกรรมแต่ละอย่าง

ปมเงื่อนไขของปัญหาทั้งหมดอยู่ตรงไหนครับ

อยู่ที่ศรัทธาและปัญญาของคน ศรัทธา คือ ความเชื่อ ปัญญา คือ ความเห็น หรือความเข้าใจ เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้เข้าใจว่าอย่างนี้ดี เชื่อมั่นศรัทธาเลยว่าดี จิตวิญญาณของคนก็เชื่อ มันมีภูมิปัญญา มีความเห็น มีทิวทัศน์อย่างนี้ ก็ต้องยึดอันนี้ อันนี้แหละเป็นเรื่องที่เราไปบังคับกันไม่ได้ เป็นลัทธิมนุษยชน หรือเป็นความสุขวิสัยของมนุษย์ เมื่อมันสุขวิสัยแล้ว ท่านจึงมีนานาสังวาส นานาสังวาสก็คือ เมื่อความเห็นของคนสองคน มันต่างกันจริงๆ เลย มันเป็นศรัทธาและปัญญาแต่ละฝ่าย มันเป็นวิสัย ที่สุขวิสัยแล้ว เพราะฉะนั้นก็อยู่ด้วยกันก็แล้วกัน ก็ต่างคนต่างทำตามเชื่อตามที่ตัวเองรอบรู้ไปก็แล้วกัน นี่คือหลักของนานาสังวาส ทีนี้ ประชาชนจะอย่างไร อันนี้ พระนางโคตมีทูลถามพระพุทธเจ้า พระองค์ ก็ตรัสว่า ให้ประชาชน ใครก็ตาม ให้ไปฟังธรรมทั้งสองฝ่าย ตัดสินเอาเอง ด้วยอิสระเสรีภาพ ฟังฝ่ายไหน เห็นว่า เป็นธรรมว่าดี อันนี้ดี ถูก อันนี้ไม่ดี ไม่ถูก ก็เลือกเอา หรือบางคนอาจฟังฝ่ายนี้ว่าดี ว่าถูก ก็เอาฝ่ายนี้ อันนี้ เป็นลัทธิเสรีภาพสุดยอดในนานาสังวาส พระพุทธเจ้าตรัสไว้

พระพุทธเจ้าไม่ตัดสินเองหรือครับ โดยวางหลักให้ตัดสิน

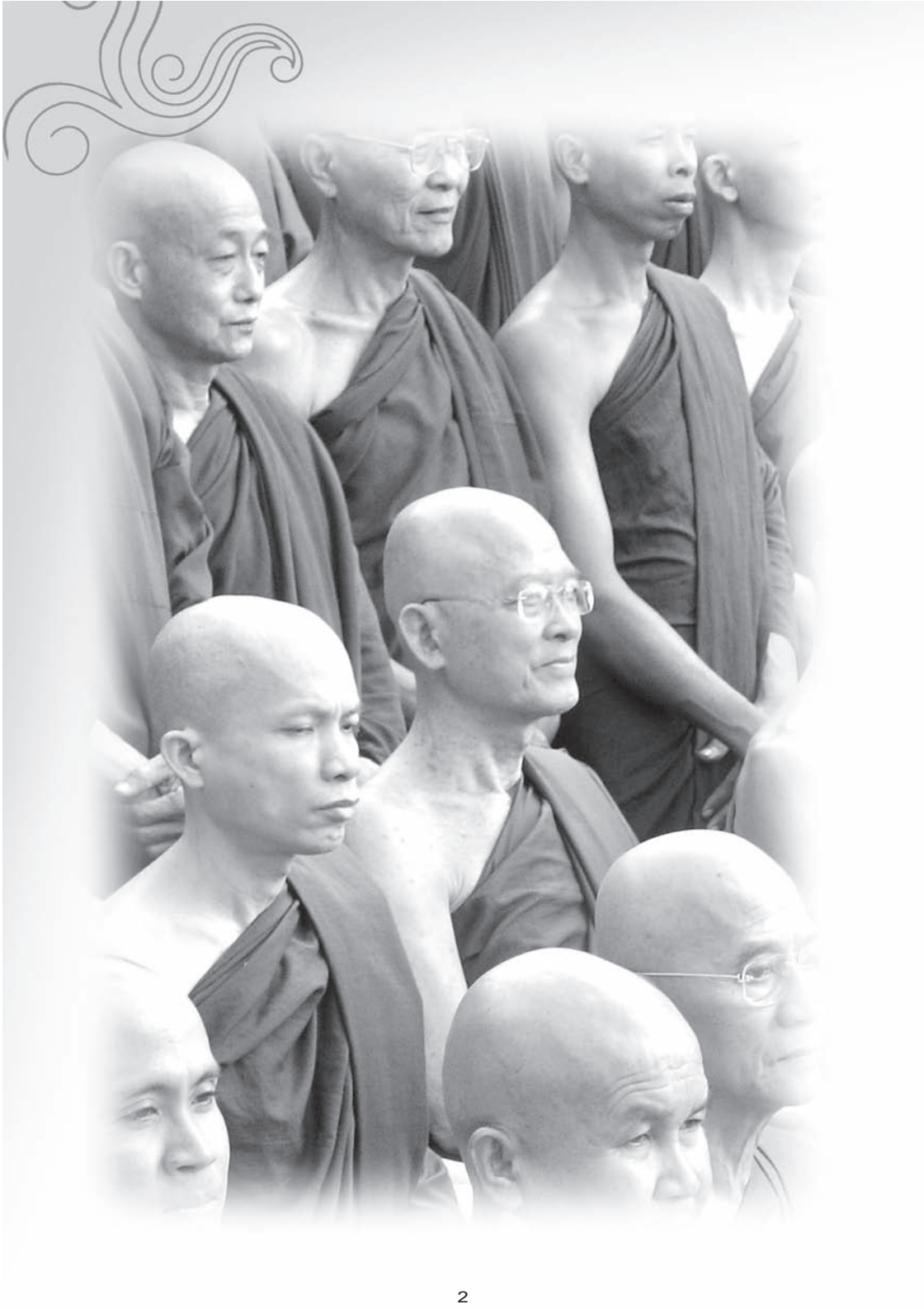
จริงๆแล้ว เป็นสุดยอดแห่งปัญญาธิคุณ เป็นความกรุณาสุดยอด ของความกรุณาของพระพุทธเจ้า ที่บัญญัติหลักนี้ไว้ให้ตั้ง ๒,๕๐๐ กว่าปี มาแล้ว คิดดูซิ ถ้าไม่บัญญัติหลักนี้ไว้ให้จริงๆ เหตุที่เกิดเรื่องนานาสังวาส

เป็นเรื่องเล็กๆ พระพุทธเจ้าจะทำหรือจะตัดสินก็ได้ ต้นเหตุของเรื่องก็คือ พระไปเข้าห้องน้ำ พอใช้เสร็จแล้วไม่คว่ำ มีน้ำชำระเหลือค้างไว้ในภาชนะ เท่านั้นเอง พระอีกรูปหนึ่งท้วงขึ้นมา เรื่องเกิดบานปลาย เกิดลัทธิสันทกกันเรื่องอาบัติหรือไม่อาบัติ ต่างคนต่างยึด ถกเถียงกันใหญ่ แค่นี้เองคือต้นเหตุ พระพุทธเจ้าก็เลยเอาต้นเหตุนี้แหละมาเป็นเหตุที่จะบัญญัติหลักการนานาสังวาส ซึ่งเอาตมาถือว่าเป็นหลักการอันยิ่งใหญ่แห่งมนุษย์ เป็นทางออกสุดท้ายของมนุษย์ เมื่อเกิดความเชื่อและความเห็นต่างกัน เมื่อเกิดศรัทธาและปัญญาต่างกัน เป็นวิสัยของมนุษย์ สุตวิสัยแล้ว ก็ให้ใช้หลักนี้ นี่คือต้นเหตุที่มา

จริงๆ แล้วเรื่องแค่นั้นพระพุทธเจ้าจะตัดสินก็ได้ แต่ท่านไม่ตัดสินเป็นพระเจตนาของพระพุทธเจ้าแท้ๆ ที่ทรงตั้งหลักนานาสังวาสนี้ไว้ให้สงฆ์และมนุษยชาติจะได้ใช้ในอนาคต มาจนถึงทุกวันนี้

● จบบทสัมภาษณ์ ที่อาจารย์สมาน ศรีงาม ได้สัมภาษณ์
เอาตมาเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ เค.ที.วี.
แล้วเขาก็นำมาลงพิมพ์ในหนังสือ “เราคิดอะไร” ฉบับที่ ๑๗๘ พฤษภาคม
๒๕๕๔

ต่อไปนี้เป็น

คำแถลงจากสมณะโพธิรักษ์

และได้ส่งออกสู่สื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ

เริ่มวันแรก ๑๖ เม.ย. ๒๕๔๘

แม้จะนานมาจากกาลป่านี้แล้ว อาตมา(สมณะโพธิรักษ์)และ
สันตือโศกก็ยังถูกทั้งพระทั้งฆราวาสองค์เล็กองค์ใหญ่ทั้งหลาย กล่าวหา
มาตลอด ตั้งแต่ต้นจนถึงทุกวันนี้ ว่าเป็น“ผู้ผิด”อยู่ไม่สร้างซา ทั้งๆที่
ท่านทั้งหลาย ต่างก็ล้วนได้เรียนได้รู้ธรรมวินัยมาอย่างดีกันทั้งนั้นๆ

อาตมาขอมารับว่า อาตมาและสันตือโศก เป็น “**ผู้แท้**” แต่
ขออภัยเถิดที่เราต้องขอยืนยันว่า เราไม่ใช่ “**ผู้ผิด**”

อาตมาขออนุญาตพูดบ้างเถิด อย่าหาว่าแก้ตัวเลย... เนื่องจาก
เกิดกรณีย่ายี่ “สันตือโศก” ซ้ำซากขึ้นอีกแล้ว ชัดเราหนักไม่ยิ่งมื่อ จาก
ผู้ยังยึดมั่นถือมั่นว่า “**อโศกเป็นผู้ผิด อโศกไม่มีความรู้ในธรรมวินัย**
อโศกไม่ปฏิบัติตามธรรมวินัยที่มีในพระไตรปิฎก”

โดยได้รื้อฟื้นเรื่องเก่าขึ้นมากล่าวหาซ้ำซาก ว่า สมณะโพธิรักษ์
และสันตือโศกเป็น “**ผู้ผิด**” เฉพาะอย่างยิ่งคำกล่าวหาที่นำมาอ้างกับสังคม
อยู่ในขณะที่กำลังมีเรื่องขัดแย้งกันช่วงเวลานี้ ก็คือ ประเด็นที่ว่า
“**บัพพชาชนียกรรม**” เราแล้ว ซึ่งทางมหาเถรสมาคมยืนยันว่า ได้กระทำ
หรือได้ทำการขับไล่ “**สันตือโศก**” ออกจาก “มหาเถรสมาคม” แล้ว
เป็นที่ถูกต้อง ตามธรรมวินัย ตามมารยาทที่ดี

แต่เราขอยืนยันอีกว่า ทางมหาเถรสมาคมกระทำ “บัพพาชนียกรรม” เราคราครั้งนั้น (เมื่อพ.ศ.๒๕๓๒) ผิดธรรมวินัย สังฆกรรมนั้น จึงไม่มีผลบังคับ ใช้ไม่ได้ เป็นโมฆะ แม้จะมีคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคมกระทำสังฆกรรม ลง “บัพพาชนียกรรม” อย่างมีพฤติการณ์จริงก็ตาม แต่ทำผิดธรรมวินัยหลายแง่ การกระทำของมหาเถรสมาคมจึง “โมฆะ” ไม่เป็นอันทำ หรือไม่มีผลบังคับ หรือใช้ไม่ได้

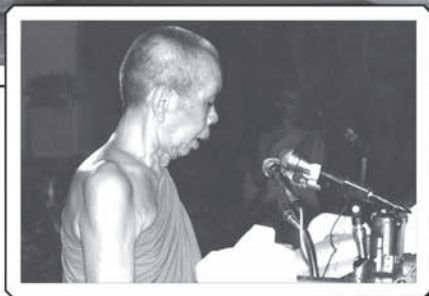
ชัดๆก็คือ ทำไปเสียเปล่า ไม่มีผลบังคับ นั่นเอง แต่ท่านก็ใช้บังคับเรา “ผู้แพ้” ที่ไร้อำนาจ ไร้ปากเสียง จนได้ ดังที่เห็นๆกันอยู่

อธิบายความกันให้ชัดและละเอียดขึ้นอีกหน่อย ก็คือ ทางห่มมหาเถรสมาคมนั้น เป็นหมูใหญ่ ท่านได้ทำพิธีกระทำการ “ชัปปาตมา และคณะสันตโตโคก ออกจากหมูใหญ่หรือออกจากหมูสงฆ์ ที่ชื่อว่า มหาเถรสมาคม” เรียกการกระทำนี้ว่า “บัพพาชนียกรรม” ซึ่งแปลว่า “การขับออกจากหมู” อันเป็นวิธีการหนึ่งของธรรมวินัย

ท่านได้ทำจริงๆ แต่ทำหลังจากที่..อาตมากับคณะได้กระทำการประกาศตนต่อคณะสงฆ์มหาเถรสมาคมสำเร็จเป็น “นานาสังวาส” ก่อนที่ทางมหาเถรสมาคมจะทำ “บัพพาชนียกรรม” กับเราเสียอีก ตั้งแต่วันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ [มหาเถรสมาคม “บัพพาชนียกรรม” อาตมา กับสันตโตโคก ในพ.ศ. ๒๕๓๒]

เมื่ออาตมา กับคณะสงฆ์ชาวอโคก เป็น “นานาสังวาส” กับมหาเถรสมาคม สำเร็จโดยสังฆกรรมไปเรียบร้อยแล้ว ถูกต้องตามธรรมวินัย มหาเถรสมาคมก็ไม่สามารถจะมาทำ “บัพพาชนียกรรม” เราได้ แม้จะขึ้นทำกันจนได้ ก็ “โมฆะ” ทำไปเสียเปล่า ไม่มีผลบังคับ หรือใช้ไม่ได้แน่นอน

เพราะตามธรรมวินัยเมื่อภิกษุเป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว สงฆ์ต่างคณะย่อมไม่สามารถเป็นผู้คัดค้าน-เป็นผู้ประท้วง (ปฏิกโกสนา) ใน

ท่ามกลางสงฆ์ได้ พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๙๓ **บ่งชี้ไว้ชัดเจน**

แต่มหาเถรสมาคมก็ยังขึ้นทำ “บัพพาชนียกรรม” อดมากับคณะ
อยู่นั่นแหละ **และยืนยันว่า อดมากับคณะเป็น “นานาสังวาส” ไม่ได้**

มหาเถรสมาคม **ไม่พยายามพูดภาษาที่เป็น “ธรรมวินัย” กับเรา**
ทั้งๆที่การกระทำของเรา คือ “การทำตนเป็นนานาสังวาสด้วยตนเอง”
ตาม**ธรรมวินัย** ที่ว่าด้วย “ภูมิของนานาสังวาส ๒ ประการ” (พระไตรปิฎก
เล่ม ๕ ข้อ ๒๔๐) **เราก็ประกาศต่อสงฆ์แล้วจริง** พร้อมทั้งมีลายลักษณ์
อักษรยืนยันมอบให้แก่เจ้าคณะอำเภอ แล้วท่านก็นำส่งขึ้นไปถึงระดับสูง
จนเป็นที่รับทราบกันถ้วนทั่วอีกด้วยซ้ำ ซึ่งตามธรรมวินัยนั้น เพียงแต่
ประกาศขอแยกเป็น “นานาสังวาส” ด้วยวาจาแค่นั้น ไม่ต้องถึงกับแถลงการณ์
เป็นลายลักษณ์อักษร ก็แยกตนเป็น “นานาสังวาส” สำเร็จแล้ว

ทั้งๆที่ทางมหาเถรสมาคมท่านก็ยอมรับเป็นอันดีในช่วงที่ท่าน
ได้รับหนังสือประกาศขอแยกตนเป็น “นานาสังวาส” นั้นว่า อดมากับคณะ
ได้ประกาศแยกตัวไม่ขึ้นต่อการปกครองคณะสงฆ์ไทย (หรือมหาเถรสมาคม
นั่นเอง) อย่างเปิดเผยท่ามกลางสงฆ์เกือบ ๒๐๐ รูป กลางศาลาวัด
หนองกระทุ่ม เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ ต่อหน้าพระสังฆาธิการ
หลายรูป ในหนังสือปกาสนียกรรมก็พิมพ์รายละเอียดเอกสารพวกนี้ไว้ครบ
ทั้งหมด **เพียงแต่ท่านทำที่เบี่ยงเบนไปเป็นว่า นั้น.. “ไม่ใช่การประกาศตน
เป็นนานาสังวาส”** ซึ่งเป็นการ “เล่นแง่” หรือพยายาม “ตะแบง” กันไป
เท่านั้นเอง

คณะสงฆ์สันตโศภได้ปฏิบัติตามธรรมวินัยแล้วอย่างถูกต้อง
นั่นคือได้ประกาศตนเองเป็น “นานาสังวาส” กับคณะสงฆ์มหาเถรสมาคม
อย่างเป็นทางการต่อหน้าที่ประชุมสงฆ์ถึง ๑๘๐ รูป อันมีเจ้าคณะ
อำเภอเป็นประธานสงฆ์อยู่พร้อม ในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ ซึ่งเจ้าคณะ
อำเภอก็ได้รายงาน**การประกาศตนเองเป็น “นานาสังวาส” ของคณะสงฆ์**

สันติอโศก นี้ ต่อคณะสงฆ์มหาเถรสมาคมรับทราบตามระเบียบ ซึ่งมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรของผู้ว่าราชการจังหวัด (นายคล้าย จิตพิทักษ์) ถึงอธิบดีกรมการศาสนายืนยันความจริงนี้ (หนังสือ ที่ นฐ. 23/13430 วันที่ 10 กันยายน 2518) และคณะสงฆ์มหาเถรสมาคมก็ได้รับทราบยอมรับความจริงในการเป็น “**นานาสังวาส**” นี้แล้วด้วย ตามที่ได้แสดงออกในหนังสือจากกรมการศาสนาที่มีไปถึงผู้อำนวยการฝ่ายการเดินรถ การรถไฟ เมื่อ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ซึ่งมีลายลักษณ์อักษรยืนยันว่า “...กรมการศาสนา ได้นำเรื่องเสนอ**มหาเถรสมาคม**พิจารณาแล้ว ที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วย ตามเหตุผลที่กรมการศาสนาเสนอว่า เนื่องจากในปัจจุบันนี้ **พระภิกษุสามเณรในสำนักสันติอโศก มิได้ขึ้นอยู่กับปกครองของคณะสงฆ์ไทย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๒๕๐๕** และไม่ได้อยู่ในความอุปการะของทางราชการ...” (หนังสือจาก กรมการศาสนา ที่ ศธ. ๐๔๐๗/๒๕๓๗) แต่แล้วมหาเถรสมาคมก็ “กลับคำ” หน้าตาเฉย

ตามธรรมเนียม เมื่อสงฆ์เป็น**นานาสังวาส**กันแล้ว ทั้งสองฝ่าย ต่างก็ปฏิบัติกันไป ตามความเห็นและยึดถือที่แตกต่างกัน และที่สำคัญ ก็คือ **สงฆ์ฝ่ายหนึ่งไปฟ้องร้องขำระความผิดหรืออธิกรณอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ถ้าฝ่ายใดไปอธิกรณอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายนั้นต้องอาบัติ และอธิกรณนั้นเป็นโมฆะ การตัดสินความนั้นไม่เป็นอันทำ ใช้ไม่ได้ ไม่มีผลบังคับ**

แต่ทางคณะสงฆ์มหาเถรสมาคม ก็ได้ “**กระทำ**” กับคณะสงฆ์สันติอโศก ถึงขั้น “**อนุวาทาธิกรณ**” หมายความว่า คณะสงฆ์มหาเถรสมาคมได้โจทหรือฟ้องร้องกล่าวหาสันติอโศก แล้วก็ตั้งคณะพิจารณาตัดสินความกัน นี่ก็เป็น “**การกระทำ**” ของคณะสงฆ์มหาเถรสมาคม ซึ่งที่จริงตามธรรมเนียม “**กระทำไม่ได้**”

และอีกอย่าง การทำสังฆกรรมตัดสินความคดีของสันติอโศก มหาเถรสมาคมก็เอาสงฆ์ทั้งฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ทั้งสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย

ซึ่งเป็นสงฆ์ ๒ ฝ่าย หรือนานาสังวาส กันแท้ๆ มาร่วมกันพิจารณาคติของ
สันตโตโคก ซึ่งผิดธรรมวินัย ทำไม่ได้ แม้ทำ ก็**ไม่เป็นอันทำ ไม่มีผล
บังคับ โมฆะ ใช้ไม่ได้** (วินัยวัชิตี ในประเด็น “คณปุระกะ”)

แถมที่คณะการกสงฆ์ทำการวินิจฉัยตัดสิ้นความอาตมา ก็ไม่เป็น
“สัมมุขาวินัย” คือ พิจารณาความลับหลังจำเลย เพราะไม่ได้แจ้งจำเลย
ไม่ได้เรียกจำเลย คือ อาตมากับสงฆ์สันตโตโคกเข้าไปนั่งอยู่ในที่พิจารณาความ
ร่วมรับรู้รับฟัง ร่วมให้การ แต่อย่างใดเลย สงฆ์มหาเถรสมาคม “กระทำ”
เอาตามอำเภอใจ ดังกล่าวนั้นจริงทั้งสิ้น

กระนั้นก็ตาม คณะสันตโตโคกก็อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ได้ดื้อดึงดัน
ยอมในสิ่งที่ยอมเสียสละได้ ซึ่งก็พยายามที่จะไม่ให้เสียธรรม แม้ที่สุด
ยอมขึ้นศาล ยอมเปลี่ยนแปลงสภาพหลายอย่าง แต่ที่ไม่ยอม ก็คือ ไม่ยอมสละ
สมณเพศ ยังขอยืนยันความเป็นสมณะตามธรรมวินัยอยู่ตลอดเวลา

และการต้องแพ้คดีความในศาลยุติธรรมทางโลกนั้น ก็ไม่ใช่เรื่อง
ธรรมวินัยเลย เป็นเรื่องของกฎหมาย **ข้อกฎหมายที่ไม่ใช่บัญญัติของ
พระพุทธเจ้า** บางข้อนั้นขัดแย้งกับของพระพุทธเจ้าด้วยซ้ำ ศาลไม่มีสิทธิ์
ตัดสิ้นความผิดทางธรรมวินัยใดๆ ตัดสินได้แต่เฉพาะในแง่กฎหมายที่
บัญญัติขึ้นมาใหม่ **มิใช่ข้อบัญญัติของพระพุทธเจ้า** ในพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นี้ มาตรา ๑๘ ก็ว่าไว้ว่า **ถ้าบัญญัติได้ขัดกับ
ธรรมวินัยก็เป็นอันใช้ไม่ได้** ต้องให้ยึดธรรมวินัยเป็นหลัก แต่เราก็
เล็กจู้เกินไปที่จะบังอาจถึงขั้นไปแย้งไปชำระข้อกฎหมายเหล่านี้

**เพราะเหตุฉะนั้น ผู้ที่ไม่เข้าใจในความลึกซึ้งของธรรมวินัย จึงหลง
เข้าใจผิดไปได้อย่างผิดเพี้ยนว่า คณะสงฆ์สันตโตโคกแพ้คดีในศาลของ
ฆราวาสทางโลก ซึ่งที่จริงไม่ใช่ทางธรรมนั้น คณะสงฆ์สันตโตโคกก็ต้องขาด
จากความเป็น “สงฆ์” ไม่เป็น “สมณะ” ไปด้วย ทั้งๆที่ประเด็นของ
ข้อกฎหมาย ที่สมณะโพธิรักษ์ถูกฟ้องร้องนั้น ประเด็นของข้อกฎหมาย**

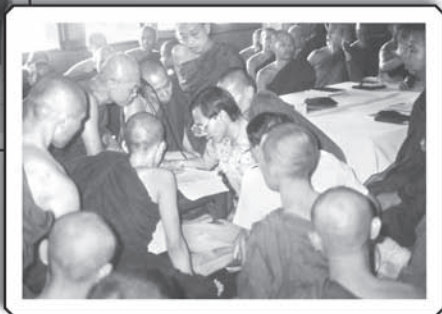
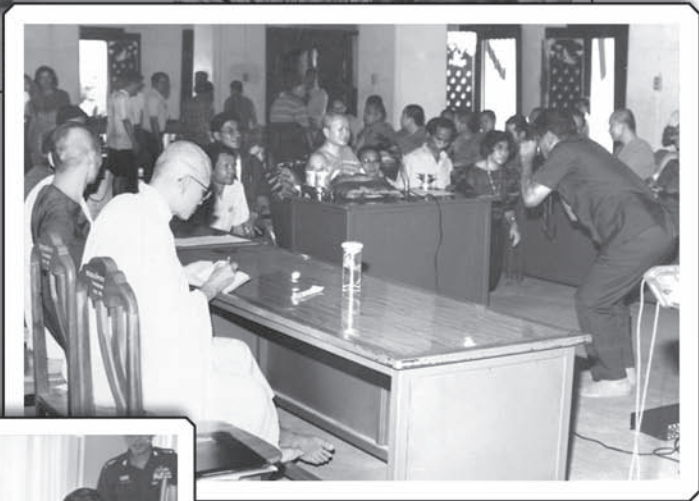
มันมีเชิงย้อนให้ชวนง ว่า ทางมหาเถรสมาคมมีมติสั่งให้สมณะโพธิรักษ์
สละสมณเพศ ถ้าไม่สละสมณเพศ ก็ผิดกฎหมาย

ข้อๆในประเด็น ก็คือ ถ้าไม่ “สึก” นั่นคือ “ผิดกฎหมาย”

และแล้ว สมณะโพธิรักษ์ไม่ยอมสละสมณเพศ ยืนยันครองความเป็นสมณเพศตลอดมา ไม่ยอม “สึก” นั้นเอง นั่นก็หมายความว่า สมณะโพธิรักษ์ยังคงเป็นสงฆ์ ยังมีความเป็นสมณเพศอยู่ และก็เพราะยังคงครองความเป็นสมณเพศ ยังเป็นภิกษุเป็นสมณะอยู่นี้แหละ จึงได้ผิดกฎหมายมาตรา ๒๗ ที่ว่า สั่งให้สึก ถ้าไม่สึกก็ผิดกฎหมายข้อนี้ แต่ในทางธรรมวินัย ยังคงไม่ได้สละสมณเพศอยู่นั่นเอง จึงยังคงเป็นภิกษุ

ซึ่งต้องทำความเข้าใจให้ชัดๆ ว่า เมื่อไม่ “สึก” ก็ยังคงครองเพศสมณะเป็นพระ เป็นสงฆ์ อยู่อย่างเดิม ตามธรรมวินัย ใช้ไหม? เพราะผู้พิพากษาเป็นฆราวาสจะมาตัดลिनคดีอันเป็นธรรมวินัยของพระของสงฆ์ ย่อมไม่ได้แน่นอน **เป็นฆราวาสจะมีสิทธิ์เข้าไปทำ “สังฆกรรม” ตัดลिनธรรมวินัยได้อย่างไร?** การตัดลिनธรรมวินัยเป็น “สังฆกรรม” ผู้พิพากษายังมีศีลไม่เท่ากับภิกษุ ไม่มีฐานะเป็นภิกษุ ย่อมตัดลिनธรรมวินัยไม่ได้ แม้จะเป็นภิกษุแท้ๆ ผู้จะเข้าร่วมคณะตัดลिनคดีธรรมวินัยนั้น ต้องบริสุทธ์ศีล ถ้าเป็นภิกษุที่ไม่บริสุทธ์ศีลก็เข้าร่วมคณะตัดลिनธรรมวินัยไม่ได้ ยิ่งไปกว่านั้น หากเป็นภิกษุต่างนิกาย หรือนานาสังวาส ก็ยังร่วมตัดลिनไม่ได้เลย ดังนั้น ฆราวาสจึงหมดสิทธิ์ที่จะตัดลिनธรรมวินัยเด็ดขาด แม้ทำก็โมฆะ ใช้ไม่ได้ ไม่มีผลบังคับ ตัดลिनไปก็สูญเปล่า เพราะมันไม่ถูกเรื่อง ผิดธรรม ผิดวินัย ผิดฝ่าผิดตัว

ส่วนทางกฎหมาย อาตมากับคณะก็ยอมทุกอย่าง ไม่ได้ขัดขืนใดๆ เมื่อตัดลिनในข้อกฎหมายว่า “ผิด” ต้องโทษ ก็รับโทษไปตามข้อกฎหมายแล้ว ซึ่งทางศาลให้รอลงอาญา ๒ ปี ให้มีการคุมประพฤติ เราก็ทำตามศาลสั่ง จนครบทุกอย่าง ทุกวันนี้ก็ผ่านไปเรียบร้อยหมดแล้ว

ทางธรรมวินัยนั้น อาตมากับสงฆ์สันตโตโคกไม่ได้มีความผิดถึงขั้นปาราชิก ดังที่กล่าวลือ หรือที่ถือว่า อาตมามีความผิดขั้นปาราชิก ไม่ได้เคยถูกเรียกไปสอบสวน “อภิรณ” อาตมากับคณะไม่ได้มีความผิดใดๆตามธรรมวินัยที่จะต้องถึงกับให้สึกแม้ข้อเดียว แม้แต่ลักษณะ ๑๑ ประการ ที่มีบัญญัติไว้ในพระวินัย (พระไตรปิฎก เล่ม ๔ ข้อ ๑๒๕-๑๓๒) ว่า ไม่พึงให้บวชที่บวชแล้วมารู้ภายหลัง ก็ต้องให้สึก (เช่น กะเทย คนลักเพศ คนฆ่ามารดา เป็นต้น) ในคณะสงฆ์สันตโตโคกเรา ก็ไม่มี นอกจากถูกใส่ความ หรือถูกกล่าวหาไปต่างๆ อาตมากับสงฆ์สันตโตโคกจึงคงเป็นสงฆ์เป็นพระอยู่

แต่ผู้กล่าวหาที่หาความ ตู้อาตมากับคณะไปได้นานาสารพัด จึงทำให้ผู้ไม่เข้าใจต้องแก้ เข้าใจผิดว่า **สงฆ์สันตโตโคก ไม่ได้เป็นพระเป็นสงฆ์แล้ว เพราะแพ้กติทางกฎหมาย** นี่คือความลับสน ของผู้ที่ไม่ซัดไม่คมไม่ลึกในส่วนที่เป็นทั้งกฎหมาย และทั้งธรรมวินัย

คติทางธรรมวินัยนั้น สำเร็จผลได้ด้วยสงฆ์ ส่วนคติทางกฎหมาย สำเร็จผลได้ด้วยฆราวาสที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

มันคนละคติ คนละผล คนละเหตุกัน

คติทางธรรมวินัย ที่สงฆ์มหาเถรสมาคมกระทำกับอาตมาไปนั้น อาตมาก็ชี้แจงและยืนยันหลักฐานไปแล้วว่า “โมฆะ” ใช้การไม่ได้ จะปกาสนียกรรมอาตมากับคณะอย่างไร จะบัพพาทนียกรรมอาตมากับคณะกี่ครั้ง ก็ไม่เป็นผล บังคับใช้ไม่ได้ **เพราะกระทำภายหลัง ที่อาตมา กับคณะสันตโตโคกเป็น “นานาชาติ” สำเร็จแล้ว อย่างถูกต้องแล้ว ตามธรรมวินัย**

ส่วนคติทางกฎหมาย ทางเจ้าหน้าที่ฆราวาสก็ได้กระทำไปแล้ว เป็นผลแล้ว เราก็แพ้ รับโทษทุกประการแล้ว และจบไปแล้ว เราก็ยอมทำตามกฎหมายทุกอย่าง แม้ทางธรรมวินัย เราก็ยอมมาตลอดสารพัด

ยิ่งกว่านั้น มีการกล่าวหาว่า คณะสงฆ์สันตติโคกเป็น “นิกาย” ซ้ำเสียอีก ทั้งๆที่คณะสงฆ์สันตติโคกยืนยันและปฏิบัติตนแค่ “นानาสังวาส” ตามธรรมวินัยตลอดมาอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ ผู้ที่ “กระทำ” ให้เกิดแตกแยกกันจนเกินเรื่องเกินสัจธรรมไปนั้น **จึงมิใช่ “การกระทำ” ของคณะสงฆ์สันตติโคก** **สงฆ์สันตติโคก “กระทำตนเอง” ให้เป็นแค่ “นานาสังวาส” ตามธรรมวินัย**

สันตติโคกไม่ได้เป็น “นิกาย” เป็นแค่ “นานาสังวาส” เท่านั้นจริงๆ แต่ก็ “ถูกเหตุการณ์และถูกกระทำ” ให้เกิดแตกแยก (เภท) จนกระทั่งประชาชนที่ไม่รู้จักซึ่งในหลักธรรมวินัยเข้าใจผิดไปว่า สันตติโคกเป็น “นิกาย” คนก็หลงผิดไปว่า สันตติโคกเป็น “ผู้กระทำตน” เป็น “นิกาย” แต่จริงๆแล้วสงฆ์สันตติโคกเป็น “ผู้ถูกกระทำ” ให้เข้าใจผิดไปแท้ๆ ทั้งๆที่สงฆ์สันตติโคก “กระทำตนเป็นนานาสังวาสด้วยตน” ตามธรรมวินัย เท่านั้น ไม่ได้ปฏิบัติผิดไปจาก “นานาสังวาส” เลย

ส่วนผู้ที่กลับคำ พยายามกลบเกลื่อน ไม่ให้เป็น “นานาสังวาส” ตามธรรมวินัย ก็เป็นจริงของผู้ที่ “กระทำ” (กรรม) จริงนั้นๆ คือ เลี่ยงหรือบิดเบือนธรรมวินัย เมื่อทำให้เกิดการเข้าใจผิดจนกลายเป็นแตกแยกถึงขั้น “นิกาย” มันก็ยิ่งผิดเข้าข่าย “สังฆเภท” ไปเลย ผู้ทำก็บาปถึงขั้นอนันตริยกรรมตามสังจะแห่งกรรม *อย่าพยายามกันนัก*

เพราะด้วย**ความจริงคณะสงฆ์สันตติโคกเพียง “ทำตนเอง” เป็น นานาสังวาส ตามวิธีของการเป็นนานาสังวาส ในข้อที่ ๑ จากพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๒๔๐** บอกไว้ชัดว่า *ภุมิของนานาสังวาสมีอยู่ ๒* คือ

๑. ภิกษุทำตนเป็นนานาสังวาสด้วยตน
๒. สงฆ์พร้อมเพรียงกันยกภิกษุนั้น (เป็นนานาสังวาส)

ดังนั้น การทำตนเองเป็น “นานาสังวาส” นี้ ไม่ผิดธรรมวินัยใดๆเลย พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ทำได้ เมื่อเกิดกรณีขัดแย้งกันจนถึงขีดถึงขั้น

ตามที่เป็นจริง **วินัยข้อนี้เป็นทางออกประเด็นหนึ่งของสังคมมนุษย์อันเป็นสุดยอดแห่งพระปัญญาคุณของพระพุทธองค์โดยแท้**

“นานาสังวาส” ความหมายง่าย ๆ ก็คือ *เป็นพุทธธรรมร่วมกัน แต่มีสิ่งที*
“แตกต่างกัน(นานา)” ยังไม่ถึงขั้น **“แตกแยกกัน(เภท)เป็นนิกาย”** ซึ่ง
มี “กรรม” ต่างกัน มี “อุเทศ” ต่างกัน มี “ศีล” ไม่เสมอสมานกัน ถึงขั้น
ร่วมกันยากแล้ว เพราะต่างก็มีความเชื่อ (ศรัทธา) และความเห็น (ปัญญา)
ไม่เหมือนกันจริงๆ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติ และสิทธิมนุษยชน

มี “กรรม” **ต่างกัน** ก็คือ มีการกระทำแตกต่างกันไปแล้ว เช่น
พฤติกรรม**ต่างกัน** พิธีกรรม**ต่างกัน** กิจกรรม**ต่างกัน**

มี “อุเทศ” **ต่างกัน** คือ คำสอนคำอธิบายธรรมะไม่ไปทางเดียวกัน
ยกหัวข้อธรรมข้อเดียวกัน แต่อธิบายความหมาย **แตกต่างกัน**

มี “ศีลไม่เสมอสมานกัน” คือ ศีลข้อเดียวกัน แต่ปฏิบัติ*ไม่เหมือน*
กันแล้ว เช่น ศีลข้อที่ว่า ไม่รับเงินทอง ไม่มีเงินทอง ไม่สะสมเงินทอง
เป็นของตน ฝ่ายหนึ่งรับอยู่สะสมอยู่ใช้อยู่โดยมีข้ออ้างไปต่างๆ แต่อีก
ฝ่ายหนึ่งไม่รับไม่สะสมไม่ใช้ หรือศีลข้อที่ว่า ให้เว้นขาดการรดน้ำมนต์
ฝ่ายหนึ่งถือว่ารรดน้ำมนต์ไม่ผิด ก็รดน้ำมนต์อยู่ แต่อีกฝ่ายถือว่าผิด ไม่รด
น้ำมนต์ หรือศีลข้อที่ว่า ให้เว้นขาดการบูชาด้วยไฟโดยใช้สิ่งที่จุดเป็นเปลว
หรือเป็นควัน ทุกวันนี้ใช้ธูปและเทียน ฝ่ายหนึ่งถือว่าไม่ผิด ก็บูชาด้วยไฟ
โดยใช้ธูปใช้เทียนจุดไฟอยู่ แต่อีกฝ่ายถือว่าผิด จึงไม่บูชาด้วยไฟเลย ไม่ว่าจะ
ใช้อะไรเป็นเชื้อไฟ เป็นต้น หรือฝ่ายหนึ่งไม่นับว่า จุลศีล-มัชฌิมศีล-
มหาศีล เป็นศีลที่ภิกษุจะต้องยึดถือปฏิบัติสำคัญกันแล้ว แต่อีกฝ่ายหนึ่ง
ยังนับว่า จุลศีล-มัชฌิมศีล-มหาศีล เป็นศีลที่ภิกษุจะต้องถือปฏิบัติ
สำคัญยิ่งด้วยซ้ำ ก็ถือปฏิบัติกันเคร่งครัดอยู่

ดังนั้น เมื่อขัดแย้งกันถึงขีดถึงขั้น เหตุการณ์ก็ย่อมเป็นไปได้
สุดท้ายแห่งความสุดวิสัย เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีศรัทธา-เชื่อ และต่าง

ก็มีปัญญา-เห็น ตามศรัทธาและปัญญาของแต่ละฝ่ายจริงๆ ซึ่งเกิดได้
เป็นได้ อันเป็นวิสัยมนุษย์ ก็ต้องจบด้วยหลักธรรมวินัยสุดท้ายพิเศษของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นั่นคือ **นานาสังวาส** นี้เอง เป็นข้อยุติเหตุการณ์จริงนั้นๆ ซึ่งเป็น
“หลักการที่ให้สิทธิและอิสรภาพสุดยอดแก่ความเป็นมนุษย์”

แต่ผู้ไม่เข้าใจในธรรมวินัยดีพอ ก็จะไม่เข้าใจเอาความต่างที่
“ต่างกัน-ไม่เหมือนกัน” (นานา) จริงๆนี้ เป็นการแตกแยก (เภท) ถึงขั้น
“นิกาย” ยิ่งผู้รู้หลักธรรมวินัยดีก็ไม่ช่วยกันทำความเข้าใจให้ผู้ยังไม่รู้
เข้าใจถูกต้องด้วย แถมกลับกระทำและพูดบอกว่า สันตือโลกเป็น
“นิกาย” ให้ผู้ไม่รู้เชื่อผิดซ้ำเข้าไปอีก ก็แน่นอน ผู้ไม่รู้ก็ต้องเชื่อตาม
คนที่เขานับถือว่า **“เป็นผู้รู้”** บอกและชวนให้เข้าใจผิดนั้นๆ แน่แน่นอน

“กรรม” คือ อาการที่เกิดในตัวคน ทั้งทางกาย วาจา แม้แต่ใจ
ที่มีอาการจริง มีจริงที่ใคร ก็ของคนนั้น

ขอยืนยันว่า **“สันตือโลก”** ไม่ใช่ **“นิกาย”** ตามธรรมวินัยโดยแท้
“สันตือโลก” เป็นแค่ **“นานาสังวาส”** เท่านั้น

“สังวาส” คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันของสงฆ์ อันมีการศึกษา
(ศีล-สมาธิ-ปัญญา) เสมอสมานกัน มีการทำสังฆกรรมและการชี้แจงร่วมกัน

“นานาสังวาส” จึงหมายความว่า ความแตกต่างในธรรมที่เป็น
เครื่องอยู่ร่วมกันของสงฆ์ อันเป็นความหลากหลายในพุทธศาสนา ที่มี
เอกภาพในระดับหนึ่ง (unity of diversity)

เกี่ยวกับเรื่อง **“นานาสังวาส”** นี้ ศึกษาได้จากวินัยมุข เล่ม ๓
กัณฑ์ที่ ๓๒ จากพระไตรปิฎก เล่ม ๔ เล่ม ๕ เล่ม ๖ เล่ม ๘ จาก
พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๑ เรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัมพี

จบคำแถลงเพียงแค่นี้

สมณะโพธิรักษ์

และข้อความต่อไปนี้ซ้ำกับที่ได้อ่านใน “คำแถลง ฯ” ทั้งหมด แต่เนื้อความในหนังสือ “**ประนีประนอมกัน ด้วยนาฬิกาสังวาส**” นั้นมีรายละเอียดและอื่นๆมากกว่าที่มีใน “คำแถลง ฯ” แน่ๆ ต่อจากนี้ไป อาตมาก็จะเอารายละเอียดต่างๆที่ไม่มีใน “คำแถลง ฯ” นั้นแหละ มาเติมมาต่อไว้ให้ครบทั้งหมด ดังต่อไปนี้

[เช่น ใน “คำแถลง ฯ” ตอนที่ว่า...]

ตามธรรมเนียม เมื่อสงฆ์เป็นนาฬิกาสังวาสกันแล้ว ทั้งสองฝ่ายต่างก็ปฏิบัติกันไป ตามความเห็นและยึดถือที่แตกต่างกัน และที่สำคัญก็คือ **สงฆ์ฝ่ายหนึ่งไปฟ้องร้องชำระความผิดหรืออธิกรณ์อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ถ้าฝ่ายใดไปอธิกรณ์อีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายนั้นต้องอาบัติ และอธิกรณ์นั้นเป็นโมฆะ การตัดสินความนั้นไม่เป็นอันทำ ใช้ไม่ได้ ไม่มีผลบังคับ**

แต่ทางคณะสงฆ์มหาเถรสมาคม ก็ได้ “**กระทำ**” กับคณะสงฆ์สันตติโศก ถึงขั้น “**อนุวาทาทิกรณ์**” หมายความว่า คณะสงฆ์มหาเถรสมาคมได้โจทหรือฟ้องกล่าวหาสันตติโศก แล้วก็ตั้งคณะพิจารณาตัดสินความกัน นี่ก็เป็น “**การกระทำ**” ของคณะสงฆ์มหาเถรสมาคม ซึ่งที่จริงตามธรรมเนียม “**กระทำไม่ได้**”

[รายละเอียดที่มีมากกว่าใน ๒ ปริเฉทของ “คำแถลง ฯ” นั้น ก็คือ...]

ที่ว่า “**กระทำไม่ได้**” เพราะผิดขั้นตอนของพระธรรมวินัย หมายความว่า สงฆ์สันตติโศกได้ประกาศ “**นาฬิกาสังวาส**” กับคณะสงฆ์มหาเถร

สมาคมเป็นที่สำเร็จเรียบร้อยแล้วตามธรรมวินัย ตั้งแต่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘
 ดังนั้น เมื่อเป็น “นานาสังวาส” กันแล้วจะนี้ หลังจาก ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘
 ฝ่ายมหาเถรสมาคมจะมาฟ้องร้อง หรือจะ**ประห้วงกันหรือคัดค้านกันจริงๆ**
 จนเป็น “อติกรรม” หรือจนเป็นโทษ จนเป็นคดีที่ต้องตัดสินความกันนั้น
ทำไม่ได้ ถือว่า ผิดธรรมวินัย ละเมิดวินัยข้อ “**ปฎิกโกสนา**” ผู้เป็นโจทก์
 กล่าวหาคัดค้านจริงๆจนเข้าชั้น “ปฎิกโกสนา” ปานนี้ มีความผิด ต้องอาบัติ
 และที่ขึ้นทำ หรือได้ทำไปแล้วนั้น ก็ใช้ไม่ได้ ไม่สำเร็จประโยชน์ “โมฆะ”
 ใช้บังคับไม่ได้ ทำไปเสียเปล่า **ธรรมวินัยที่ว่าด้วยเรื่อง “นานาสังวาส”**
บัญญัติไว้เช่นนั้น

เพราะเป็นการ**รื้อฟื้น** หรือเป็นการ**ฟื้นคดี** ซึ่งเป็น **การทำให้**
ความยุติธรรมบิดเบือน เป็น **การคดโกง** เป็น **ความลำเอียง** เรียกว่า
“อุกโกฏณะ” เพราะสงฆ์มหาเถรสมาคมกับสงฆ์ชาวอโศก เป็น
“นานาสังวาส” กันเสร็จสมบูรณ์ไปเรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น ฝ่ายใดก็**ไม่สามารถจะมารื้อฟื้นให้เกิดคดี** ขึ้นผู้ใดทำ
 ก็ **ต้องอาบัติ** (ล่วงละเมิดวินัยบัญญัติ) และการกระทำนั้น**โมฆะ** (ใช้ไม่ได้ไร้ผล)

เพราะภิกษุที่เป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว ถือว่า **“ทั้ง ๒ ฝ่ายตกลง**
กันแล้วว่าไม่ร่วมสังฆกรรม” ดังนั้น ย่อม **“อติกรรม”** กันไม่ได้

ผู้ใด**รื้อฟื้น** ผู้ใด**ฟื้นคดี** ทำ “อติกรรม” หรือทำ “สังฆกรรม”
 ข้ามฝ่ายขึ้นมา ผู้นั้นทำให้ความยุติธรรมบิดเบือน เป็นการคดโกง เป็น
 ความลำเอียง ที่ชื่อว่า **“อุกโกฏณะ”** อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ควรจะเข้าใจคำว่า **“สังฆกรรม”** และคำว่า **“อติกรรม”** กันลึกชนิด
สังฆกรรม หมายความว่า งานของสงฆ์ กรรมที่สงฆ์พึงทำ กิจที่พึง
 ทำด้วยการประชุมสงฆ์, พิธีกรรมที่หมู่สงฆ์ทำกันในที่ประชุมสงฆ์ เช่น

๑. **อุปโลกนกรรม** กรรมคือการแจ้งให้ทราบ กรรมที่ทำเพียงด้วย
 บอกรับกันในที่ประชุมสงฆ์ ไม่ต้องตั้งญัตติ และไม่ต้องสวดประกาศ

ไม่ต้องขอมติ (ไม่ต้องสวดอนุสาวนา) เช่น แจ้งการลงพรหมทัณฑ์แก่ภิกษุ
แจ้งการเป็นนานาสังวาสแก่กัน

๒. **ญัตติกรรม** กรรมที่ทำเพียงตั้งญัตติ ไม่ต้องสวดอนุสาวนา
เช่น อุโบสถ (สงฆ์สวดปาฏิโมกข์) และปวารณา (อนุญาติให้ตำหนิ, อนุญาติให้ขอ)

๓. **ญัตติหุติยกรรม** กรรมที่ทำด้วยตั้งญัตติแล้วสวดอนุสาวนา
หนหนึ่ง เช่น สมมติสีมา ให้ผ้ากฐิน

๔. **ญัตติจตุตถกรรม** กรรมที่ทำด้วยตั้งญัตติแล้วสวดอนุสาวนา
๓ หน เช่น อุปสมบท ให้ปริวาส ให้มานัต

“สังฆกรรม” เป็นกรรมที่อาศัยใช้คณะสงฆ์ประชุมอย่างน้อย
ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปตามแต่กรณี และหมายถึง งานของสงฆ์กลางๆ
เป็นงานที่สงฆ์พึงทำ กิจที่พึงทำโดยที่ประชุมสงฆ์ อย่างน้อยตั้งแต่ ๔ รูป
ขึ้นไป ส่วนจะเกินกว่ากำหนดอย่างไรไปนั้นจะเกินเท่าไรก็ได้ หรือพิธีกรรม
ที่หมู่สงฆ์ทำกันในที่ประชุมสงฆ์ ซึ่งบางอย่างเป็นงานทั่วไปที่สงฆ์ทั้งหลาย
ควรใช้ที่ประชุมสงฆ์เป็นกลุ่มเป็นหมู่ เพื่อความร่วมมือด้วยกัน เป็นหลักฐาน
ห้อมล้อม เพียงพอแก่การณที่เหมาะสม ถ้าเป็นแค่ “อปโลกนกรรม” เท่านั้น
ไม่ได้เป็นเรื่องยากหรือเรื่องมาก เพราะเป็นเรื่องที่รู้ดีกันทั่วไป เป็นเรื่อง
ที่เกิดอยู่หรือเป็นกันอยู่แล้วจนชัดแจ้ง จึงเพียงแจ้งให้รับทราบกัน ไม่ต้องตั้งญัตติ
ไม่ต้องถาม ไม่ต้องถก ไม่ต้องอภิปราย ไม่ต้องวินิจฉัย
ดังนั้น จึงมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “อธิกรณ์”

“สังฆกรรม” เป็นคำที่บอกให้รู้รวมๆ ว่า เป็นกิจ เป็นงาน ที่จะ
ต้องใช้หมู่สงฆ์ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวินิจฉัย ร่วมกันตัดสินใจ และ
“อธิกรณ์” ก็เป็น “สังฆกรรม” ด้วย

ทว่า “อธิกรณ์” จะดูหนักไปข้างเป็นเรื่อง เป็นคดี อันมีโทษ

อธิกรณ์ หมายความว่า สิ่งที่มีเหตุ จนเป็นกรณี เป็นปัญหา
ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วสงฆ์จะต้องจัดทำ เรื่องที่

สงฆ์ต้องดำเนินการ มี ๔ อย่าง

๑. *วิวาหาธิกรณ์* ปัญหาเรื่องการทะเลาะกัน การเถียงกัน เกี่ยวกับกรรมวินัย

๒. *อนุวาหาธิกรณ์* ปัญหาเรื่องการกำหนดิเตียนกัน การโจทหรือกล่าวหากันด้วยอาบัติ

๓. *อาปัตตาธิกรณ์* ปัญหาเรื่องการประพตติผิดหรือล่วงละเมิดพระบัญญัติ การต้องอาบัติ การปรับอาบัติ การแก้ไขตัวให้พ้นจากอาบัติ

๔. *กิจจาธิกรณ์* เรื่องหน้าที่การงานที่สงฆ์ต้องพิจารณา กิจธุระต่างๆที่สงฆ์จะต้องทำ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วสงฆ์จะต้องจัดทำ ต้องดำเนินการ ซึ่งเป็นเรื่องต่างๆที่นอกเหนือจาก ๓ ปัญหาข้างต้น ซึ่งไม่ถึงกับเป็นเรื่องเป็นโทษใดๆ เป็นแค่กิจที่สงฆ์จะพึงทำด้วยการประชุมสงฆ์

สรุปแล้ว เมื่อสงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่าย **“ร่วมสังฆกรรมกันไม่ได้แล้ว”** เพราะได้ประกาศการเป็น**“นานาสังวาส”** กันอย่างอุกกรรมวินัยสำเร็จแล้วจริง ดังนั้น ใครจะรื้อฟื้น ย่อมทำไม่ได้ ถ้าทำก็ถือว่าผิดกรรมวินัย เป็น**“อุกโกฏนะ”** ตรงๆเปรี๊ยะๆ คือ **“ทำให้ความยุติธรรมบิดเบือน เป็นการคดโกง เป็นความลำเอียง** ดังนั้น การจะรื้อฟื้นคดีจนถึงขั้น**“อธิกรณ์”** กันนั้น เป็นอันทำไม่ได้แน่นอน ขึ้นทำก็โมฆะ ดังกล่าวแล้ว

ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับ**“นานาสังวาส”** อย่างสำคัญ ๒ คำที่ต้องอธิบายขยายความกัน คือ **“ปฏิกโกสนา”** และ**“ทัญญาวิกัมม”** พิจารณาตามตีๆเถิด แล้วจะเข้าใจความลึกซึ้งสูงส่งแห่งศาสนาพุทธ

ปฏิกโกสนา แปลว่า การคัดค้าน การประท้วง การปฏิเสธ การห้าม มาจาก**“ปฏิกโกสติ”** ซึ่งแปลว่า ต่ำตอบ ดูหมิ่น แย้งตอบอย่างรุนแรง ดังนั้น**“ปฏิกโกสนา”** จึงหมายถึง **การกล่าวคัดค้านจึ่งๆ การขัดแย้งโต้ตอบอย่างเอาเรื่องจนถึงขั้นเป็นเรื่อง** ดังที่มหาเถรสมาคมได้ทำ ทั้งดูหมิ่น ทั้งติเตียน ทั้งคัดค้าน ทั้งปฏิเสธการกระทำของสงฆ์

ชาวโศกที่ได้ประกาศ “นานาสังวาส” แล้ว ก็ยังไม่ยอมรับการกระทำนี้ อย่างเอาเป็นเอาตายกันจริงๆ จังๆ กับคณะสงฆ์ชาวโศก ฉะนั้นแล้วคือ “ปฏิกโกสนา” ซึ่งมหาเถรสมาคมไม่เพียงแต่กล่าวแย้งแสดงความจริง หรืออธิบายเหตุผลสู้กันพียงเท่านั้น แต่มหาเถรสมาคมลงมือ “คัดค้านอย่างจังๆ” ชนิดลงมือปฏิบัติกันให้เห็นดำเห็นแดงกันทีเดียว ว่า *อาตมากับคณะ สันตือโศกเป็น “นานาสังวาส” ไม่ได้* โดยยืนยันว่า ถ้าอาตมากับ คณะสงฆ์สันตือโศกจะแยกออกไปจากสงฆ์มหาเถรสมาคม ทำได้ประตูเดียว เท่านั้นคือ *ต้องสึกออกไป* ประตูอื่นทำไม่ได้ ดังนั้น จึงยึดมั่นยืนยันว่า สงฆ์สันตือโศกยังคงเป็นสงฆ์อยู่ในการปกครองของมหาเถรสมาคม **จะแยกออกไปเป็น “นานาสังวาส” ไม่ได้ เพราะยังไม่ได้สึก** ก็เท่ากับแปล “นานาสังวาส” ว่า *ต้องสึก จึงจะถือว่าแยกออกไปได้สำเร็จ* แม้เราจะ ได้กระทำการประกาศทั้งด้วยวาจา ทั้งมีลายลักษณ์อักษรยืนยันการขอแยก สำเร็จแล้วปานใด **ก็ยังคงไม่ยอม** [ที่จริงนั้น ยอมรับแล้วด้วยซ้ำ มีหลักฐาน ยืนยัน] แล้วอย่างนี้ถือว่า มหาเถรสมาคมไม่ยอมรับธรรมเนียมของ พระพุทธเจ้า หรือไม่ปฏิบัติตามธรรมเนียมของพระพุทธเจ้า ได้ไหม? [ขอภัยเถิด ที่อาตมาต้องชี้แจง “ปากชัด” (มีไช่ปากจัด) ถึงขนาดนี้ ขอยืนยันว่า อาตมาไม่ได้ลบหลู่ดูหมิ่นมหาเถรสมาคมแต่อย่างใด แต่อาตมากำลังชี้แจงแถลง สัจจะเท่านั้น ถ้าใครเกิดความรู้สึกว่าอาตมาลบหลู่ดูหมิ่นมหาเถรสมาคม ก็ต้อง ขอภัยกันจริงๆ เพราะอาตมาไม่มีเจตนาจะรื้อฟื้นอะไรที่เป็นเรื่องนั้น อาตมาไม่ได้ทำ “อุกโกฏณะ” แน่อยู่แล้ว และมั่นใจว่าไม่เจตนาจะให้ เป็น “ปฏิกโกสนา” อีกด้วย ที่ทำนี้เป็นแค่ “ทิวฏฐวิกรม” จริงๆ ซึ่งทุกอย่างมันก็จบแล้ว เพียงแถลงชี้แจง “สัจจะ” ให้ชัดๆกันในกาลที่ควรเท่านั้น]

เมื่ออาตมากับสงฆ์สันตือโศก ไม่ยอมสึก มหาเถรสมาคมก็อธิกรณ์ ฟ้องร้องอาตมากับคณะสงฆ์สันตือโศก **บังคับให้สึก** จนถึงขั้นเป็นคดี ทั้งคดีทางโลก และทั้งคดีทางธรรม อันเป็นเรื่องของ “สังฆกรรม” (กรรมที่

จาก น.ส.พ.มติชน ๒๐ เม.ย.๒๕๔๘

สงฆ์พึงทำ) ที่มหาเถรสมาคมกระทำภายหลังวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘
ดั่งที่ได้กระทำไปแล้ว

นี่แหละคือ **“การคัดค้านจริงๆ”** (ปฏิกโกสนา) ก็กระทำกันปานจะนี่
การกล่าวคัดค้านจริงๆ คือ การกล่าวแย้ง กล่าวประท้วง กล่าว
คัดค้านจนเลยขอบเขตของ **“ทฤษฎาวิกัมม”** เพราะการกล่าวแย้งหรือ
การกล่าวคัดค้านนั้นมันถึงขั้น **“เอาเรื่อง”** จนกระทั่ง **“เป็นเรื่อง”** ดั่งนี้แล
เป็นต้น ที่ชื่อว่า **“ปฏิกโกสนา”**

เมื่อสงฆ์ได้ปฏิบัติจนสำเร็จตามธรรมวินัยถูกต้องแล้ว ว่า ต่างเป็น
“นานาสังวาส” กันแล้ว ซึ่ง **“ร่วมสังฆกรรม”** กันก็ไม่ได้ ฉะนั้น สงฆ์
ต่างฝ่ายย่อม **“อธิกรณ์”** ข้ามฝ่ายกันไม่ได้

การที่สงฆ์มหาเถรสมาคมได้กระทำตามที่ได้ทำกับอาตมาและสงฆ์
สันตโศกนั้น จึงเท่ากับบิดเบือนธรรมวินัยข้อนี้ หรือไม่เช่นนั้นก็ไม่เข้าใจ
พระธรรมวินัยข้อนี้ ซึ่งไม่น่าจะใช่เลย ประเด็นหลังนี้อาตมาไม่อยากจะเชื่อ
ว่าจะเป็นไปได้ เพราะในมหาเถรสมาคมก็มีผู้รู้ธรรมวินัยดีเยี่ยมออกมามากมาย
แม้ในมหาเถรสมาคมเองนั่นแหละ *ในอดีตที่ผ่านมาแล้ว ..ฝ่ายธรรมยุตก็เคย
ได้ทำตนเป็น “นานาสังวาส” กับฝ่ายมหานิกายมาแล้วด้วยซ้ำ และทุกวันนี้*

ฝ่ายธรรมยุตก็ยังไม่ได้เลิก ยังเป็นสงฆ์ “นานาสังวาส” กันกับฝ่ายมหานิกาย อยู่นั่นเอง

ดังนั้น หากยืนยันยันว่า อาตมากับคณะสันตโตโคกเป็น “นานาสังวาส” ไม่ได้ เท่าใดๆ ก็ยิ่งสื่อให้เห็นว่า ทางมหาเถรสมาคมพยายามเลี่ยงหรือปิดเบือนพระธรรมวินัยเท่านั้นๆ

“ปฏิกโกสนา” ที่ปราชญ์ทางศาสนาของชาวไทยแปลว่า “การกล่าวคัดค้านจังๆ” นั้น หมายความว่า สงฆ์ที่เป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว จะคัดค้านจังๆ หรือประท้วงกันอย่างเป็นจริงเป็นจัง จนเกิดเรื่องเกิดราว **ไม่ได้** ยิ่งเอาเรื่องกันจนถึงขั้นฟ้องร้องเป็นคดีกันเลย **ยิ่งไม่ได้ใหญ่** ถือว่า อาบัติ หรือมีความผิด

เมื่อสงฆ์ ๒ ฝ่ายเป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว จะปฏิบัติต่อกันได้ก็เพียง “**ทฤษฎาวิกัมม**” ซึ่งหมายความว่า การแสดงความเห็นให้แจ้ง การทำให้เห็นชัดๆขึ้นมา หรือเป็นการแถลงอย่างเปิดเผย โดยแสดงความเห็นแย้งบ้าง ชี้แจงความเห็นที่ตนไม่เห็นร่วมด้วยเป็นส่วนตัวบ้าง **แต่ต้องไม่ถึงขั้นคัดค้านจังๆ จนถึงกับ “เอาเรื่อง” หรือจน “เป็นเรื่อง”** หรือเจตนาจริงๆ **ที่จะให้ම්เรื่อง** ไม่ใช่แค่ชี้แจงความจริง แถลงให้เห็นความชัดเจนกันบ้างเท่านั้น ถ้าแรงไปจน “เป็นเรื่อง” ผู้ทำก็ละเมิดวินัย “ปฏิกโกสนา”

“**ทฤษฎาวิกัมม**” เป็นรายละเอียดที่ลึกซึ้งสำคัญ ซึ่งเปิดช่องให้ทำได้ตามสิทธิมนุษยชน ที่จะพูดจะแสดงความจริงของความเชื่อ-ความเห็นของตนบ้าง ย่อมทำได้พอสมควร แต่จะแย้งกันจนถึงขั้น **คัดค้าน-ประท้วงอย่างจังๆ ปฏิเสธรุนแรง ห้ามกันจนข้ามเขตข้ามฝ่าย** เอาเป็นเอาตาย จนกระทั่งเป็นเรื่องทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน หรือเจตนา “เอาเรื่อง” กระทั่ง “เป็นเรื่อง” ถ้ามากไปจนถึงปานนั้นก็เกินเขตของ “ทฤษฎาวิกัมม” เพราะถ้าเอาเรื่องหรือเจตนาถึงขนาดนั้น ก็จะกลายเป็น “ปฏิกโกสนา”

“**ทฤษฎีวิภักดิ์**” จึงเป็นการแสดงความจริงจากใจ ที่ต่างฝ่ายย่อมต้องเปิดต้องเผยบ้างเป็นธรรมดา หรือต้องแถลงโดยเปิดเผย หรือต้องสารภาพบางสิ่งบางอย่างแม้จะเป็นเรื่องลับ-เป็นเรื่องที่จะกระทบกระเทือนผู้อื่นถ้าจำเป็น ซึ่งต้องพูดต้องอธิบายสัจจะกันบ้าง เป็นการทำให้เห็นขึ้นมาหรือการทำให้ชัดในสิ่งที่ควรได้รู้ชัดรู้แจ้งกัน แต่อย่าให้เลยขอบเขตจนกระทั่งเป็นการคัดค้าน-การประท้วงกันหรือแย้งกันจนมุ่งมันให้**เป็นเรื่องทั้ง “ปฏิภิกโกสนา” และ “ทฤษฎีวิภักดิ์” ตามที่เอาตามอธิบายมานี้** อธิบายในบริบทของสงฆ์ “นานาสังวาส” ซึ่งยังไม่ ใช้สงฆ์ “สังฆเภท” และ ไม่ใช่ “อสังวาส” เพราะเป็นเพียงแค่ “นานาสังวาส” จึงยังมีหลักธรรมวินัยที่ใช้ร่วมกันอยู่ ถ้าแม้ฝ่ายใดไม่ยอมรับหลักธรรมวินัยดังกล่าวนี้ร่วมกัน ฝ่ายนั้นก็ชื่อว่า ทำ “สังฆเภท” เพราะขาดกันสนิท แต่ฝ่ายยังมีหลักธรรมวินัย เช่น “ปฏิภิกโกสนา และ ทฤษฎีวิภักดิ์” เป็นต้นนี้ร่วมกันอยู่ ก็ชื่อว่า ยังเป็น “นานาสังวาส” กันอยู่ กล่าวคือ สงฆ์ ๒ ฝ่าย มี “ครัทธา และ ปัญญา” แตกต่างกัน (นานา) แต่ยังมีธรรมวินัยหลักสำคัญใช้ร่วมกันอยู่มากมาย เป็นแต่ว่าอาจจะตีความธรรมวินัยบางข้อแตกต่างกันบ้าง เหมือนที่คณะสันตโตโคกกับคณะมหาเถรสมาคมต่างก็ใช้ “ปาฏิโมกข์” หรือวินัยของสงฆ์ ๒๒๗ ข้อ อันเดียวกันร่วมกันอยู่ เพียงแต่ว่าเมื่อเป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมสงฆ์เดียวกัน หรือไม่ได้อยู่ที่ท่ามกลางสงฆ์ที่สังฆกรรมร่วมกันเท่านั้นแหละ

และถ้าในบริบทของสงฆ์ที่เป็น “สมานสังวาส” คณะภิกษุหมู่สงฆ์ ฝ่ายเดียวกัน ที่อยู่ร่วมสังฆกรรมกันได้ ก็นัยเดียวกัน คือ สามารถจะแสดงความเห็นแย้ง ในขอบเขตของ “ทฤษฎีวิภักดิ์” ท่ามกลางหมู่สงฆ์ได้ ถ้าภิกษุผู้ใดไม่เห็นร่วมด้วยคำวินิจฉัย อันสงฆ์รับรองแล้ว ก็ให้แสดงความเห็นแย้งได้ เจกเช่นเดียวกัน ตามฐานะของ “สมานสังวาส” อันไม่ใช่สงฆ์ “นานาสังวาส” หรือไม่ใช่สงฆ์คนละ “นิกาย” แต่จะไม่สามารถขัดแย้ง

หรือคัดค้านจริงๆ จนถึงขั้น “ปฏิกโกสนา” เช่นเดียวกันนั้นแล

ดังนั้น เมื่ออาตมาพบกับคณะสันตโตโคกปฏิบัติถูกต้องตรงตาม “ธรรมวินัย” ของพระพุทธเจ้าแล้วจริง โดยอาตมาพบกับคณะได้ประกาศขอแยกออกมาเป็น “**นานาชาติสงฆ**” สำเร็จตามธรรมวินัยสมบูรณ์ ซึ่งไม่เพียงแต่กล่าวประกาศด้วยวาจาเท่านั้น แถมเรายังมีลายลักษณ์อักษรยืนยันความจริง ซึ่งเป็นหลักฐานปรากฏให้เห็นและรู้กันชัดเจนอีกด้วย

มหาเถรสมาคมยอมรับแล้วด้วยซ้ำ ตามลายลักษณ์อักษรของคณะสงฆ์ชาวอโศก และของทางราชการก็แสดงให้เห็นอย่างสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานตั้งแต่แถลงการณ์ของคณะสงฆ์ชาวอโศก ที่ยืนยันตนเองว่า **ได้ประกาศ “นานาชาติสงฆ”** ตรงตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ด้วยวิธีการเป็น “**นานาชาติสงฆ**” ข้อที่ ๑ คือ “**ภิกษุทำตนเป็นนานาชาติสงฆด้วยตนเอง**” ในลายลักษณ์อักษรที่อ่านแถลงต่อหน้าที่ประชุมสงฆ์ในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ นั้น ก็ยืนยันไว้ชัดเจนว่า คณะสงฆ์ชาวอโศกเราได้ประกาศเหตุต่างๆที่ทำให้ร่วมสังฆกรรมกันไม่ได้ และได้สรุปเป็นภาษาชัดเจนว่า.. **“จึงทำให้ไม่อาจที่จะร่วมสังฆกรรมต่อไปได้”** ดังนี้เป็นต้น

แม้แต่ในคำพูดประกาศต่อหน้าที่ประชุมสงฆ์ครั้งนั้น ในการประกาศ อาตมาเองได้พูดเอง เปรียบเทียบถึงขั้นว่า “คณะสงฆ์มหาเถรสมาคมนั้นเปรียบเหมือนบริษัททอดปาห้องโกว๋อันใหญ่ สูตรที่ท่านใช้ปรุงปาห้องโกว๋ทำให้คนกินนั้นรู้สึกว่าจะไม่ถูกต้อง ไม่ช่วยคนกินเจริญตามที่ควร คือ ไม่เป็นอาริยะ ไม่ไปถึงนิพพานแน่ๆนั่นเอง คณะสงฆ์ชาวอโศกจึงได้เสนอว่า สูตรอย่างนี้ๆถึงจะเป็นสูตรที่ถูกต้อง เป็นสูตรที่ดี ท่านก็กลับหาว่าเราเสนอสูตรผิด หาว่าเราออกนอกกริต ซ้ำร้ายหาว่าเราจะมาล้มล้างทำลายบริษัทใหญ่อีกด้วย แล้วท่านก็ใช้ความเป็นผู้ปกครองกดดันเราต่าง ๆ นานา บังคับอย่างนี้ๆอย่างนี้ ขออภัยเกิดที่จะต้องพูดว่า ท่านกำลังเรานานาสารพัด เช่น ไม่ให้นักบวชชาวอโศกสอบนักธรรมบ้าง สั่งอุปัชฌาย์

ไม่ให้บัวชให้ชาวโศกบ้าง ไม่ให้เราออกจาริกบ้าง จุกจิกเยอะเยอะ เมื่อความขัดแย้งทั้งความเชื่อ-ทั้งความเห็นแตกต่างกันได้เกิดขึ้นจริงจนไปด้วยกันได้ยากยิ่งแล้วปานจะนี้ เมื่อมันร่วมสังฆกรรมกันไม่ได้แบบนี้แล้ว คณะสงฆ์ชาวโศกจึงต้องขอแยกตัวเองออกมาจับผิดชอบตนเอง ตั้งร้านเล็กๆทอดปาห่องโก้อยู่ข้างถนน ตามสูตรที่เราเชื่อว่าดีถูกต้องเป็นลัทธิธรรม ถ้าสูตรของเราดีจริง ก็คงมีคนอุดหนุน ร้านก็คงอยู่ได้ แต่ถ้าสูตรของเราทำให้คนกินเป็นพิษชีวิตเสียหาย สูตรของเราผิด เป็นสูตรที่ไม่ดีไม่ถูกต้องจริง คนก็เลิกอุดหนุน ร้านเราก็ต้องล้มละลายตายไปเองแหละ ส่วนมหาเถรสมาคมนั้นท่านเป็นร้านใหญ่บริษัทใหญ่ ยิ่งไงๆท่านก็ตั้งอยู่ของท่านได้อยู่แล้ว ไม่มีใครไปทำอะไรท่านหรอก”

อาตมาพูดอย่างนี้จริงๆ เราเชื่อว่า นี่คือ การขอแยกกันปฏิบัติแยกกันศึกษาฝึกฝน อย่างประนีประนอมตามหลักเกณฑ์ของพระพุทธเจ้า เมื่อเกิดกรณีถึงที่สุดแห่งศรัทธาและปัญญาที่เป็นเรื่องสุดวิสัยมนุษย์แล้ว

ไม่ว่าหลักฐานลายลักษณ์อักษรของพระครูปราการลักษณะภิบาลที่เขียนไปถึงนายอำเภอกำแพงแสน (เอกสาร ที่ ๖๖/๒๕๑๘ วัดใหม่ปิ่นเกลียว นครปฐม ลงวันที่ ๑๑ ส.ค. ๒๕๒๖) ซึ่งเป็นเจ้าคณะอำเภอ และเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ขณะที่อาตมากับคณะสงฆ์ชาวโศกประกาศ “นานาสังวาส” คราวครั้งนั้นด้วย ก็ยืนยันในลายลักษณ์อักษรว่า.. “บัดนี้คณะสงฆ์แดนโศกได้ประกาศแยกตัวออกจากการปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับชั้นการปกครอง โดยกล่าวว่า จะปกครองตัวเองตามธรรมวินัย ไม่ยินดีที่จะปฏิบัติตามระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ดังนั้น คณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จึงให้ออกไปเสียจากสังกัดโดยมิได้สังกัดวัดใดวัดหนึ่งตามประสงค์ ตั้งแต่วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๘ ต่อแต่นี้ไปคณะสงฆ์แดนโศกก็เป็นอยู่โดยเอกสิทธิ์ ผิดจากระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน และไม่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะสงฆ์ของอำเภอ

กำแพงแสนอีกต่อไป”

สังเกตดีๆ จะเห็นว่า เจ้าหน้าที่ปกครองคือ เจ้าคณะอำเภอ ได้กล่าวเองว่า ได้อนุญาตให้เราออกไปเสียจากสังกัด และยืนยันด้วยว่า โดยมิได้สังกัดวัดใดวัดหนึ่งตามประสงค์ และ ต่อแต่นี้ไปคณะสงฆ์แดนอโคท ก็เป็นอยู่โดยเอกสิทธิ์ ผิดจากระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

แต่แล้วเราก็ถูกฟ้องร้องด้วยข้อหา ว่า ผิดจากระเบียบการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ไม่มีสังกัด ไม่อยู่วัดใดวัดหนึ่งเป็นหลักแหล่ง จนได้

และหนังสือของนายยุทธนินทร์ วีรบุตร นายอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ถึงผู้ว่าราชการ ด่วนมาก ที่ นฐ. ๕๒/๔๕๑๙ ที่ว่าการอำเภอกำแพงแสน ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๘ หรือหลักฐานลายลักษณ์อักษรของนายคล้าย จิตพิทักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีเอกสารถึงอธิบดีกรมการศาสนา ที่ นฐ. ๒๓/๑๓๔๓๐ ศาลากลางจังหวัดนครปฐม ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๑๘ ก็ยืนยันว่า..“นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป คณะสงฆ์แดนอโคทจะไม่ขอขึ้นอยู่ในสังกัดคณะสงฆ์ไทย. . .เพราะขัดข้องด้วยกฎและข้อบังคับต่างๆที่ฝ่ายปกครองสงฆ์บัญญัติขึ้นโดยไม่เอื้ออำนวยพระธรรมวินัย จึงไม่อาจจะร่วมสังฆกรรมกันต่อไปได้ คณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จึงได้ให้ออกเสียจากสังกัด ตั้งแต่วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๘ เป็นต้นไป”

แม้แต่เอกสารจากอธิบดีกรมการศาสนาที่ยืนยันในเรื่องนี้ได้อีก ก็คือ หนังสือตอบผู้อำนวยการฝ่ายการเดินรถไฟ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ที่ ศธ. ๐๔๐๗/๘๕๓๗ ซึ่งได้ถามถึงฐานะของนักบวชชาวอโคทว่าเป็นนักบวชที่ขึ้นอยู่ในการปกครองของมหาเถรสมาคมหรือไม่? และสมควรจะได้รับความอุปการะของทางราชการไหม? (หมายถึงว่า ถ้าการรถไฟจะลดราคาให้กับนักบวชชาวอโคท ทางมหาเถรสมาคมจะว่าอย่างไร) อธิบดีกรมการศาสนาจึงนำเรื่องเสนอมหาเถรสมาคม ก็ได้คำตอบออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรว่า.. “กรมการศาสนาได้นำเรื่องเสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาแล้ว ที่ประชุม

ลงมติเห็นชอบด้วยตามเหตุผลที่กรมการศาสนาเสนอว่า เนื่องจากในปัจจุบันนี้ พระภิกษุสามเณรในสำนักสันตโตโคก มิได้ขึ้นอยู่กับปกครองของคณะสงฆ์ไทย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๒๕๐๕ และไม่ได้อยู่ในความอุปการะของทางราชการ...”

ก็ชัดเจนในหลักฐานที่ยืนยัน จากหน่วยงานศาสนา หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ทั้งรับรู้ และทั้งมีมติตรงกันว่า **“สงฆ์ชาวโศกไม่อาจจะร่วมสังฆกรรมกันได้ กับสงฆ์มหาเถรสมาคม”**

เห็นความชัดเจนและเป็นจริงแล้ว ได้ใหม่ว่า สงฆ์ชาวโศกได้ปฏิบัติหรือ **“ได้กระทำตนเป็นนานาสังวาสด้วยตนแล้ว”** อย่างครบถ้วน กระบวนความ สำเร็จสมบูรณ์จริง ถูกต้องตามธรรมวินัย

ความจริงนั้น ก็คือ **อาตมาและคณะสงฆ์สันตโตโคกได้กระทำพิธี “นานาสังวาส” กับคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคมแล้วอย่างถูกต้อง ธรรมวินัยสมบูรณ์ นั่นคือ การแจ้งแก่หมู่สงฆ์มหาเถรสมาคมว่า ขอแยกตัวออกมาจากคณะใหญ่ ไม่อาจทำสังฆกรรมร่วมกันได้อีก**

ได้แสดงทั้งพูด ทั้งเขียน ครบเนื้อความแล้ว ในส่วนของผลความหรือคำพูดข้อเขียนอื่นใดที่อาตมาและคณะมีประกอบเพื่อเสริมความให้รู้ชัดรู้แจ้งขึ้น ก็มีไปเถอะ จะมากมายหรือแม้จะเลอะเทอะอย่างไรก็เป็นผลความ แต่จุดสำคัญที่เป็นเนื้อหาของเรื่องแท้ๆยืนยันอย่างเด่นชัดเป็นหลักฐานว่า **ได้กระทำการประกาศ “นานาสังวาส” แล้วจริงเป็นที่สำเร็จตามธรรมวินัย** ก็คือ การได้แจ้งความประสงค์และการประกาศความเป็น **“นานาสังวาส”** อย่างถูกต้องตรงเนื้อแท้ของเรื่อง เป็นที่เข้าใจกัน และรับรู้ตรงกันแล้วสมบูรณ์ ทั้ง ๒ ฝ่าย

เนื้อหาแท้ๆนั้น ก็คือ “ทั้ง ๒ ฝ่ายตกลงกันเป็นที่รู้ร่วมกันแล้ว ว่า ไม่ร่วมสังฆกรรมกัน โดยแยกกันเป็นคนละหมู่สงฆ์”

และเนื้อแท้แห่งความหมายการเป็น “นานาสังวาส” นี้ ทั้ง ๒ ฝ่ายต่างก็ได้สื่อแจ้งสาระให้เข้าใจชัดเจนซึ่งกันและกันสมบูรณ์แล้วจริง อันมีทั้งคำพูดและลายลักษณ์อักษร แจ้งชัดครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว

พร้อมทั้งความจริงที่สำคัญอีกอย่าง คือ อาตมากับสงฆ์ชาวโคก ไม่ได้ทุพพล ไม่กระสันจะสึก จิตไม่ได้ห่อเหี่ยวถดถอยที่จะเลิกจากความเป็นนักบวช ไม่คิดจะสึก ไม่ได้ทำการสึก และเป็นที่ยู่อวมกันอีกด้วยว่า สงฆ์ชาวโคก หรือสงฆ์สันตติโคกยังเป็นสงฆ์เป็นภิกษุอยู่ดังเดิม

ตามหลักฐานที่ได้นำเสนอมาแล้ว ยืนยันความจริงนี้ได้ว่า ทางมหาเถรสมาคมก็**รับรู้** และ**รับแล้ว**ในขณะนั้นว่า **เราเป็นสงฆ์ “นานาสังวาส” ไม่ใช่เราเป็นฆราวาส ไม่ใช่ผู้ที่จะต้องสละสมณเพศ**

เมื่อมีความจริงยืนยันปรากฏกันปานฉะนี้ มหาเถรสมาคมไม่น่าจะ “กลับคำ” เลย ดังนั้น เมื่อไม่ยอมรับการกระทำที่ถูกต้องตามธรรมวินัยนี้ นั่นก็หมายความว่า มหาเถรสมาคม**ไม่ยอมรับ “ธรรมวินัย” ของพระพุทธเจ้า หรือเลียง** ไม่ปฏิบัติตามวินัยบัญญัติของพระพุทธเจ้านั่นเอง

แถมมีท่าน “ผู้รู้” นักปราชญ์ในพุทธศาสนา ได้กล่าวให้พียงจากธรรมวินัยซ้ำเสียอีกว่า **“นานาสังวาส” นี้ ทำไม่ได้ ถ้าจะขอแยกออกไปก็ต้อง สึกออกไป ประตุเดียวเท่านั้น**

ท่านผู้รู้ได้เปรียบเทียบให้ฟัง ด้วยหลักตรรกะที่ทำให้คนเคลิ้มคล้อยตามเสียด้วยนะว่า **“เหมือนกับรัฐบาลปกครองประเทศ คณะสงฆ์ก็ปกครองคณะสงฆ์ เป็นรัฐบาลฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายพุทธจักร ในเรื่องของรัฐบาล หากมีชาวบ้านคนหนึ่ง พูดว่าฉันลาออกจากรัฐบาลไทยแล้ว คุณจะมาปกครองฉันไม่ได้นะ อย่างปัจจุบันฉันไม่ชอบท่านนายกทักษิณ ฉันลาออกจากรัฐบาลไทยแล้ว เพราะฉะนั้น ท่านนายกทักษิณจะมาสั่งอะไรฉันไม่ได้ มันได้ไหมนี้ มันก็ไม่ได้ ก็เหมือนกัน ในเมื่อเป็นพระอยู่ในประเทศไทย ก็อยู่ภายใต้กฎหมายไทย กฎหมายคณะสงฆ์ ก็ปกครองทั่วประเทศ”**

การเปรียบเทียบโดยเล่นยกสมมุติเอาความต่าง “สถานภาพ” กันแบบนี้มาเป็นตัวอย่างเทียบเคียง ผู้ไม่รู้เท่ารู้ทัน ก็หลงเชื่อผิดๆ เห็นคล้อยตามไปได้แน่ๆ เพราะเล่นยกเอา “สถานภาพ” ในความเป็น**รัฐบาล** ซึ่งมีบริบทลึกไปถึงขั้นต้องนับเอา “สัญญาชาติ” มาเกี่ยวข้อง แต่ “สถานภาพ” ในความเป็น**ศาสนา** นั้นไม่มีบริบทที่ลึกไปถึงขั้นต้องนับเอา “สัญญาชาติ” มาเกี่ยวข้องนี้เล่นพูดเปรียบเทียบเอาแค่สั้นๆ ตื้นๆ ไม่พูดให้ครบข้อความแหวล้ออมเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของแต่ละ “สถานภาพ” ทั้งสถานภาพ**รัฐบาล**-ทั้งสถานภาพ**ศาสนา** มันก็ทำให้เข้าใจเพี้ยนไปจากความจริงได้

เพราะคน**สัญญาชาติ**ไทย อยู่ใน**รัฐบาล**ไทยทุกคนสามารถเอาตนเข้าไปนับถือ**ศาสนา**อะไรก็ได้ ไม่เกี่ยวลึกลงไปถึง “สัญญาชาติ” และจะลาออกจาก “**ศาสนา**” ไหนไปเข้า**ศาสนา** ไหนก็ได้ โดยไม่ต้องลาออกจาก “**รัฐบาล**” หรือ “ไม่ต้องลาออกจากความเป็น “สัญญาชาติ”ไทยเลย ใช่ไหม? แต่ที่เล่นเอาไปเทียบกับการลาออกจาก “**รัฐบาล**” ไหน ซึ่งถ้าใครลาออกจาก “**รัฐบาล**” ไม่ขออยู่ในความปกครองของ**รัฐบาล** คนผู้นั้นก็ต้องออกไปนอก**รัฐบาล**นอกประเทศ ต้องเปลี่ยน “สัญญาชาติ”ใหม่ ก็เป็นเรื่องของกฎหมาย ถูกแล้ว แต่การลาออกจาก**ศาสนาก็เป็นเรื่องของธรรมเนียม** ซึ่งตาม**ธรรมเนียม** ไม่ต้องเปลี่ยน “สัญญาชาติ” ไม่ต้องออกไปนอก**รัฐบาล**นอกประเทศนี้ และใน**ธรรมเนียม** ก็มี การลาออกหลายแบบ เช่น ลาลึก ลาแบบ “นานาสังวาส” เป็นต้น ดังนั้น การลาออกจาก**รัฐบาล** กับการลาออกจาก**ศาสนา** มันเทียบกันไม่ได้ มันต่างกัน มันไม่เท่ากัน ไม่เหมือนกัน เอามาเปรียบเทียบกันได้ไง? แต่คนฉลาดๆ มักจะใช้การเปรียบเทียบแบบนี้เสมอๆ แล้วก็เกิดการผิดพลาด เพราะความเฉลียวฉลาดที่ไม่เจตนาได้เหมือนกัน

ยังดีนะ..ที่ท่านไม่ยกเอาตัวอย่างเปรียบเทียบไปถึง “สถานภาพ” ที่มีบริบทลึกถึงขั้นต้องนับเอา “**สัญญาชาติ**” มาเกี่ยวข้อง เช่น ลูกไม่ชอบ “**พ่อ**” ก็ขอลาออกจากความเป็นลูก ถ้ายกตัวอย่างอ้างอิงกันขนาดนี้ เรายังคงต้อง

ยอมแพ้ศิโรราบแน่นอน เพราะตัวอย่างนี้หัวเด็ดตีนตัวนมันก็ลาออกไม่ได้ แน่ยิ่งกว่าแน่ ต่อให้ลาออกแล้วต้องหนีห่างไปนอกโลกมหจักรวาล มันก็ออกไปจาก “ยื่น” หรือ “ตีเอ็นเอ” ของพ่อแม่ไม่ได้เด็ดขาด เจอเอาตัวอย่างเปรียบเทียบแบบนี้ ก็จำนนไม่มีทางแย้ง ต้องเชื่อว่า “ลาออก” ไม่ได้จริงๆ

ในศาสนาพุทธนั้น มีธรรมวินัยให้ลาออกได้ ทั้งลาสิก ทั้งลาแบบ “นानาสังวาส” นี่เป็นพระบัญญัติของพระพุทธเจ้า ต้องทำความเข้าใจให้ดีกว่า ลาออกแบบ “นานาสังวาส” นั้น **ไม่ใช่ลาสิก และไม่ไปแยกกันในแบบ “สังฆเภท”** แต่เป็นพระบัญญัติของพระพุทธเจ้าที่มีหลักเกณฑ์ของ “นานาสังวาส” อย่างสุดวิเศษ เราต้องปฏิบัติตามธรรมวินัยที่พระองค์บัญญัติไว้ หากเป็นพุทธแล้วปฏิเสธหลักธรรมของพระพุทธเจ้า มันก็คงพูดกันไม่รู้เรื่อง

ถ้าใครกล่าวว่า การขอแยกเป็น “นานาสังวาส” นั่นคือ **ต้องลาสิก** ก็ดี หรือกล่าวว่า ภิกษุที่บวชอยู่ในคณะสงฆ์ใหญ่แล้ว **ประกาศแยกตัว เป็น “นานาสังวาส” ไม่ได้** ก็ตาม **เป็นการกล่าวผิดธรรมวินัย**

การกล่าวเยี่ยงนี้เป็นต้น ที่เกิดขึ้นในวงการศาสนาพุทธ ท่านผู้กล่าวนั้นเป็นผู้รู้ผู้มีชื่อเสียงอยู่ในวงการและมียศตำแหน่งด้วย มีทั้งภิกษุและฆราวาสได้กล่าวผิดธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า กล่าวต่อสื่อมวลชนเผยแพร่ ออกไปทางวิทยุ ทางหนังสือพิมพ์ มันก็แพร่หลาย ผู้ที่ไม่ใช่ผู้รู้เขาได้ฟังก็เชื่อถือตามผู้รู้ เมื่อผู้รู้กล่าวผิดเพี้ยน ธรรมวินัยก็ถูกปฏิบัติไปเรื่อยๆ พุทธศาสนิกชนก็พากันหลงเชื่อถือตามมากขึ้นๆ นานวันเข้าจึงหลงยึดสิ่งที่ **“ผิด” ว่า “ถูก”** กงจักรกลายเป็นดอกบัว ด้วยประการฉะนี้เอง

ที่จริงเรื่อง “นานาสังวาส” นั้น เป็นเรื่องละเอียดลึกซึ้งมาก เป็นสุดยอดหลักการที่พิเศษของผู้ทรงภูมิระดับอัครอภิมหาอัจฉริยปราชญ์ คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแท้ๆ ผู้ที่จะเข้าใจได้ละเอียดครบถ้วนจึงยาก

“นานาสังวาส” เป็นเพียงการประกาศแยกกันต่างคนต่างปฏิบัติ ตาม **“คริธาและปัญญา”** ของผู้เชื่อและเห็นต่างกันแล้วจริง เพราะต่างฝ่าย

ต่างมี “กรรม” ต่างกัน มี “อุเทศ” ต่างกัน มี “ศีล” ไม่เสมอสมานกันแล้ว ตามธรรมชาติแห่งความจริง ด้วย “ศรัทธา” และ “ปัญญา” ของแต่ละฝ่าย **เชื่อและเห็น “ต่างกัน”** (นานา) เท่านั้น แต่ยังไม่ถึงขั้น “แตกแยกกัน” (เภท) ฉะนั้นแล ที่เรียกว่า **“นานาสังวาส”** ตามบัญญัติที่พระพุทธเจ้า ทรงตราเป็นธรรมวินัยอันสุตวิเศษ เพื่อเป็น **ทางออกสุดท้ายที่จะประนีประนอมกันแห่งวิสัยมนุษย์** ซึ่งแสดงถึงการให้สิทธิและอิสรภาพที่ยิ่งใหญ่ สุดยอด แก่ความเป็นมนุษย์ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการป้องกัน เผด็จการไว้ด้วยหลักธรรมวินัยอย่างวิเศษยิ่ง ทั้งๆที่พระพุทธเจ้าจะทรง ตัดสินเรื่องที่ขัดแย้งเสียเองในคราวครั้งนั้นก็ยอมได้ แต่พระองค์กลับใช้เป็น เหตุในการบัญญัติหลักธรรมวินัยไว้ให้มวลมนุษยชาติ **อันแสดงถึงความเปี่ยมไปด้วยพระปรีชาญาณหาที่เปรียบมิได้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า**

๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ย้อนทบทวนดูเถิด ในพุทธสมัยโน้น คนยุค โนั้นยังไม่มีความรู้เรื่อง “สิทธิ” ไม่มี “อิสรภาพ” กันอย่างคนยุคนี้สมัยนี้เลย เพราะยุคโน้นยังเป็นยุคแห่งสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มนุษย์ยังอยู่ในยุคลี้กม ทาส คนยังไม่มีอิสรภาพอย่างคนในยุคนี้ คนทั้งหลายยังไม่มีความรู้เรื่อง “สิทธิ” หรืออำนาจอันชอบธรรมในอะไรต่างๆครบอย่างทุกวันนี้ เหมือน คนยุคนี้เลย ทาสมีสิทธิเท่ากับวัวควายช้างม้า แม้แต่ **“สิทธิในความเป็นคน หรือสิทธิมนุษยชน”** คนยุคโน้นก็ยังไม่รู้ไม่เข้าใจว่า **ตัวเองมีกับเขาด้วยหรือ? แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้ทรงบัญญัติหลักการสุดเยี่ยมยอด ที่เป็น ทางออกของปัญหา อันเกี่ยวกับ “สิทธิและอิสรภาพของความเป็นคน” ตั้งแต่ ๒๕๐๐ กว่าปี โน้น ไว้ให้แก่มนุษยชาติแล้ว**

หลักการอันวิเศษนั้นก็คือ **“นานาสังวาส”** นี้เอง ที่สุดยอด

แต่หลักการสำคัญนี้ ชาวพุทธก็ไม่ค่อยจะรู้จักกันแพร่หลาย เพราะ หลักการนี้ลึกล้ำมีความละเอียดประณีตในสิทธิและอิสรภาพที่ยอดเยี่ยม สูงส่งยิ่ง คนยังเข้าใจยาก จึงปฏิบัติตามหลักธรรมไม่ค่อยจะถูก

“นานาสังวาส” ไม่ใช่เรื่องของ “การลาสิกขา” แน่นนอนที่สุด ไม่ใช่ “การทำสังฆเภท” เด็ดขาด และไม่ใช่ “การทำบัพพชาชนียกรรม” ด้วยซ้ำ ไม่ใช่แม้แต่ “การลงพรหมทัณฑ์” แต่เป็น “นานาสังวาส” **ที่ต้องศึกษากันให้ถ่องแท้**

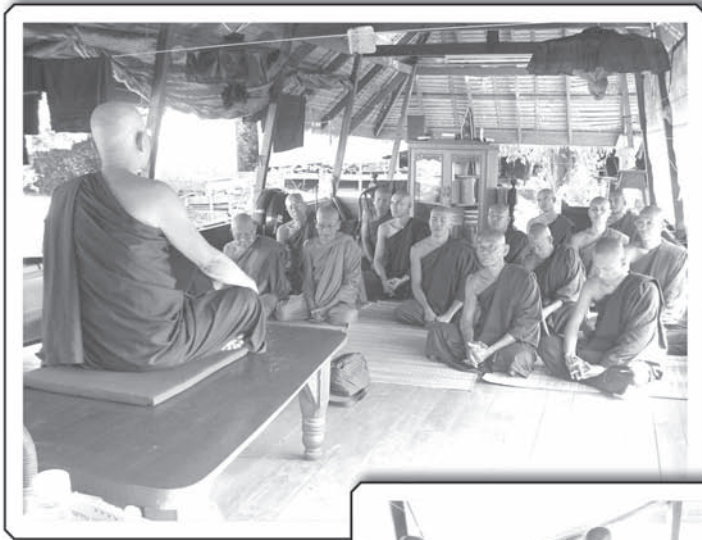
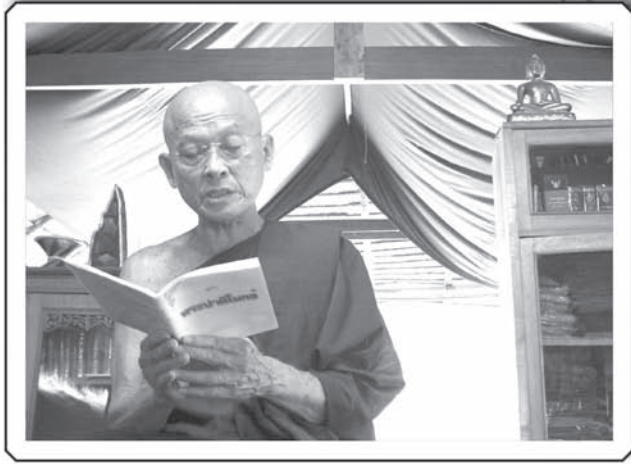
ตามธรรมวินัยเมื่อภิกษุเป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว สงฆ์ต่างคณะ ย่อมไม่สามารถเป็นผู้คัดค้านจึ่งๆ-เป็นผู้ประท้วงจึ่งๆ (ปฎิกโกสนา) ในท่ามกลางสงฆ์ได้ นี่..เพียงหนึ่งในหลายๆหลักเกณฑ์ของ “นานาสังวาส” (พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๙๓) ถ้าแม้คนผู้ได้ละเมิด ก็ต้องอาบัติ

การ “ต้องอาบัติ” (ถึงความละเมิดธรรมวินัย) จะด้วยเจตนา ก็มี ไม่เจตนา ก็มี เพราะเข้าใจผิดเห็นว่าควรในสิ่งที่ไม่ควรก็มี หรือเพราะเห็นว่าไม่ควรในสิ่งที่ควร ก็เป็นได้

ในพระปาฏิโมกข์ที่สวดกันอยู่ทุกกึ่งเดือน พระพุทธเจ้าตรัสถึงอาการที่ภิกษุจะ “ต้องอาบัติ” มี ๖ อย่าง ทั้งของสงฆ์มหาเถรสมาคม และของสงฆ์สันติอโศก ก็ใช้พระปาฏิโมกข์ฉบับเดียวกันแท้ๆ

๑. ต้องด้วยไม่ละอาย
๒. ต้องด้วยไม่รู้ว่าเป็นอาบัติ
๓. ต้องด้วยสงสัยแล้วขึ้นทำลง
๔. ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร
๕. ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร
๖. ต้องด้วยลืมนสติ

แต่กระนั้นก็ดี มหาเถรสมาคมก็ยังขึ้น “อธิกรณ์” ขึ้นประชุมสงฆ์ลง “บัพพชาชนียกรรม” อาตมากับคณะอยู่นั้นแหละ คงจะต้องการทำ “บัพพชาชนียกรรม” อาตมากับคณะให้ได้กระมัง..? **ที่ทำให้ต้อง “กลับคำ” ว่า อาตมากับคณะเป็น “นานาสังวาส” ไม่ได้** เพราะถ้าเป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว ก็คงรู้ในใจอยู่ละสิว่า **ไม่สามารถเป็นผู้คัดค้านจึ่งๆ** (ปฎิกโกสนา)

“ปฏิโกสนา” อาตมาก็อาศัยคำแปลของท่านผู้รู้ท่านแปลไว้ว่า **การกล่าวคัดค้านจริงๆ** (ต่างจาก ทัศนวิกรม์ ซึ่งเป็นการแสดงความเห็นแย้ง ชี้แจงความเห็นที่ไม่ร่วมด้วยเป็นส่วนตัว แต่ไม่คัดค้าน) นั่นก็หมายความว่า การกล่าวคัดค้าน หรือการประท้วงนั้น ทำกันอย่าง “เอาเรื่อง” จน “เป็นเรื่อง” อย่างที่มหาเถรสมาคมได้ทำกับอาตมาและคณะมาแล้วนั้นแหละ ซึ่งถ้า ยอมรับว่า อาตมากับสงฆ์สันตือโศกเป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว ก็ จะ อธิกรณ์ข้ามฝ่ายไม่ได้ ทำสังฆกรรมข้ามฝ่ายก็ไม่ได้ จึงต้องยืนยันว่า **อาตมากับคณะสงฆ์สันตือโศก เป็น “นานาสังวาส” ไม่ได้** แม้อาตมาจะ ทำอย่างไรก็ตาม ก็ยังแยกออกไปจากคณะสงฆ์ใหญ่ไม่ได้ หากจะ แยกออกไปก็ต้อง “ลาลีก” ประตุเดียว [ทั้งๆที่...เคยรับแล้วว่าเราแยกกันแล้ว]

ซึ่ง “ปฏิโกสนา” ที่มหาเถรสมาคมทำกับอาตมาและคณะนั้นจนถึง ขึ้น “อธิกรณ์-ชำระอธิกรณ์-และฟ้องร้องต่อศาลที่เป็นคณะฆราวาส” ซึ่งทำกันขนาดนี้ตามธรรมเนียมทำไม่ได้แน่นอน ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว แต่มหาเถรสมาคมก็ทำจนได้ ถึงขั้นประชุมคณะกรรมการสงฆ์ร่วมทำการกัน ไหญ่โต ปานนั้น แถมยืนยันเรียกชัดเจนอีกด้วยว่า ทำ “บัพพชาชนียกรรม” อาตมากับคณะด้วย แล้ว “บัพพชาชนียกรรม” นี้ไม่ใช่สังฆกรรมหรือ? ดังนั้น สังฆกรรมที่คณะกรรมการสงฆ์ร่วมกันทำทั้งหมดนี้ อาตมาว่า มัน เป็น “โมฆะ” นะ! เพราะภิกษุเป็น “นานาสังวาส” กันแล้วสมบูรณ์ ถูกต้อง ตามธรรมเนียม แล้วจะข้ามฝ่ายมาทำ “บัพพชาชนียกรรม” กันอีกได้อย่างไร? ต่างฝ่ายต่างก็ทำสังฆกรรมของตนๆ มีใช่หรือ?

ต้องขออภัยอย่างมากมายๆ ที่กล่าวด้วยสัจจะกันตรงๆอย่างนี้ ซึ่งเราก็ไม่มีปัญหาอะไรหรอก เรื่องมันก็ผ่านไปแล้ว จบเรื่องจบราวไปแล้ว จะแพ้จะชนะก็ไม่มีอีกแล้ว อาตมากับคณะเป็น “ผู้แพ้” แน่ๆอยู่แล้ว เพียงแต่มีเหตุการณ์มันเกิดมาให้ต้องพูด ก็พูดเพื่อศึกษาสัจจะกันเท่านั้น ซึ่งเราก็เพียงพูดอยู่ในขอบเขตของ **“ทัศนวิกรม์”** ตามธรรมเนียม คือ

ต้องแถลง ต้องเปิดเผยบ้าง ต้องชี้แจงทำให้ชัดเจนขึ้นมาบ้าง ทำให้เห็นแจ้ง โดยเฉพาะในความเห็น (ปัญญา) และความเชื่อ (ศรัทธา) ที่เราเห็นเราเชื่อ

“นानาสังวาส” เป็นหลักการแห่งความประนีประนอมที่พิเศษสุดยอดของศาสนาพุทธ เรามาประนีประนอมกัน ด้วยนानาสังวาสเถิด

นอกจากคำว่า “นานาสังวาส” แล้ว ยังมีคำอื่นที่ควรรู้ด้วย

คำว่า “สังวาส” หมายความว่า *การอยู่ร่วมกัน* ผู้มีฐานะและสิทธิเสมอกัน ความหมายทางธรรมวินัย ก็คือ *“ธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันของสงฆ์”* ก็เป็นความหมายกลางๆว่า *การอยู่ร่วมกัน*

คำที่บัญญัติขึ้นมากำหนด “การอยู่ร่วมกัน” ให้ดูเน้นแพ้นยิ่งกว่า คำว่า “สังวาส” เฉยๆ ก็คือ **“สมานสังวาส”** หมายความว่า *การอยู่ร่วมที่เสมอสมานกัน* ภาษิตที่ชื่อว่า “สมานสังวาส” ก็หมายถึง ภาษิตเหล่านั้น **ไม่ใช่ “นานาสังวาส” ไม่ใช่ “สังฆเภท” และไม่ใช่ “อสังวาส”** ความหมายทางธรรมวินัย ก็คือ *“มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมเสมอสมานกัน”*

ภาษิตทั่วไปในนิกายเดียวกัน ปกติก็เป็น “สมานสังวาส” กันในแต่ละนิกาย ต่อเมื่อภาษิตมีความต่างกันของ “กรรม” ของ “อุเทศ” และ “ศีล” ไม่เสมอสมานกัน ถึงขั้นเข้ากันยากลำบากจริงๆแล้ว จึงต้องแยกเป็น **“นานาสังวาส”** (ในแต่ละนิกายของตนเองนั้นๆ) เมื่อเป็น “นานาสังวาส” กัน ก็**ไม่เป็น “สมานสังวาส” กันแล้ว** หรือภาษิตผู้ถูกสงฆ์ลง “อุกเขปนียกรรม” (การลงโทษไม่ให้มีสิทธิ์เสมอกับสงฆ์ปกติชั่วคราว) ก็นับว่า **ไม่เป็น “สมานสังวาส”** ชั่วระยะใดระยะหนึ่งเช่นกัน

ภาษิต “นานาสังวาส” และภาษิตที่ถูกสงฆ์ลง “อุกเขปนียกรรม” จะกลับเข้ามาเป็น “สมานสังวาส” กันได้อีก ด้วยเหตุ ๒ ประการ ได้แก่

๑. ทำตนให้เป็นสมานสังวาสเอง คือ ภาษิตปฏิบัติตนจนเป็นที่เข้ากันได้ เสมอสมานกันด้วยธรรมเป็นอันดี

๒. สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรมที่ลงโทษภิกษุนั้น แล้วรับเข้าสังฆวาสตามเดิม

ส่วน **“สังฆเภท”** นั้น หมายถึง สงฆ์แตกแยกกันชนิดที่ต่างอยู่กันคนละหมู่คนละคณะเด็ดขาดถาวร เป็นคนละ **“นิกาย”** กันไปเลย หากภิกษุใดจะเปลี่ยน “นิกาย” จาก “นิกาย” เดิมก็ต้องลาสิกขาออกจากหมู่เก่ามาขอบวชใหม่ เข้ากับ “นิกาย” อีกหมู่หนึ่งใหม่ ถ้าหมู่ใหม่รับเข้าหมู่ก็สำเร็จ

ส่วนสงฆ์ **“นานาสังฆวาส หรืออุกเขปนียกรรม”** นั้นไม่ต้องสึก หากปรับตัวเองได้ดีแล้ว จะกลับเข้าหมู่ที่เราได้แยกออกมา หรือหมู่ที่ให้เราแยกออกมา ก็ไปขอกลับเข้าหมู่ที่เราแยกมานั้น เมื่อหมู่เห็นชอบ และรับเข้าหมู่ ก็เป็นอันกลับเข้าสู่หมู่ได้เลย

ที่หนักที่สุดใศาสนาพุทธ ก็คือ **“อสังฆวาส”** ซึ่งหมายถึง **ไม่มีสังฆวาส** หรือหมายถึง **ผู้ไม่มี “ธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันเลยตลอดไป”** ได้แก่ ผู้ปาราชิก คือ ผู้หมดสิทธิ์ที่จะได้ธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันแล้วเด็ดขาด ซึ่งไม่ใช่แค่ “ไม่ให้บวชเป็นภิกษุ” ตลอดไปเท่านั้น แต่ผู้ปาราชิกนี้เท่ากับตายจากธรรมะของพุทธไปทั้งชาติ หนึ่งชาติทีเดียว ซึ่งเป็นโทษหนักยิ่งกว่าพรหมทัณฑ์ เพราะพรหมทัณฑ์นั้นถูกลงทัณฑ์ก็แค่.. **ไม่บอก ไม่สอนถ้าผู้ถูกลงทัณฑ์ยังไม่แก้ไขตนเองให้ดีขึ้นเป็นที่พอใจของหมู่** ซึ่งก็ไม่ได้ตัดขาดตลอดทั้งชาติ ถ้าแก้ไขตนเองได้ ก็ได้รับการสอนใหม่อีกอันเป็นโทษทัณฑ์ที่เบากว่าปาราชิกแน่นอน

แต่ผู้ปาราชิกนั้น **ไม่มีสังฆวาส** หมายความว่า ไม่มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันเลยตลอดไปเด็ดขาด **ทั้งไล่ออกจากหมู่ ทั้งไม่ให้การบวชอีก ทั้งไม่ให้การสอนพุทธธรรมใดๆไปตลอดชาติ** เท่ากับตายจากศาสนาพุทธไปหนึ่งชาติ เป็นตายอดด้วนไปเลย ไม่มีทางฟื้นคืนชีพได้ (คำตรัสแท้ๆ)

ทุกวันนี้ ในวงการศาสนาพุทธปฏิบัติ **“อสังฆวาส”** กันแค่ **“ไม่ให้บวชอีกไปตลอดชาติ”** เท่านั้น ซึ่งก็เท่ากับมีโทษแค่ให้ **“เป็นฆราวาสที่ไม่ต้อง**

บวชไปตลอดทั้งชาติ” เมื่อเป็นฆราวาสแล้ว ก็จบในโทษปาราชิก แค่นี้หรือโทษผู้ปาราชิก? แต่ได้รับความเป็นฆราวาสเท่านั้นเองหรือ? ที่ชื่อว่าโทษทัณฑ์ร้ายแรงสูงสุดของศาสนาพุทธ

ซึ่งจริงๆนั้น โทษของผู้ “ปาราชิก” นี้เป็นโทษร้ายแรงที่สุดในพุทธศาสนา กว่าโทษใดๆ ถึงขั้นตายสนิทเพราะ “ถูกฆ่า” ตายสนิทถึงขั้นเป็นตายอดด้วยอันไม่มีการกลับเกิดใหม่ได้อีก โทษของผู้ปาราชิกจึง**ทั้งถูกไล่ออกจากหมู่ทั้งไม่ให้การบวชอีก ทั้งไม่ให้การสอนพุทธธรรมใดๆตลอดชาติ** ธรรมเนียมแต่เดิมมานั้น..ถึงขนาดที่ขณะใดภิกษุกำลังเทศน์กับกลุ่มญาติโยม ถ้ามี **“สมิ”** (ผู้ปาราชิก) เดินผ่านเข้ามาทางนั้น หากกระยะห่างพอที่สมิจะได้ยินเสียงเทศน์ ภิกษุนั้นจะต้องหยุดเทศน์ทันที โทษมีปานฉะนั้น

นี่คือ **การฆ่า** หรือ**การปฏิบัติต่อผู้ตายสนิทจากศาสนาหนึ่งชาติ** ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสกับคนเลี้ยงม้าที่ชื่อเกลี ว่าพระองค์ก็ “ฆ่า” คนที่ลุดวิสัยจะฝึกแล้ว **ด้วยการไม่ว่ากล่าว ไม่สั่งสอน** (พระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ ข้อ ๑๑๑) ดูจะเดียวกันกับที่นายเกลี “ฆ่าม้า” ที่ลุดวิสัยจะฝึกแล้วของเขา

แต่ทุกวันนี้บุคคล “ผู้ปาราชิก” มีโทษแค่ **“ไม่ให้บวชอีก”** อย่างเดียวเท่านั้น **สมิ** ปัจจุบันนี้มีฐานะเท่ากับฆราวาสสามัญธรรมดา มีฐานะและสิทธิเท่ากับฆราวาสผู้ไม่บวช หรือบวชแล้วสึกออกมาโดยไม่มีคามผิดใดๆ และไม่กลับไปบวชอีกเลยตลอดชีวิต สมิกับฆราวาสบริสุทธิดังกล่าวนี้มีโทษเท่ากัน มีฐานะเท่ากัน เพราะนอกจากโทษไม่ให้บวชอีกตลอดชีวิตแล้ว นอกนั้น สมิก็ไม่มีอะไรเป็นทัศนคติติดตัวเลย อยู่คลุกคลีกันกับผู้ไม่เคยมีความผิดร้ายใดๆ เสมอกัน ข้ามิหนำสมิบางคนเป็นมคณายกวัดก็ได้ บางคนสอนพุทธธรรมอย่างสง่าผ่าเผยเป็นที่เคารพนับชอบ ทั้งๆที่แค่ภิกษุผู้มีโทษสังฆาทิเสสเท่านั้น ยังไม่มีสิทธิ์สอนใครๆได้เลย นี่ปาราชิกแท้ๆยังสามารถสอนใครๆได้อีก “ปาราชิก” ก็เลยเป็นโทษเบากว่า “พรหมทัณฑ์”

บอกว่า “สังฆาทิเสส” เสียอีก ซึ่งเป็นความลึกลับ ไม่ถูกสักจะตามความเป็น โทษที่ร้ายแรงที่สุดในบรรดาโทษทั้งหลายของพุทธศาสนา โทษปาราชิกก็ดี ธรรมวินัยอื่นๆก็ดี ได้ถูกปฏิรูประมาตามกาลเวลา เหตุจากการไม่เข้าใจจริง ในสิ่งจะอันลึกซึ้งของศาสนาพุทธ กับความไม่เอาจริง ความหย่อนยาน ของผู้ไม่รู้จริงไม่เอาจริงกับธรรมวินัย จึงทำให้เกิดเพี้ยนเรื่อยมา ธรรมวินัย ไม่ช่วยชีวิต แต่กลับซ้ำเติมชีวิตให้ตกต่ำลงไปเสียอีก

เพราะเช่นนี้เอง คนจึงไม่เกรงไม่กลัวโทษ “ปาราชิก” กันสักเท่าไร แล้วทุกวันนี้ เพราะโทษแค่นี้ไม่ได้บวชอีกตลอดชาติซึ่งรับโทษแล้วก็มีศักดิ์มีสิทธิ์ เท่ากับคนอื่นตั้งที่ล้านคนที่เข้าไม่บวชตลอดชาติ มันไม่ต่างกันเลย ปาราชิก จึงไม่น่ากลัวอะไร ธรรมวินัยลดความศักดิ์สิทธิ์ด้วยประการฉะนี้

ขอขานัยสำคัญว่า **“นานาสังวาส”** เกิดได้เป็นได้ตามธรรมชาติ และมีพุทธานุญาต ตามหลักธรรมวินัย ไม่ใช่เรื่องบาปร้ายเหมือนสังฆเภท ถ้าผู้นั้นไม่มีอกุศลในจิตจริง เพราะแม้แต่ผู้หลงตนว่า ตนบรรลอรหัตตผล อย่างบริสุทธิ์ใจจริง ก็ยังเป็นไปได้เลย และพระพุทธรูปเจ้าก็ไม่ได้รับอาบัติ สำหรับผู้หลงจริงเหล่านี้เลย ส่วนวิบากของความหลงนั้นๆก็ย่อมมีจริง ตามสังจะแน่นอน แต่ถ้ารู้ทั้งรู้ว่าตนไม่ได้ “หลง” ทว่าทำที่ว่า “หลง” นั้น ยิ่งบาปร้ายซ้อนแล้วร้ายทับทวีตามสังจะของอกุศลทุจริตจริง กรรมของผู้ทำ ก็เป็นของตน กรรมที่ทำแล้วเจ้าตัวผู้ทำจะไม่เอา ก็ไม่ได้ สังจะคือสังจะ

สำหรับ **“นานาสังวาส”** ที่ไม่ใช่เกิดตามธรรมชาติ แต่เกิดจาก **ความกระสันตัณหา** ของผู้อยากแยกตัว นั้นมีบาปแน่ เพราะต้องเป็นไปตามอกุศลวิบากแห่งตัณหาเหล่านั้นๆ บิดพลิ้วสังจะไม่ได้

มีคนกังวลและท้วงว่า ถ้าปล่อยยี่ให้ลาออกมาได้แบบนี้ ต่อไปใคร ไม่ชอบใจ อยากขอแยก ก็ขอลาออกมาทันทีใหญ่เท่านั้นเอง มิუნวาย กันใหญ่หรือ

อธิบายมาแล้วว่า “นานาสังวาส” นั้นเกิดจากความไม่เป็นจริงตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องสุตวิสัย เมื่อศรัทธากับปัญญาของคนนั้นทำให้มีกรรมต่างกัน มีเหตุต่างกัน มีศีลไม่เสมอมานกันจริงๆจนสุตวิสัยที่แก้แล้ว ก็จำต้องแยก ไม่ใช่เกิดไม่ชอบใจ แล้วก็กระสันตันทหา “อยากแยก” ด้วยอำนาจแห่งกิเลส แต่ถ้าใครยังตั้งต้นด้วยอำนาจกิเลสตันทหา ก็เป็นอกุศลวิบากของเขาเอง ซึ่งตามลัจจะก็จะพอรู้กันได้ว่า ยังจะพอเป็น “สมานสังวาส” กันอยู่จริง หรือเป็น “นานาสังวาส” กันแล้วจริง แม้ตัวภิกษุผู้ใดผู้หนึ่งหรือหมู่ย่อยใดที่มี “ความแตกต่าง” (นานา) ตามบัญญัตินั้นแล้วจริง หมู่ใหญ่เห็นควรจะให้แยกตัวไปเป็น “นานาสังวาส” กันแล้ว ก็เป็นเรื่องที่จะต้องจัดการด้วย “ภูมินานาสังวาส” ข้อที่ ๒ คือ หมู่สงฆ์พร้อมเพรียงกัน ยกภิกษุนั้นเป็นนานาสังวาส แต่ไม่ใช่ให้สึก หรือไม่ใช่ลง “บัพพาชนียกรรม” หรือกณะ เพียงยกเป็น “นานาสังวาส” เท่านั้น

แต่ถ้าแม้ว่า หมู่ย่อยที่มีความอวดดีอยากขอแยกออกไปจากหมู่ใหญ่ด้วยกิเลสตันทหา ผู้แยกไปก็ไม่ใช่ว่าอยู่ได้ง่ายๆ วิจารณ์ญาณของพุทธศาสนิกชนที่คอยตรวจสอบอยู่ก็มี และคนที่เชื่อถือหมู่ใหญ่นั้น ต้องมีมากมายเยอะเยอะกว่าแน่ๆอยู่แล้วเป็นสามัญ กฎหมายบ้านเมืองก็มี หากหมู่ย่อยไม่ดีจริง ไม่ใช่ของแท้ ขอแยกออกไปไม่นาน ก็ล่มสลายไปแน่นอน จะไปกลัวทำไม ปล่อยให้เขาอวดดีไปเถิด

ที่จริงนั้น ถ้าหมู่ใหญ่ดีจริง เป็นอยู่กันอย่างเป็นธรรม มีธรรมอันเจริญรุ่งเรืองสุขสันต์ ก็มีแต่คนไม่ฉลาด คนสติไม่ดีเท่านั้นที่คิดแยกตัวออกไป ก็ปล่อยคนพรรคนั้นเขาไปเถอะ

เรื่อง “นานาสังวาส” นี้เป็นเรื่องที่เกิดจริงเป็นจริงของคนจริง และพิสูจน์ความจริงของคนจริงกัน ไม่ใช่เรื่องเกิดจากกิเลส อยากแตก

แยก อยากใหญ่ หรือแม้แต่เป็นความอวดดี ความเกลียดชัง ความไม่ชอบใจ ฯลฯ **แต่เป็นเพียงความยึดดี ยึดความเห็นความเชื่อของตนๆ อย่างบริสุทธิ์ใจ ถึงขั้นจริงใจที่มันแตกต่างกันแท้จริง ซึ่งต่างคนต่างจริงใจในความเชื่อความเห็นของตนๆจริงๆ** จึงจะชื่อว่า **“นानาสังวาส”**

ส่วนคนหรือพวกที่อยากขอแยกที่ไม่มีความจริงดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องของกิเลสตัณหากระสันอวดดีของบางคนบางพวกก็มีแน่ แต่ถ้าหมู่ใหญ่ดีจริงแน่จริงแข็งแรงจริง ก็จะไม่กลัวไม่เกรงว่าใครจะแยกออกไปแต่อย่างใดเลย เพราะมีทั้งความถูกต้อง-ความดีจริง-ความเป็นหมู่มาก หมู่ใหญ่-ความแน่นเป็นปีกแผ่นเพียงพอ-ความรอบรู้อันสมบูรณ์ คนที่รู้ดีดังว่านี้ก็จะมีมั่นใจในสังฆธรรมดังกล่าวนี้อย่างไม่มีวันไหว จริงๆ

สำหรับ **“สังฆเภท”** นั้น ก็เกิดได้เป็นได้ตามธรรมชาติทั้งที่เจตนาหรือไม่เจตนา แต่เป็นการกระทำของกิเลสต่างๆ ที่ผู้ทำผิดจริง ผู้ทำด้วยกิเลสจริง มากบ้างน้อยบ้างก็มีบาปตามที่มากที่น้อยของผู้มีกิเลสจริงนั้นๆ ผู้ทำที่เจตนาที่รู้ตัวเองแน่ แต่ผู้ที่ไม่รู้ตัวเองเพราะอวิชชาที่ทำได้ด้วยกิเลสแห่งดี-ริษยา-ชิงชัง-แม้แต่ไม่ชอบใจหรืออื่นๆอีกมาก จนกระทั่งทำให้เกิดแตกแยกถึงขั้น **“สังฆเภท”** คือ แตกแยกกันเป็นคนละ **“นิกาย”** ไปเลย ซึ่งมีนัยที่ต่างกับ **“นานาสังวาส”** ผู้ทำด้วยกิเลสนั้นก็มีส่วนบาปตามที่ตนเป็นเหตุ มากหรือน้อยก็ตามสังฆจะจริงแห่งกรรมผู้นั้นทำ ผู้ทำด้วยเจตนาเต็มๆตรงๆ ก็บาปหนักสุดๆสำหรับผู้ทำ บาปของผู้ทำให้เกิด **“สังฆเภท”** นั้นจัดเข้าอยู่ในหมวดคฤกกรรมทีเดียว เพราะเป็นบาปขั้นทำลายสงฆ์ทำลายศาสนา บาปนั้นจึงมีความหนักถึงขั้น **“อนันตริยกรรม”**

[และใน **“คำแถลง ฯ”** ตอนที่ว่า...]

และอีกอย่าง การทำสังฆกรรมตัดสิ้นความคดีของสันตโศกมหาเถรสมาคมก็เอาสงฆ์ทั้งฝ่ายธรรมยุติกนิกายทั้งสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ซึ่ง

เป็นสงฆ์ ๒ ฝ่าย หรือนานาสังวาส มาร่วมกันพิจารณาคดีของสันตโตโคก
ซึ่งผิดธรรมวินัย ทำไม่ได้ แม้ทำก็**ไม่เป็นอันทำ ไม่มีผลบังคับ โฆษะ**
ใช้ไม่ได้ เพราะวินัยวัติ ในประเด็น **“คณปุระกะ”**

[รายละเอียดที่มีมากกว่าใน **“คำแถลง ๙”** ก็คือ...]

“คณปุระกะ” หมายถึง คณะที่จะทำสังฆกรรม บางกรณีต้องใช้ภิกษุ
๔ รูปจึงจะครบคณะที่บัญญัติให้ทำสังฆกรรมนั้นๆ ถ้ามีไม่ครบหรือน้อยกว่า
ทำสังฆกรรมไม่ได้ แต่มีเกินกว่า ๔ ไปเท่าใดก็ได้ ถือว่าครบคณะที่กำหนดแล้ว
ถ้าไม่ครบคณะ ๔ รูปก็ทำสังฆกรรมนั้นตามบัญญัติไม่ได้ บางกรณีวินัย
บัญญัติไว้ว่า สังฆกรรมนั้นต้องมีภิกษุ ๕ รูป บางกรณี ๑๐ รูป บางกรณี
๒๐ รูป จึงจะ **“ครบคณะ”** ทำสังฆกรรมนั้นๆได้ตามแต่กรณี ดังนั้น
สังฆกรรมใดๆก็ต้องทำให้ **“ครบคณะ”** ตามบัญญัติ

ถ้าจะทำสังฆกรรม แต่มีภิกษุในฝ่ายตนไม่ครบคณะ จะไปเอาภิกษุ
ที่เป็น “นานาสังวาส” หรือต่าง “นิกาย” เข้ามาร่วมให้ครบคณะ เพื่อทำสังฆกรรม
นั้นๆ เอามาเติมให้ครบคณะแม้แต่คนเดียวก็ไม่ได้ คณะวัติทันที

ดังนั้น สังฆกรรมที่ทำ **“บัพพชาชนียกรรม”** อาตมากับสงฆ์สันตโตโคก
ซึ่งมหาเถรสมาคมนำเอาภิกษุธรรมยุติกนิกาย มาร่วมกับภิกษุมหานิกาย
เป็นคณะกรรมการสงฆ์ทำสังฆกรรม จึงผิดวินัยบัญญัติ แม้จะเลี่ยงภาษาไป
เป็นอื่น ไม่ยอมเรียกว่า **“สังฆกรรม”** แต่พวกท่านก็ยังพากันพูดยั่วว่า ได้ทำ
“บัพพชาชนียกรรม” อาตมากับคณะสันตโตโคกอยู่นั้นแหละ แล้วจะเบี่ยงบาสิว่า
“บัพพชาชนียกรรม” นี้ไม่ใช่ “สังฆกรรม” กระนั้นหรือ?

ดังนั้น สงฆ์นานาสังวาสกันแท้ๆ คือ ธรรมยุต กับ มหานิกาย ร่วมกัน
เป็น **“คณะกรรมการสงฆ์”** (คณะผู้ทำการสงฆ์ เช่น บัพพชาชนียกรรม อธิกรณ์

เป็นต้น) ซึ่งมีสงฆ์ต่างคณะต่างฝ่ายกันเกินกว่า ๑ คน เป็น ๑๐ เป็น ๑๐๐
 กว่า ๑๐๐ คนไปอีก กรรมที่ทำจึงไม่เป็นผล โมฆะ ใช้ไม่ได้ ไม่สามารถใช้
 บังคับ แต่ก็ใช้บังคับเราไปแล้ว เราก็ยอมทุกอย่างแล้ว

วิธีที่มหาเถรสมาคมกระทำ “สังฆกรรม” ในการ “ปัพพาทนีย
 กรรม” หรือ “อภิภรณ” อาตมากับคณะนั้น ก็คือ ท่านได้ตั้งคณะการสงฆ์
 (คณะสงฆ์ที่ทำการ) ขึ้นมาคณะหนึ่ง ท่านได้นำเอาสงฆ์ ๒ คณะ ทั้งธรรมยุตและ
 ทั้งมหานิกาย มาร่วมกันทำการพิจารณาความผิดของอาตมา ซึ่งไม่ใช้การ
 สมานฉันท์ เพราะผิดธรรมวินัย แต่นั้นเป็นการร่วมกัน “รุมตี”

การกระทำเช่นนี้ของมหาเถรสมาคม ก็ได้ทำผิดธรรมวินัยแล้ว
 เพราะตามวินัยในพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๔๗-๑๕๑ โดยหลักกว่าด้วยเรื่อง
 “คณปุระกะ” นั้น จะเอาภิกษุต่างนิกาย หรือภิกษุต่างเป็น “นานาสังวาส”
 กันแล้ว เข้าร่วมคณะ ซึ่งต้องให้ครบคณะตามหลักธรรมวินัย เพื่อทำ
 สังฆกรรม แม้แต่คนเดียวก็ไม่ได้ นี่เล่นเอา ๒ คณะมารวมกันเป็นร้อย
 เป็นพันเลย แต่ท่านก็ขึ้นทำกันจนได้ พิธีกรรมนั้นจึงเป็น “โมฆะ” ไม่เป็น
 อันทำ หรือไม่มีผล หรือใช้ไม่ได้ เพราะผิดธรรมวินัย ซัดๆก็คือ ทำไป
 เสียเปล่า ไม่มีผลบังคับ นั่นเอง แต่ท่านก็ใช้บังคับเรา “ผู้แพ้” ที่ไม่มีประตุ
 ลู้ จนได้อีกนะแหละ

การนำสงฆ์ ๒ คณะ คือ ธรรมยุติกนิกาย กับ มหานิกาย มาร่วม
 กันทำพิธีกรรม ก็ได้เลียงภาษาไปเรียกว่า “ปกาสนียกรรม” เพื่อไม่ต้อง
 ใช้คำว่า “สังฆกรรม” ที่คนไทยพอรู้ แต่ “ปกาสนียกรรม” นี้ คนส่วนใหญ่
 แทบจะไม่มีใครรู้ ซึ่งโดยแท้โดยจริงก็ยังคงเป็น “สังฆกรรม” อยู่นั่นเอง
 ไม่ว่าสังฆกรรมนี้จะ เป็น อปโลกนกรรม หรืออุตติกรรม หรืออุตติ
 หุติกรรม หรืออุตติจตุตถกรรม แม้แต่เป็น “อภิภรณ” ในข้อใด ก็ตาม

ซึ่งกรรมอย่างทีมหาเถรสมาคมกระทำกับอาตมาและสันตโศกนี้ไม่เคยมีเลยในพุทธกาล มีก็ไม่ใช่แบบนี้ เช่น พระพุทธเจ้าทรงให้สงฆ์ลงปกาสนียกรรมแก่เทวทัต ก็มีแค่ให้ประกาศว่า “ปกติของพระเทวทัตก่อนเป็นอย่างหนึ่ง เดียวนี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง พระเทวทัตทำอะไรด้วยกาย วาจา ไม่พึงเห็นว่าพระพุทธ พระธรรม หรือพระสงฆ์ เป็นอย่างนั้น พึงเห็นเฉพาะตัวพระเทวทัตเอง” แล้วพระองค์ก็ไม่ได้จัดการไปทำ “อธิกรณ์” พระเทวทัต แม้แต่จะทำ “การกล่าวคัดค้านจิงๆ” จนถึงขั้น “ปฏิโกสนา” ก็ไม่มีซึ่งหมู่ใหญ่ก็ไม่ได้รุกรานหรือรังความพระเทวทัตแต่อย่างใด แม้พระสารีบุตรจะเคยชมพระเทวทัตว่าเก่งมีฤทธิ์มากมาก่อน เมื่อปกาสนียกรรมแล้ว พระสารีบุตรทูลถามพระพุทธเจ้าว่า จะยังกล่าวชมต่อไปได้อีกหรือไม่ พระพุทธเจ้าก็ยังตรัสว่า พูดชมได้ตามความเป็นจริง ไม่ได้ห้ามเลย

กระนั้นก็ดี ในการปกาสนียกรรมพระเทวทัตในคราวครั้งนั้น ก็ไม่เคยปรากฏแบบอย่างว่า หมู่ใหญ่หรือใครคนไหนได้ไล่ต้อนจับพระเทวทัตสักทั้งๆที่พระเทวทัตร้ายกาจออกมามายดั่งที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป ยังปล่อยให้ไปไปตามกรรมตามวิบากเลย (พระไตรปิฎก เล่ม ๗ ข้อ ๓๖๑-๓๖๕)

ซึ่งต่างจาก “ปกาสนียกรรม” ทีมหาเถรสมาคมกระทำกับอาตมาใน พ.ศ. ๒๕๓๒ นั้น เป็นการกระทำที่ผิดพระธรรมวินัยหลายประการ

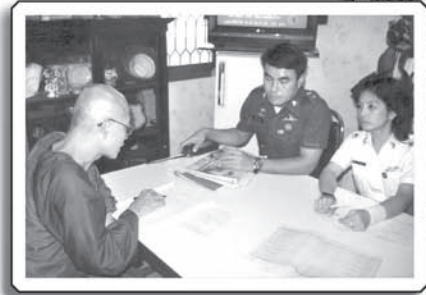
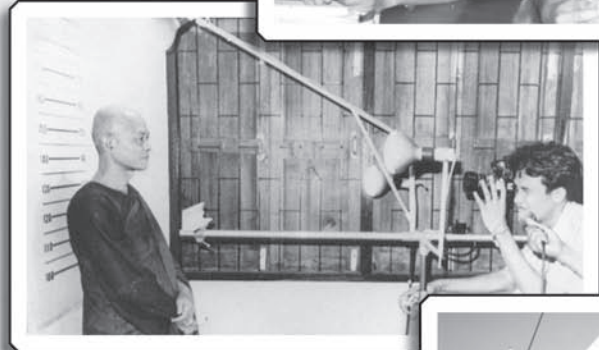
แต่ถึงอย่างไร ถ้ามีภิกษุต่างนิกาย หรือภิกษุต่างลัทธิ เข้าร่วมทำสังฆกรรมด้วย ก็ผิดธรรมวินัย ในประเด็น “คนปรุกระ” ดังที่ได้ชี้แจงมานี้ จึงเป็น “โมฆะ” ไม่เป็นอันทำ หรือไม่มีผล หรือใช้ไม่ได้ ซัดๆก็คือทำไป เสียเปล่า ไม่มีผลบังคับ แต่ท่านก็นำมาใช้บังคับพวกเรตาลอดตมาไม่เคย ปรานี ไม่มีหยุดหย่อน เราก็ยอมเพราะเราน้อยจริง ๆ และเราก็ไม่อยากจะเป็นผู้ต่อต้านตั้งต้น ก็ต้องจ่ายยอมทุกประการ

เช่น บังคับให้อาตมากับนักบวชสันตโศกเปลี่ยนผ้ามาห่มผ้าขาว

ให้แตกต่างจากพระของท่าน ในขณะที่บังคับบาตมานั้น ท่านเตรียมเสื้อผ้าขาว ไปเองเลยนะ เอาไปให้อาตมาเปลี่ยนเป็นผ้าขาว เรายกยอ เป็นแต่ว่า เราไม่เอาเสื้อผ้าของท่านเท่านั้น เราขอหาผ้าขาวของเราใส่เอง เรายกยอมาแล้ว บังคับไม่ให้เราเรียกตนเองว่า “พระ” ให้เรามาเรียกตนเองว่า “สมณพราหมณ์” เรายกยอ บังคับให้เราไปทำบัตรประชาชน เรายกยอ กล่าวหาฟ้องร้องต่อศาล เราต้องขึ้นศาล ต้องเดินทางไปให้การในศาล

ต่างจังหวัดทั่วทิศนานถึง ๗-๘ ปี ใหม่ๆที่เราที่รู้ว่า อย่งไรเราก็ต้องแพ้
 ใหม่ๆ เราก็ยอมทน เรายอมแพ้สารพัด แต่ท่านไม่สมเพชเราเลย

ตามธรรมเนียมของศาสนาพุทธ **การทำ “ปกาสณียกรรม”**
ของมหาเถรสมาคมครั้งนั้น เราก็อว่า “โหมะ” ด้วยประการฉะนี้

แต่ก็ช่างเถิด เรื่องทุกอย่างจบไปแล้ว หากไม่มีเหตุการณ์อย่าง
 มันเกิดขึ้นเป็นขึ้น ก็คงจะไม่มีข้อเขียนนี้

อะไรก็เกิดได้ ภายใต้โลกเบี้ยวๆไปนี้ อาตมาขอสารภาพตรงๆ
 ว่า อาตมาไม่ได้โกรธเกลียดท่านทั้งหลายที่มีส่วนทั้งพูดทั้งลงมือทำกับ
 อาตมาและคณะเลย อาตมาเข้าใจได้ว่า อะไรเป็นอะไร ซึ่งมันก็ต้องเกิด
 ต้องเป็น ตามจริง ถ้าดำกับขาว ไม่ใช่สภาพที่ต่างกัน มันก็ต้องเป็นขาว
 เหมือนกัน ดำเหมือนกัน แต่ถ้ามันดำก็เป็นจริง ขาวมันก็เป็นขาวจริง
 มันก็ต้องไม่เหมือนกัน หรือมันก็ “ต่างกัน” คือ “นานา” นั้นแหละ สิ่งหลายสิ่ง
 ย่อมมีความต่างกัน ก็เป็นธรรมดา ไม่ใช่หรือ? แม้จะต่างกัน ก็อยู่กัน
 อย่างสมานฉันท์กันเถิด ขอเราอย่าได้โกรธเคืองกันเลย อาจจะไม่ถูกใจบ้าง
 ก็ถือเสียว่า เป็นโทษที่เราต้องทำแบบฝึกหัดก็แล้วกัน การทำแบบฝึกหัด
 ในการขัดเกลาจิตใจตนนั้น พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญยิ่ง

จะอย่างไรก็ตาม เรื่องราวก็ได้ผ่านพ้นไปเรียบร้อยแล้ว สำหรับเรา
 ชาวโลก ก็ไม่ได้ติดใจอะไรมากมาย โดยเฉพาะอาตมาเข้าใจได้ในเรื่องของ
 วิชาสงสาร และกรรมวิบากทั้งหลายของมนุษย์ ย่อมเป็นไปตามกรรม
 อาตมาก็มีกรรมมีวิบาก คนทุกคนมีชีวิตอยู่กับกรรมกับวิบากของตนๆ
 เกิดมาเป็นพุทธศาสนิกชนแล้ว อย่าเสียชาติเกิดโดยเป็น “โหมขบคุคล”
 ไปทั้งชาติเลย มันน่าเสียดาย ศาสนาของพระพุทธเจ้าเป็น “โลกุตระ”
 เป็น “อาริยะ” สุตประเสริฐ มี “รูปสมสุข” อันเป็นบรมสุข (ปรหม์ สุขัง) ที่เหนือ
 ขึ้นกว่า “โลกียสุข” จริงๆ

ควรเอาตนเองเข้ามาปฏิบัติจนเกิดผลในตนเองให้ได้ เป็น “**สันติภูมิลิโก**” เกิด เพื่อนมนุษย์ร่วมโลกทั้งหลายเอ๋ย!

แม้เวลากาลจะผ่านไป ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว ก็ยังสามารถจะบรรลุ มรรคผลอันประเสริฐจริงนี้ได้ ไม่จำกัดกาลยุคสมัยเลย ตามที่พระพุทธเจ้า ทรงยืนยันว่า เป็น “**อกาลิโก**” แน่แท้หากมีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติถูกต้องตามธรรม โลกไม่ว่างจากพระอรหันต์จริงๆ ไม่เชื่อพระพุทธเจ้าหรือ ?

แล้วเราจะได้เชิญชวนให้ใครต่อใครมาดูมาชมคุณอันวิเศษยิ่งยวด ที่เกิดจริงเป็นจริงนี้ เป็น “**เอหิภิกขลิก**” ประกาศความเป็นวิทยาศาสตร์ ทางจิตให้โลกสมัยนี้ได้ตามพิสูจน์

อย่าได้แต่รู้สึกว้า โลภตระ-อารยธรรมของพระพุทธเจ้านี้ เป็นของ สูงเกินเอื้อมอยู่นักเลย แม้จะสูงสุดสูงอย่างไร ก็เป็นสิ่งที่ดีสุดที่มนุษย์ ควรเอื้อมมาให้แก่ตนให้ได้ในชีวิตกันทุกคน เพราะเป็นของควรเอื้อมยิ่งกว่า ลาม ยศ สรรเสริญ โลภียสุข “**โอบนยิโก**” จริงๆ

มาเถิด มาอุทิศสาหะพากเพียรศึกษาปฏิบัติเอาเถิด แล้วคุณก็จะ
ได้รู้แจ้งสิ่งจริงนี้เองด้วยตนเองเฉพาะตน เป็น **“ปัจเจกตตัง เวทิตัพโพ
วิญญูหิ”** ซึ่งจะให้ใครรู้แทนรับรสพิเศษนี้แทน ไม่ได้เลย

ก่อนจะจากไปในการเขียนคราวนี้ อาตมาก็ต้องขออภัยอย่างมาก
จริงๆ อีกครั้ง ที่ได้เขียนได้พูดออกมาทั้งปวงขณะนี้ ซึ่งลึกๆ ในใจของอาตมา
นั้น เกรงใจ เกรงความรู้สึกที่จะกระทบกระเทือนต่อท่านผู้รับผลกระทบ
จริงๆ แต่ในใจหนึ่งก็เห็นว่า ความจริงก็น่าจะได้ศึกษา หรือควรจะมีความเห็น
และความเชื่อต่างๆ ลากหลายให้ได้ศึกษาตรวจสอบ หรือเป็นข้อมูล
หลากหลายให้ได้ใช้วินิจฉัยกันบ้าง ไม่ได้เขียนออกมาเพื่อเอาชนะคะคาน
ใดๆ เลยด้วยสัจย์จริง ที่ทำก็เผื่อว่า จะเกิดประโยชน์ดังได้กล่าวแล้วนั้น
แท้ๆ หากฟังไม่ขึ้น ก็ต้องยอมกันเป็นที่สุดแล้ว

จงภูมิใจใน **ศรัทธา** และ **ปัญญา** ที่ดีที่สุดแล้วของเราแต่ละคนนั้น
เถิด เมื่อเราจริงใจบริสุทธิ์ในสิ่งที่เราทำดีที่สุดด้วยวิจรรณาญาณของเราว่า
ดีที่สุดที่เราได้พากเพียรอุทิศสาหะแล้ว ขวามหาเศรษฐมาคมก็บริสุทธิ์ใจในคุณค่า
และคุณงามความดีที่เราสรรสร้างด้วยความบากบั่นภาคภูมิใจ
ของเรา ขวามหาบริสุทธิ์ใจในคุณค่าและคุณงามความดีที่เราสรรสร้าง
กรรมกรเก็บขยะก็ภาคภูมิใจบริสุทธิ์ใจในงานที่หนักหนาเหนื่อยยากอดทน
สุดๆ พนักงานล้างล้างขัดล้างก็ภาคภูมิใจในงานที่บริสุทธิ์ใจของตน
ที่ได้มีส่วนทำงานเป็นประโยชน์แก่ผู้คนด้วยศรัทธาและปัญญาเอาใจใส่
ให้ดีที่สุด หรือจะเป็นชาวฟ้าชาวดินคนใดใครก็ตาม ที่ตั้งใจทำงานสรรสร้าง
สิ่งดีงามอันมนุษย์ควรพึงควรอาศัย และมีศรัทธามีปัญญาพยายามทำดีที่สุด
ตามหน้าที่ของตนแล้ว ก็จงภาคภูมิใจที่ได้ทำ ได้มีส่วนสร้างแต่ละสิ่งแต่ละ
อย่าง ให้มวลมนุษย์ในได้เหล่านี้

อย่าหลงว่าตนเท่านั้นที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ในโลก
คนอื่นเขาก็มีส่วนสร้างส่วนดีงามให้แก่โลกนี้อยู่ด้วย มิใช่มีแต่คุณ
คนเดียวเท่านั้น

โลกนี้มีอยู่ด้วย	มณี เดียวนา
ทรายและสิ่งอันมี	ส่วนสร้าง
ปวงธาตุต่ำกลางดี	ตุลยภาพ
ภาคจักรวาลมีร่าง	เพราะน้ำแรงไหน
ภพนี้มีใช้หลัก	ของสิ่งของ เดียวเลย
ปากก็เข้าของครอง	ชีพด้วย
เมาสมมุติของทอง	หินชาติ
น้ำมิตรแล้งโลกม้วย	หมดสิ้นสุขสารต์

• บทกวีนี้ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ •

จบข้อเขียนของอาตมาแล้วสำหรับเนื้อหาช่วงนี้ ต่อจากนี้เป็น **ตัวหนังสือ**ที่เคยพิมพ์เป็นเล่มตั้งแต่ตอนเกิดเรื่อง **สงฆ์ชาวอโศกถูกจับขึ้นศาล** ชื่อหนังสือว่า **“นานาสังวาส ธรรมชาติของพุทธ”** พิมพ์ออกมาแจกออกไปหลายหมื่นเล่ม แต่ก็ไม่มีผลยับยั้งสิ่งที่เราปรารถนาจะให้หยุดลงได้ สิ่งที่ไม่น่าจะเกิดก็เกิดต่อตามมา และที่น่าจะเกิดก็เกิดขึ้นได้ด้วยดังที่ได้เกิดได้เป็น ได้เห็นได้รู้กัน จนกระทั่งผ่านกาลมาถึงวันนี้ ก็ลองอ่านตัวหนังสือเหล่านั้น อันได้เคยพิมพ์ให้อ่านกันมาแล้วตั้งแต่ ก.ค. ๒๕๓๒ ดูบ้าง แม้ผู้เคยอ่านแล้ว อ่านใหม่ทบทวนความจำบ้างก็ดีนะ

นานาสังวาส

ธรรมชาติของพุทธ

คำนำ

การอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์นั้น ย่อมมีความแตกต่างทางจิตใจ (นานาจิตตัง) และแตกต่างทางความคิดเห็น (นานาทิศนะ) เป็นธรรมดา

หากเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้นมา ทางออกของปัญหาในเรื่องนี้ที่ชาวพุทธควรได้ศึกษากันนั่นก็คือ “**นานาสังวาส**” เราจะได้พบเสรีประชาธิปไตย และการให้**สิทธิมนุษยชนที่สมบูรณ์ที่สุด** ในพระพุทธศาสนา

ในหนังสือเล่มนี้นอกจากจะชี้ให้เห็นว่า **นานาสังวาส** นั้น สำคัญไฉน? แล้ว ก็ยังมี**นานาสังวาสภาคผนวก** ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาที่มาจากพระไตรปิฎก ล้วนๆ ให้ผู้อ่านได้เกิดความกระจ่างชัดอีกครั้งหนึ่ง (ในภาคแรกเรียบเรียงมาจากหนังสือหลายเล่มด้วยกัน)

นอกจากนี้ ก็ยังมีของฝากให้กับ**ผู้รักธรรมชาติ**ที่เราสามารถค้นหาธรรมะได้มากมาย ในธรรมชาติที่เราอาศัยอยู่ทุกวันนี้ อันเป็นทัศนะหนึ่งของ **ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช**

ในอารยประเทศหรือสังคมที่เจริญแล้วนั้น ย่อมเห็นความหลากหลายแตกต่างกัน (อันไม่ไปสร้างความเดือดร้อนให้ใคร) **เป็นวิวัฒนาการทางสังคม** การพยายามที่จะบังคับให้คนเราต้องเชื่อถือหรือคิดเห็นเหมือนกันหมดนั้น ย่อมไม่ก่อให้เกิดความเจริญอกงามทางสติปัญญาของคนในสังคมนั้นๆ แต่อย่างใด...

• ดกะผู้จัดทำ

บานาสังวาสนั้นสำคัญไฉน ?

จากทัศนะของนักรัฐศาสตร์ **ดร.สมชัย รักรวิจิตร** ต่อพุทธศาสตร์ นั้นเขาเห็นว่า “ธรรมะของพระพุทธองค์นั้นลึกซึ้งมาก ความเข้าใจของพระ ที่เป็นปุถุชนนั้น เข้าใจได้ตามภูมิปัญญาของแต่ละบุคคล หรือตามจิตใจว่า ใครมีจิตสะอาดบริสุทธิ์ เข้าใจได้แค่ไหน **แม้แต่สงฆ์บางองค์ที่บวชนาน หรือคงแก่เรียนก็ไม่ได้หมายความว่า จะเข้าใจธรรมะของพระพุทธองค์ ทั้งหมด หรือบางคนอาจจะแก้ตำรามาก แต่จิตใจไม่บริสุทธิ์ก็เข้าใจไม่ถึงอีก**

การที่จะกำหนดให้ใครมีอำนาจในการตัดสินนั้น มันจะก่อให้เกิด ความแตกแยก และดีไม่ตีคนตัดสินอาจจะเป็นคนที่จะประพฤติไม่ถูก ธรรมวินัยเสียเอง จะทำให้สงฆ์ที่ปฏิบัติดีถูกกำจัดออกไปด้วย ท่านก็เลย ไม่มอบอำนาจให้ใคร ใครเห็นคำสอนของพระพุทธองค์อย่างไร ก็ปฏิบัติไปตามนั้นก็แล้วกัน บุญของใครคนนั้นก็ตัวเอง ไม่ต้องไปเบียดเบียน หรือ บังคับฝ่ายอื่น

อันนี้...สมัยที่ผมเรียนทางรัฐศาสตร์อยู่เมืองนอก ชาวต่างประเทศ เขายกย่องว่า พระพุทธองค์เป็นนักปกครองประชาธิปไตยที่เยี่ยมยอด **ที่ถือว่าทุกคนที่ต้องการทำความดี...มีสิทธิทำความดีในสิ่งที่ตนคิดว่ามันดี แต่ไม่มีสิทธิที่จะบังคับความเชื่อ หรือบังคับในการสร้างความดีของผู้อื่น** และด้วยเหตุนี้ ศาสนาพุทธเราจึงไม่มีการฆ่ากัน ถ้าจะฆ่ากันก็แค่แย่ง ตำแหน่งเจ้าอาวาส(หัวเราะ) แต่ไม่ได้ฆ่ากันด้วยความเข้าใจในพุทธธรรม

ไม่เหมือนกัน” (จากหนังสือสู่อุณหาคต ฉบับที่ ๓๙๐ เมื่อ ๓๐ ส.ค. ๓๑)

และตัวอย่างที่นักรัฐศาสตร์ เขายกย่องว่า พระพุทธองค์เป็น นักปกครองประชาธิปไตยที่เยี่ยมยอดนั้นก็คือ กรณีที่พระภิกษุเมือง โกลัมพีทะเลากัน จนแตกออกเป็น ๒ ฝ่าย ถึงขนาดต่อสู้กันตามโรงอาหาร บ้าง ในละแวกบ้านบ้าง

และต้นเหตุในเรื่องนี้ แทบจะเรียกได้ว่า มาจากน้ำหยดเดียว เนื่องจากภิกษุ ๒ รูป คือ **พระวินัยธร** (ผู้เชี่ยวชาญด้านวินัย) รูป ๑ และ **พระธรรมกถึก** (ผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายธรรม) รูป ๑ ทั้งพระวินัยธร และพระธรรมกถึกนี้ ต่างก็มีนิสัยของตนฝ่ายละ ๕๐๐ อยู่กันที่ โฆสิตาราม ใกล้เมืองโกลัมพี

วันหนึ่งในภิกษุ ๒ รูปนั้น พระธรรมกถึกไปส้วมแล้ว ก็ได้เหลือน้ำ ชำระล้างค้างไว้ในหม้อชำระ แล้วก็ออกมา ภายหลังพระวินัยธรได้เข้าไป และเห็นน้ำชำระเหลือไว้ จึงได้ออกมาถามพระธรรมกถึก

วินัยธร : ผู้มีอายุ ท่านเหลือน้ำไว้หรือ?

ธรรมกถึก : ขอรับ ผู้มีอายุ

วินัยธร : ก็ท่านไม่รู้อาบัติ ในเพราะการเหลือน้ำไว้หรือ?

ธรรมกถึก : ขอรับ ผมไม่ทราบ

วินัยธร : ไม่รู้ก็ช่างเถิด ผู้มีอายุ ในข้อนี้นับว่า เป็นอาบัติ

ธรรมกถึก : ถ้าอย่างนั้น ผมจักทำดินอาบัตินั้นเสีย

วินัยธร : ผู้มีอายุ ก็ถ้าว่าข้อนี้ท่านไม่แกลังทำ เพราะความ ไม่มีสติ อาบัติไม่มี

พระธรรมกถึกนั้น ได้เป็นผู้มีความเห็นอาบัตินั้นว่ามีใช่อาบัติ

ฝ่ายพระวินัยธรได้บอกแก่พวกนินิตของตนว่า “พระธรรมกถึกรูปนี้ แม้ต้องอาบัติก็ไม่รู้” พวกนินิตพระวินัยธรนั้นเห็นพวกนินิตของพระธรรมกถึกนั้นแล้ว ได้กล่าวว่า “พระอุปัชฌาย์ของพวกท่าน แม้ต้องอาบัติแล้ว ก็ไม่รู้ว่า เป็นอาบัติ”

พวกนินิตของพระธรรมกถึกนั้นได้พากันไปบอกพระอุปัชฌาย์ของตนให้ทราบ พระธรรมกถึกได้พูดออกมาว่า “พระวินัยธรรูปนี้ เมื่อก่อนพูดว่าไม่เป็นอาบัติ เดียวนี้กลับพูดว่าเป็นอาบัติ พระวินัยธรนั้นพูดมุสา”

พวกนินิตของพระธรรมกถึกจึงได้กลับไปต่อว่า “พระอุปัชฌาย์ของพวกท่านพูดมุสา” หลังจากนั้นเป็นต้นมา พวกนินิตของพระวินัยธร และพระธรรมกถึก ก็ได้ทำความทะเลาะกันและกันให้เจริญแล้ว ด้วยประการฉะนี้

พระพุทธองค์ได้ทรงพยายามไกลเกลี่ย ให้แต่ละฝ่ายสละทิฐิของตนเสีย ให้หันมาสามัคคีปรองดองกัน แต่พระทั้ง ๒ พวกนั้นยังพอใจที่จะวิวาทเอาเรื่องเอาราวกันต่อ จนพระพุทธองค์ต้องเสด็จหนีออกจากเมืองโกสัมพี คงปล่อยให้พระทั้ง ๒ ฝ่าย ทะเลาะกันต่อไป สุดท้ายชาวบ้านพากันเบื่อรระอา พากันเลิกใส่บาตร เลิกกราบไหว้ เพื่อให้พระได้กลับตัวกลับใจเสียใหม่

เมื่อโดนไม้ตายเช่นนี้ พระที่ทะเลาะกันก็ต้องยอมจำนน ต่างพากันเดินทางเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาที่พระนครสาวัตถี **พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ พระอานนท์ และพระเถรานุเถระ ฯลฯ** ต่างพากันเข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติต่อพระที่แตกกันเป็น ๒ ฝ่าย ว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไรดี

พระผู้มีพระภาคทรงให้พระเถรานุเถระทั้งหลาย **ดำรงอยู่ตามธรรม** โดยทรงแยกลักษณะการอยู่ตามธรรมและอธรรม ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการ

เพื่อที่จะสามารถรู้ได้ว่า **ธรรมวาทีภิกษุ**เป็นอย่างไร และ**อธรรมวาทีภิกษุ**เป็นอย่างไร?

ลักษณะของอธรรมวาทีภิกษุนั้น จะเป็นผู้ที่แสดงความผิดให้เห็น เป็นความถูก แสดงความถูกให้เห็นเป็นความผิด แสดงเรื่องเล็กให้กลายเป็นเรื่องใหญ่ แสดงเรื่องใหญ่ให้กลายเป็นเรื่องเล็ก แสดงสิ่งที่พระพุทธเจ้ามิได้กล่าว มิได้ประพาดิ มิได้บัญญัติ ว่าเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้กล่าว ได้ประพาดิ ได้บัญญัติไว้ ส่วนสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้กล่าว ได้ประพาดิ ได้บัญญัติไว้ กลับบอกว่าพระพุทธเจ้ามิได้กล่าว มิได้ประพาดิ มิได้บัญญัติ แต่อย่างไรใด ๆ ฯลฯ

สำหรับลักษณะของธรรมวาที หรือภิกษุที่กล่าวเป็นธรรมนั้น ย่อมมีลักษณะแสดงในทางตรงกันข้าม

ต่อมา เมื่อ**พระเถริมหาบชาบดีโคตมี** ได้ลำดับข่าวว่า ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่แยกพวกทะเลาะกัน พวกนั้นมาสู่พระนครสาวัตถี พระเถรีได้เข้าเฝ้าเพื่อทูลถามข้อปฏิบัติต่อภิกษุเหล่านั้น

พระผู้มีพระภาคทรงให้พระเถรีฟังธรรมจากสองฝั่งทั้ง ๒ ฝ่าย เมื่อฟังธรรมในสองฝ่ายแล้ว **ภิกษุเหล่าใดในสองฝ่ายนั้นเป็นธรรมวาที** (กล่าวเป็นธรรม) **ก็ให้พอใจ ในความเห็น ความถูกต้อง ความชอบใจ และความเชื่อถือนของภิกษุฝ่ายธรรมวาทีนั้น และวัตรอันใดที่ภิกษุผู้นั้นพึงหวังแต่ภิกษุสงฆ์ วัตรนั้นทั้งหมดให้ภิกษุผู้นั้นรับมาแต่ธรรมวาทีภิกษุฝ่ายเดียว**

และเมื่ออุบาสกอุบาสิกา เช่น **อนาถบิณฑิกคหบดี นางวิสาขา** ได้ลำดับข่าวการเดินทางมาของภิกษุชาวเมืองโกสัมพี ก็ได้เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค เพื่อทูลถามถึงข้อปฏิบัติในภิกษุเหล่านั้นเช่นกัน

พระพุทธรเจ้าทรงให้มรณวาสถวายทานในภิกษุทั้ง ๒ ฝ่าย ครั้นถวายทานแล้วก็พึงฟังธรรมจากทั้ง ๒ ฝ่าย เมื่อฟังแล้ว หากพิจารณาเห็นว่า ภิกษุฝ่ายใดเป็นธรรมวาที ก็ให้พอใจในความเห็น ความถูกต้อง ความชอบใจ และความเชื่อถือของภิกษุฝ่ายธรรมวาทีนั้น

จะเห็นได้ว่าพระพุทธรศาสนา เป็นสหายอดแห่งประชาชาติไทย ที่พระบรมศาสดาทรงให้สิทธิมนุษยชนที่สมบูรณ์กับทุกคน ในการที่จะใช้วิจารณ์ญาณของแต่ละคนตัดสินความเป็นธรรมด้วยตนเอง

ถึงแม้ว่าพระพุทธรองค์จะทรงตัดสินชี้ขาดได้ว่า ฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิดก็ตาม แต่พระองค์ก็ไม่ทรงกระทำ เพราะมิเช่นนั้นแล้ว หากไม่มีพระองค์ทรงอยู่ในกาลภายหลัง พุทธรศาสนาที่จะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้

และเจตนารมณ์ที่สำคัญยิ่งของพระบรมศาสดาอีกประการหนึ่ง ก็คือ พระพุทธรองค์ไม่ทรงปรารถนาที่จะได้เป็นผู้ปกครอง ผู้บริหาร หรือผู้เป็นใหญ่ในสงฆ์ หรือแม้แต่ได้รับการยกย่องเชิดชูจากสงฆ์ แต่อย่างใด ดังคำตรัสในมหาปรินิพพานสูตร ข้อ ๔๓

“ผู้ใดจะพึงคิดอย่างนี้ว่า เราจักบริหารภิกษุสงฆ์หรือว่าภิกษุสงฆ์จะเชิดชูเราดังนี้ผู้นั้นจะพึงปรารถนาภิกษุสงฆ์แล้วกล่าวคำ(ดูถูก) อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นแน่ (เช่น ภิกษุสงฆ์เหล่านี้ที่อยู่กันได้ เพราะอาศัยสมณโคตมเป็นผู้นำเท่านั้น)

ดูกรอาณนที ตถาคตมิได้มีความดำริอย่างนี้ว่า เราจักบริหารภิกษุสงฆ์ หรือว่าภิกษุสงฆ์จักเชิดชูเรา”

ความขัดแย้งทางศาสนาของภิกษุชาวโกสัมพี นับได้ว่าเป็นที่มาของ“นานาสังวาส” อันเป็นการแตกต่างทางความคิดเห็นที่ยังไม่ถึงกับแตกแยก จนเป็นสังฆเภท เมื่อใดก็ตามที่ยังเข้ากันไม่ได้ พระพุทธรเจ้าก็ทรงให้ต่างฝ่ายต่างแยกกันอยู่เป็นนานาสังวาส และเมื่อใดที่สามารถปรับทิวถูลีเข้ากันได้ ก็ให้กลับเข้ามารวมกันอย่างเดิมเป็นสมานสังวาส

ก่อนอื่นเราควรจะเข้าใจคำว่า สังวาส นานาสังวาส และ
สมานสังวาสกันเสียก่อนว่า ท่านหมายถึงอะไร ?

จากพระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๓ ข้อ ๓ “ที่ชื่อว่า **สังวาส**
ได้แก่ **กรรมที่พึงกระทำร่วมกัน ๑ อุเทศ** (การชี้แจงหรือหัวข้อที่ยกขึ้นแสดง)
ร่วมกัน ๑ และความเป็นผู้มีสติกา (อริศีล-อริจิต-อริปัญญา) **เสมอสมานกัน**
อีก ๑”

และพระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๘ อธิบายค่านานาสังวาส ไว้ว่า
การอยู่ร่วมไม่ได้ การทำสังฆกรรมร่วมกันไม่ได้

สมานสังวาส คือ ผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันได้ ผู้ทำอุโบสถ
สังฆกรรมร่วมกันได้

พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อที่ ๒๔๐ อธิบาย **ภูมิของ**
นานาสังวาส มีอยู่ ๒ ประการคือ

๑. ภิกษุทำตนเป็นนานาสังวาสด้วยตน
๒. สงฆ์พร้อมเพรียงกันยกภิกษุนั้น (เป็นนานาสังวาส) เพราะไม่เห็น
อาบัติ เพราะไม่ทำคืนอาบัติ หรือเพราะไม่ละเสขิภฏฐิปปาป

สภาพการณ์ในปัจจุบันนี้ คณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคมกับคณะ
สงฆ์ชาวอโศก ต่างก็เป็นพุทธอยู่ร่วมกัน (สังวาส)

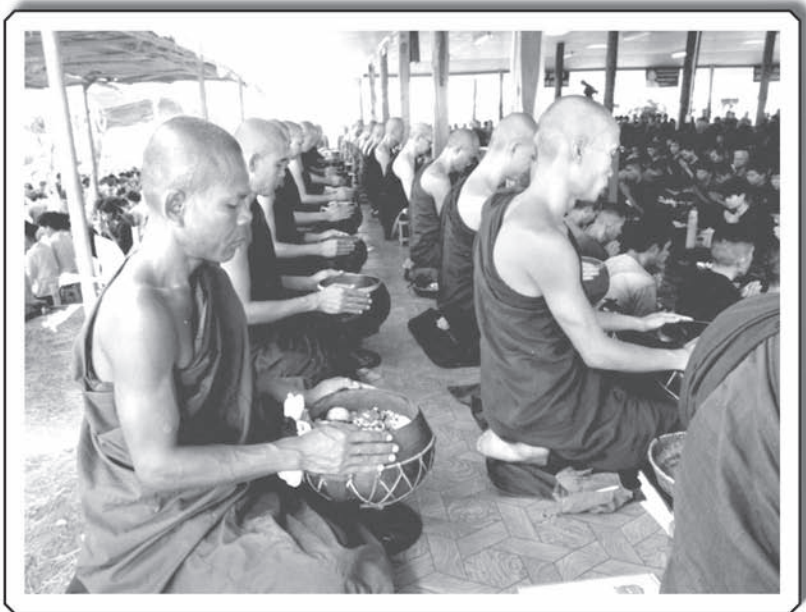
แต่มีความเห็น (ทิฎฐิ) ไม่เหมือนกัน (นานา)

มีกิจกรรม พุทธกิจกรรม พิธีกรรม ที่ต่างกัน (นานา)

มีการชี้แจง (อุเทศ) อันเป็นข้ออธิบายให้ปฏิบัติต่างกัน (นานา)

มีการศึกษาไตรสิกขา (อริศีล-อริจิต-อริปัญญา) ไม่เสมอสมานกัน

รูปธรรมอันเป็นความต่างกัน (นานา) ของกรรม (การกระทำ) อุเทศ
(การชี้แจง) และสิกขา (การศึกษา) ที่พอยกให้เห็นได้ เช่น สมณะชาวอโศก
ไม่จับจ่ายใช้สอยและสะสมเงินทอง บริโภคอาหารวันละ ๑ มื้อในที่หนึ่ง
แห่งเดียว งดเว้นการบริโภคเลือดเนื้อและชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งปวง

ด้วยความเชื่อว่าพระพุทธรูปองค์ทรงเป็นนักษัตรวิธา สมณะชาวโลก มี จุลศีล มัชฌิมศีล มหาศีล อันเป็นอริยศีลชั้น ๓ เป็นข้อสมาทานในการปฏิบัติ นอกเหนือไปกว่าพระวินัย ๒๒๗ ข้อเท่านั้น

นอกจากนี้พิธีกรรม บวงสรวง อ้อนวอนที่เป็นอัครศิลา (ใช้ไฟเป็นสื่อ เช่น การจุดธูป จุดเทียน) หรือการทำสัตยาณัญญ (การใช้น้ำเป็นสื่อ เช่น การกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศล) ชาวโศกก็ได้พากันงดเว้น โดยให้เห็นการปฏิบัติบูชา (ศีล-สมาธิ-ปัญญา) ทดแทนพิธีกรรมทั้งปวงที่ไม่เข้าหลัก “อิตตาหิ อิตตโน นาโถ” และกฎแห่งกรรม (ใครทำดี-ดี ใครทำชั่ว-ชั่ว จะแบ่งบาปแบ่งบุญให้กันไม่ได้)

ในกรณีที่มีความต่างกันมากมายหลายประการ (นานา) เช่นนี้ พระพุทธรูปองค์ก็ทรงอนุเมตติให้ต่างฝ่ายต่างแยกกันอยู่ เป็นนานาสังวาส ให้ต่างฝ่ายต่างพิสูจน์ความเชื่อของตนไป โดยให้แยกกันทำอุโบสถ (จากพระไตรปิฎก ฌบับหลวง เล่ม ๔ ข้อที่ ๒๙๙) และแยกกันทำปวารณา (พระไตรปิฎก เล่ม ๔ ข้อ ๒๔๑)

หากมาทำอุโบสถ หรือทำปวารณาด้วยกันเมื่อใด ให้ถือว่าเป็นความผิด (อาบัติ)

และในพระไตรปิฎก ฌบับหลวง เล่ม ๕ ข้อที่ ๑๘๗, ๑๘๘, ๑๘๙, ๑๙๐, ๑๙๑ การทำสังฆกรรมใดๆ เช่น ลงปาติโมกข์ ปวารณา อัมภาน หรืออุปสมบท ฯลฯ ซึ่งต้องให้สงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูป ๕ รูป ๑๐ รูป ๒๐ รูป หรือตั้งแต่ ๒๐ รูป ขึ้นไป **จะเอาภิกษุนานาสังวาส แม้แต่เพียงรูปเดียว มาให้ ครบ ๔ ครบ ๕ ครบ ๑๐ หรือครบ ๒๐ เข้าร่วมด้วย เพื่อให้เต็มจำนวน (คณปุรณะ) การทำสังฆกรรมนั้นถือว่าใช้ไม่ได้ และไม่ควรถา**

ในข้อที่ ๑๙๓ เล่ม ๕ กล่าวถึงภิกษุผู้เป็นนานาสังวาส นั้น **ย่อมไม่สามารถเป็นผู้ตัดค่าน เป็นผู้ประท้วง (ปฏิทโกสนา) ในท่ามกลางสงฆ์ได้**

ในข้อที่ ๕๕๕ พระไตรปิฎกฌบับหลวง เล่ม ๘ กล่าวถึงภิกษุผู้เป็นนานาสังวาสนั้น แม้จะมีพรรษาแก่กว่า แต่ถ้าเป็นอธรรมวาที่ภิกษุ

ก็ไม่ควรไหว้

จะเห็นได้ว่า ในกรณีที่เป็นนานาสังวาสกันเช่นนี้ แม้เพียงแต่การไหว้ ในบางกรณีท่านก็ไม่ให้กระทำต่อกัน ไม่สามารถคัดค้านกรรมใดๆ ของสงฆ์อีกคณะได้ หรือแม้แค่ร่วมลงปาติโมกข์ด้วยกันท่านก็ห้ามทำ และการทำสังฆกรรมใดๆ ถ้ามีภิกษุนานาสังวาสแม้เพียงรูปเดียวเข้าไปร่วมด้วย สังฆกรรมนั้นก็เป็นที่อันถือว่าใช้ไม่ได้

จึงมีต้องกล่าวเลยไปถึงการจะถือสิทธิ์ล่วงล้ำไปตัดสิน พิจารณาความ ในคณะสงฆ์ที่เป็นนานาสังวาสกัน (เพราะแค่ลงโบสถ์ธรรมดาดูด้วยกัน หรือเพียงแต่คัดค้าน แค่ประท้วง ท่านก็ยังห้ามไว้!)

เนื่องจากกระทำ-การศึกษา-และการชี้แจงที่แตกต่างกัน (นานา) มากมาย **ย่อมก่อให้เกิดความเห็นและการตีความต่างกันออกไป** เช่น ชาวอโศกเห็นว่า การบริโภคน้ำองศาอาหารมังสวิรัต เป็นกรปฏิบัติศีลข้อที่ ๑ ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ เป็นการตัดกิเลส คือ ความอ้อยอิ่งทางล้นโดยตรง ทำให้สุขภาพกาย สุขภาพใจ และเศรษฐกิจดีขึ้น เป็นการดำเนินรอยตามพระศาสดา และยอมได้ชื่อว่าเป็นผู้เลี้ยงง่าย

แต่ทางคณะของมหาเถรสมาคมกลับเห็นว่า การบริโภคน้ำองศาอาหารมังสวิรัต เป็นการทำตนให้เป็นคนเลี้ยงยาก ถ้ากินผักตัดกิเลสได้ วัชวรายก็คงหมดกิเลสกันไปแล้ว การเลือกฉันแต่อาหารมังสวิรัต เป็นการปฏิบัติตามปฏิปทาของพระเทวทัต

หรือเรื่องพระพุทธรูป ชาวอโศกเห็นว่า คนในศาสนาเอามาใช้เป็นเครื่องมือค้าขายสร้างความร่ำรวยให้กับตน ทำศาสนาพุทธให้กลายเป็นพุทธพาณิชย์ ทำให้ชาวพุทธกลับไปเข้าลัทธิเทวนิยม ออกนอกแนวทาง “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ” ชาวอโศกจึงไม่ส่งเสริมการมีพระพุทธรูป แต่ก็ไม่รังเกียจพระพุทธรูป เพราะพระพุทธรูปก็เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า ที่ชาวอโศกกราบไหว้เคารพบูชากันด้วยดีตลอดมา

แต่ทางคณะของมหาเถรสมาคม กลับเข้าใจผิดไปว่า พวกชาวโศก ไม่กราบไหว้พระพุทธรูป และการที่ชาวโศกมีแนวโน้มไม่ส่งเสริมการมีพระพุทธรูป หรือการปลุกเสก พุทธาภิเษกต่าง ๆ นั้น ย่อมเห็นว่า หัวหน้าคณะของชาวโศกกำลังจะตั้งตัวเป็นศาสดาเสียเอง และยังมีพฤติกรรมอีกหลายอย่างที่ถือได้ว่า เป็นเลี่ยนหนามของศาสนาโดยตรง

จากตัวอย่างบางเรื่องที่ได้ยกมาเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างทางทิวทัศน์ เช่นนี้ หากนำคุณธรรมมาตัดลีนคิดกันแล้ว ย่อมไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นมาได้ **เพราะลักษณะของผู้ตัดสินคดี** (ตามพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๘ ข้อที่ ๑๐๘๓) จะต้องเป็นผู้ที่วางตัวเป็นกลางอย่างที่สุด ไม่เห็นแก่บริษัทบุคคล หรืออามิสใดๆ เว้นแต่พระสังฆธรรม... ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีเมตตาวิจิตรวิชัย ไม่พึงมุ่งร้ายวิจิตรวิชัย พึงเป็นผู้มีกรุณา ขวนขวายเพื่อประโยชน์ ... ฯลฯ... หากใจทงหรือจำเลยประหม่า พึงพูดเอาใจ หากเป็นผู้ฉลาดพึงพูดปลอบ เป็นผู้ดี พึงห้ามเสีย เป็นผู้ไม่สะอาด พึงตัดเสีย เป็นผู้ตรง พึงประพฤติต่อด้วยความอ่อนโยน ฯลฯ

แต่ในกรณีวินิจฉัยท่านโพธิรักษ์และคณะสงฆ์ชาวโศกจะเห็นได้ว่า คณะการกสงฆ์ต่างพากันทำลับหลัง เสมือนหนึ่งกับว่าไม่อยากเรียกมาให้เห็นหน้าพวกมารทำลายศาสนาเหล่านี้ ผลแห่งการวินิจฉัยออกมา จึงกำหนดโทษหนักสถานเดียว

คือให้ตัดสินประหารชีวิต (ลึกจากความเป็นพระทันที) **ทั้งนี้และทั้งนี้**ก็เนื่องมาจากความเป็นนานาสังวาส จึงไม่สามารถทำอิทธิฤทธิ์ให้เป็นธรรมเป็นวินัยขึ้นมาได้

เพราะประวัติศาสตร์ก็เคยมีมาแล้ว เพียงแค่ความผิดเพราะเหลือน้ำชำระล้างค้ำเอาไว้ ซึ่งเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ (ทุกกฎ) แต่เพราะความเห็นที่ต่างกัน จึงมีจิตคิดถือสา จะเอาเรื่องกันให้ได้ สุดท้ายพระในสมัยพุทธกาล ก็ถึงขั้นลงมือทุบตีกัน จนพระพุทเจ้าต้องจับแยก

ห้ามทำอุโบสถ ห้ามทำปวารณา และห้ามทำสังฆกรรมร่วมกัน

แต่ถ้าแต่ละฝ่ายจะทำสังฆกรรมกันเอง เช่น ธรรมยุตกับมหานิกายในปัจจุบัน พระพุทธเจ้าก็ถือว่าเป็นธรรมทั้ง ๒ ฝ่าย เป็นความถูกต้องของแต่ละฝ่าย มีไข้จะเอามาตัดสินอีกฝ่ายหนึ่งว่าผิด ว่าถูกต้องไปได้ ดังคำตรัสของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อที่ ๒๑๔

“ดูกรภิกษุ ถ้าภิกษุพวกส่นับสนุนผู้ถูกกล่าวหา นั้น จักทำสังฆกรรม ภายในสี่มานั้นเอง ถูกตามญัตติและอนุสาวนาที่เราบัญญัติไว้ **กรรมของพวกเขานั้นเป็นธรรมไม่กำเริบรุนแรง (อุกุปา) ควรแก่ฐานะ**

ถ้าพวกเธอเป็นภิกษุพวกกล่าวหา จักทำอุโบสถ ทำสังฆกรรม ภายในสี่มานั้นเอง ถูกตามระเบียบ (ญัตติและอนุสาวนา) ที่เราบัญญัติไว้ **แม้กรรมของพวกเขานั้น เป็นธรรมไม่กำเริบรุนแรง (อุกุปา) ควรแก่ฐานะ**

ข้อนี้เป็นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุพวกนั้นมีสังวาสต่างจากพวกเธอ และพวกเธอก็มีสังวาสต่างจากภิกษุพวกนั้น”

ข้อปฏิบัติในเรื่องของนานาสังวาส **จึงเป็นนิติประเพณีและพฤติประเพณีของพระพุทธศาสนา** ที่มีกล่าวเอาไว้มากมายหลายกรรมหลายวาระต่าง ๆ กัน เพื่อระงับความกำเริบเลิບสานเกินการเกินเรื่องจนเกิดความเคลื่อนไหวหวั่นไหว กระทั่งสะท้อนเป็นความรุนแรง (อุกุปา) และแตกแยกเป็นสังฆเภทในที่สุด

ศาสนาพุทธไม่เคยมีสงครามศาสนา ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา เพราะเรามีนานาสังวาส เป็นตัวยึดหยุ่นอย่างดีที่สุด เป็นความแตกต่างที่ยังไม่ถึงกับแตกแยก

กรรมของผู้สร้างความแตกแยกนั้น ย่อมเป็นอนันตริยกรรม ที่เราทั้งหลายควรจะได้หลีกเลี่ยงให้ห่างไกล

ธรรมชาติที่เป็นธรรม

เชียนันต์ สมุทวณิช

โลกของเรามีธรรมชาติ และธรรมดาที่แตกต่างกัน และขัดแย้งกัน อยู่ในตัวเองเสมอ ความเหมือนกันทุกอย่างโดยปราศจากความแตกต่าง ทำได้ก็โดยเครื่องจักรและสิ่งเหล่านั้นก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นของธรรมชาติ สิ่งเหมือนกันหมดมักจะไม่มีชีวิตจิตใจก็ดูหุ่นขี้ผึ้งที่ผู้ปั้นปั้นให้เหมือนคน ที่สุดแล้วนั้น สูงสุดที่ทำให้คนปั้นได้รับการยอมรับว่าเก่ง ก็อยู่แค่ การที่คนดูคิดว่าหรือรู้สึกเข้าใจ“ผิด” ไปชั่วขณะหนึ่งว่าเป็นคน เท่านั้นเอง

ความเข้าใจว่าธรรมชาติของสรรพสิ่งที่มีชีวิตในโลกนี้คือ ความแตกต่าง และความหลากหลายนั้น เป็นพื้นฐานที่จำเป็น และสำคัญที่สุดในการเข้าถึงและจัดการกับปัญหาทั้งหมดของมนุษย์และของระบบต่างๆ ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ ไม่ว่าจะ เป็นระบบราชการ หรือระบบธุรกิจ หรือระบบต่างวัฒนธรรมกัน หากเราไม่สามารถเริ่มต้น ด้วยความเข้าใจในข้อนี้ได้ เราก็ไม่อาจเข้าใจสาเหตุแห่งความขัดแย้ง ที่เป็นธรรมดาของสังคมได้

ที่ว่า รู้โลกเข้าใจโลก จึงจะอยู่ในโลกพร้อมกันได้อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนกันนั้น จึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นเบื้องต้น ขั้นต่อไปคือขั้นของการทำให้“ยอมรับ” ความเป็นจริงข้อนี้ให้ได้

ปัญหาหลักของโลกเราทุกวันนี้ ก็คือ

๑. คนไม่เข้าใจธรรมชาติ-ธรรมดาของโลก จึงก่อปัญหาและไม่สามารถแก้ไขจัดปัญหาให้ถึงแก่นแบบถอนรากถอนโคน หรือไม่อาจบรรเทาและจำกัดขอบเขตของปัญหาได้

๒. คน“เข้าใจ”ถึงธรรมชาติ-ธรรมดาของโลก แต่ไม่“ยอมรับ” และเมื่อเข้าใจแต่ยอมรับไม่ได้ก็เท่ากับคงสภาพความขัดแย้ง-ปัญหานั้นไว้จนเรื้อรังนั่นเอง

ความยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์ และของศาสนาพุทธอยู่ตรงความเข้าใจ และการยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลาย

เพราะศาสนาพุทธเอง เมื่อถือกำเนิดขึ้นในสภาพการณ์ของสังคมอินเดียโบราณนั้น ก็เกิดขึ้นท่ามกลางความแตกต่างความหลากหลายของความคิด ความเชื่อ และความเข้าใจที่ผิดๆ ตลอดจนความเข้าใจถูกบ้าง ผิดบ้าง พุทธศาสนาจึงเป็นทั้งปรัชญาและทั้งศาสนา มีคำสอนที่อธิบายทั้งธรรมชาติของโลกและธรรมชาติของมนุษย์ สามารถเชื่อมโยงกับส่วนย่อยได้อย่างดี และละเอียดพิสดาร !

ความเข้าใจในกฎธรรมชาติที่เรียกว่า “ไตรลักษณ์” นั้นเป็นเพียงการปูพื้นฐานเบื้องต้นแรกให้คนเรา “เข้าใจธรรมชาติของสรรพสิ่งที่มีชีวิต” เท่านั้น แต่ก็ยังมีเงื่อนไขอีกต่อไปว่า เมื่อ “เข้าใจ” แล้ว “ทำใจให้ยอมรับ” ความจริงนี้ได้หรือไม่ เมื่อเข้าใจ-ทำใจได้แล้ว จึงจะหาหนทางแก้ทุกข์ และความขัดแย้งต่างๆในสังคมได้ หากจะกล่าวว่าจะเหตุแห่งทุกข์หรือเหตุแห่งความขัดแย้ง ก็คือ ธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความแตกต่าง ความหลากหลาย ก็เห็นจะไม่ผิด เพราะหากปราศจากสิ่งซึ่งความแตกต่าง ความหลากหลาย แล้ว ก็จะไม่มีความขัดแย้ง

ศาสนาพุทธจึงสอนให้เราเข้าใจเหตุแห่งความขัดแย้ง และการดับความขัดแย้งนั้นให้ได้อย่างเด็ดขาด ก็ต้องไม่มีความแตกต่าง แต่จะเป็นไปได้อย่างไรที่จะทำให้ธรรมชาติกลายเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรมชาติ

ศาสนาพุทธจึงสอนให้คนเรามีพรหมวิหารธรรม เพื่อผ่อนคลายบรรเทาทุกข์อันเป็นธรรมดาโลกนี้ พรหมวิหารธรรมจึงเป็นธรรมที่มีความสำคัญยิ่งในการบรรเทาไฟที่จะไหม้แรง และไหม้ลูกกลมไปอย่างปราศจากขอบเขตจำกัด เพราะมนุษย์เราเอง จิตของเราเป็นเชื้ออยู่ในตัวของมันเองอยู่แล้ว **การที่เราสร้างคุณธรรม ๔ ประการไว้ และยึดมั่นอยู่ในจิตใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้จิตเราก็จะเป็นที่อยู่ของพรหมแทนที่จะเป็นที่สิงสถิตของโลภะ โทสะ และโมหะ**

จิตที่เป็นพรหม คือ จิตที่เปี่ยมด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา เป็นจิตที่ไม่ว่าง เพราะเต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความปรารถนา และการช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีความสุขโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เรียกว่าไม่มีที่ว่างสำหรับความเกลียด ความมุ่งร้าย การทำลายล้าง เพราะเต็มเปี่ยมด้วยเมตตา

เมตตาต่างจากความรัก เพราะความรักนั้นแคบกว่าเมตตา เพราะเมตตาเป็นด้านกลับของความรัก คือไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เมตตาโดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทน เมตตาโดยเสมอหน้ากัน

มีแต่เมตตาโดยไม่มีการุณา ก็เปรียบเสมือนลมที่ไม่พัดพาให้เกิดความเยือกเย็น เพราะกรุณาคือความเห็นใจ ความสงสารจึงผลักดันให้เข้าไปช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้พ้นทุกข์

อาจกล่าวได้ว่า เมตตาและกรุณาเป็นส่วนของพรหมวิหารธรรมที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้มีการกระทำเพื่อแก้ไขปัญหา ส่วนมุทิตาและอุเบกขา

นั้นเป็นส่วนของธรรมที่คอยหล่อเลี้ยงให้เมตตาและกรุณาเป็นสายน้ำที่ไหลอย่างใสบริสุทธ์อยู่เสมอ มุกิตาเป็นความชื่นชมยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น และอุเบกขาเป็นความมั่นคงหนักแน่นเหมือนขุนเขาใหญ่ที่ไม่ว่าวันไหวต่อความสุขของผู้อื่นอุเบกขาจึงไม่ใช่การว่างเปล่าหรือการวางเฉย แต่อุเบกขามีหมายถึงความมั่นคงหนักแน่น ที่จะเป็นฐานรากคอยประคับประคองจิตใจเรา

ความมั่นคงนี้ทำให้เกิด “ความมีใจเป็นกลาง” แต่เป็นความเป็นกลางแบบมั่นคงและมีพลัง ไม่ใช่เป็นกลางโดยว่างเปล่าแต่เป็นกลางอย่างเต็มเปี่ยมด้วยคุณธรรม เป็นความสงบที่เยือกเย็น และอบอุ่นในเวลาเดียวกัน

ตราบเท่าที่มนุษย์เราและสังคมเราจะต้องอยู่อย่างมีปัจจัยธรรมชาติรอบนอก และภายในจิตใจของเรา จึงต้องเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ลองคิดว่าผลลัพธ์ของความไม่สงบทั้งหมดจะเป็นอย่างไร ความสงบหนึ่งจึงไม่อาจมีได้ “ทั่วไป” และ “อย่างสมบูรณ์” ความสงบหนึ่งมีอยู่ได้แต่เพียงบางส่วน และมีอยู่อย่างไม่สมบูรณ์

ส่วนที่เป็นแก่นแกนของสังคม อันได้แก่สถาบันหลักคือสถาบันศาสนา จึงต้องเป็นแกนที่หมุนด้วยปัจจัยที่ก่อปรด้วยพรหมวิหาร

ที่พูดกันว่า “ความสงบสยบการเคลื่อนไหว” นั้น น่าจะเป็นความจริงในหลายครั้ง ความสงบคือการเคลื่อนไหวที่รุนแรงยิ่งกว่าการเคลื่อนไหวใดๆทั้งสิ้น

การแก้ปัญหาที่จะขจัดได้ถึงรากเหง้า จึงต้องมีทั้งความเข้าใจและการยอมรับในความแตกต่าง-หลายหลาย ควบคู่กันไป

สูงสุด คือ ทำให้ความแตกต่าง-หลากหลายนั้นเป็นพลังด้านบวก แทนที่จะปล่อยให้กลายเป็นความแตกแยก

ความแตกต่างหลายอย่างอยู่ในสภาพสมดุลอย่างมีพลังได้ ดูธรรมชาติในป่าเป็นตัวอย่าง ไม่นานาพรรณ สัตว์นานาชนิด อยู่ได้อย่างสมดุล แม้ว่าจะมีลักษณะ วิถี วงจรชีวิต จริตกิริยา ที่แตกต่างกันไป

ธรรมชาติต่างมีพรหมวิหารธรรมอยู่ในตัวของมันเอง จึงทำให้โลกเติบโตวิวัฒนาการมาได้ทุกวันนี้ต่อเมื่อมนุษย์เริ่มแบ่งแยกความแตกต่างแล้วฝืนธรรมชาติมากเกินไปจนขอบเขตที่ควรอาศัยกฎเกณฑ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเองกำหนดให้ความแตกต่างเป็นความเหมือนกันไปหมดเมื่อนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของความเสื่อม

วันนี้ผมเดินไปในป่า หยิบใบไม้ร่วงใบหนึ่งมาพิจารณา แล้วกล่าวขอบคุณธรรมชาติที่ยอมให้ ใบไม้ร่วงหล่นอยู่บนพื้นดินทับถมเป็นปุ๋ยหล่อเลี้ยงลำต้น กิ่งก้าน และใบอ่อนให้เจริญออกงามคลุมแดดกันฝนพอมีให้พลังธรรมชาติที่ผดปกตีในบางขณะถอนรากถอนโคนไม้ทั้งป่า...

(จาก น.ส.พ.ผู้จัดการปริทรรศน์ ฉบับวันที่ ๓-๔ กรกฎาคม ๒๕๓๒)

นานาสังวาสภาคผนวก

● คำจำกัดความ

สังวาส คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันของสงฆ์ อันมีการศึกษา (ศีล-สมาธิ-ปัญญา) เสมอกัน มีการทำสังฆกรรมและการชี้แจงร่วมกัน

นานาสังวาส คือ ความแตกต่างในธรรมที่เป็นเครื่องอยู่ร่วมกันของสงฆ์ อันเป็นความหลากหลายในพุทธศาสนา ที่มีเอกภาพในระดับหนึ่ง

เหตุที่ทำให้เกิดนานาสังวาส ๒ ประการ คือ

๑. ภิกษุทำตนให้เป็นนานาสังวาสด้วยตนเอง
๒. สงฆ์พร้อมเพรียงกันเล็กยุ่งเกี่ยวกับภิกษุนั้น เพราะประพฤติดี หรือไม่สละความเห็นผิด

สรุปความ จากโกสัมพินันตกะ พระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อ ๒๓๘-๒๖๐ กล่าวถึงที่มาของนานาสังวาสเรื่องภิกษุชาวโกสัมพินันตที่มีปฏิญญาแยกกันเป็น ๒ ฝ่าย แม้พระบรมศาสดาจะพยายามไกลเกลี่ยให้เข้ากัน ก็ไม่มีฝ่ายใดยอม ข้อความต่อไปนี้ยกมาจากพระไตรปิฎก

เหตุ : ข้อ ๒๓๘ ภิกษุ ๒ รูป มีความเห็นต่างกันเรื่องอาบัติไม่อาบัติ

ผล : ภิกษุหาสมัคพรคพวกที่มีความเห็นเหมือนกัน

เหตุ : ข้อ ๒๓๙ ภิกษุฝ่ายเป็นกลางไปกราบทูลพระพุทธองค์ทรงทราบ ว่า “ภิกษุสงฆ์แตกกันแล้ว”

ผล : พระผู้มีพระภาคประธานพระโอวาทให้ ๒ ฝ่าย แยกกันในกิจกรรมต่อไป

๑. จักต้องทำอุโบสถแยกจากกัน
๒. จักต้องปวารณาแยกจากกัน
๓. จักต้องทำสังฆกรรมแยกจากกัน
๔. จักต้องนั่งบนอาสนะแยกจากกัน
๕. จักต้องนั่งในสถานที่ดื่มยาคุแยกจากกัน
๖. จักต้องนั่งในโรงภัตตแยกจากกัน
๗. จักต้องอยู่ในที่มุ่งที่บังอันเดียวกัน แยกจากกัน

เหตุ : ข้อ ๒๔๐ ภิกษุแยกกันทำอุโบสถในสีมา และนอกสีมา

ผล : พระผู้มีพระภาครับสั่ง ทั้ง ๒ ฝ่าย ที่ทำ “ถูกตามบัญญัติ และอนุสาวนา ที่เราบัญญัติไว้” กรรมของพวกเธอ นั้นเป็นกรรมไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุพวกนั้น มีสังวาสต่างจากพวกเธอ และพวกเธอก็มีสังวาสต่างจากภิกษุพวกนั้น”

เหตุ : ข้อ ๒๔๑ ชาวบ้านติเตียนว่าพระทะเลาะกัน

ผล : พระผู้มีพระภาคให้หนึ่งในแถวมีอาสนะอันหนึ่งคั่นในระหว่าง (เพื่อป้องกันมือไม้จะยื่นถึงกันได้)

เหตุ : ข้อ ๒๔๒ ภิกษุทั้งหลาย เกิดความบาดหมาง ทะเลาะวิวาท จนไม่อาจระงับอธิกรณ์ได้

ผล : พระผู้มีพระภาคเสด็จไปทรงห้ามว่า “อย่าบาดหมางกัน อย่าทะเลาะกัน อย่าแค้นแค้นกัน” ถึง ๓ ครั้ง ภิกษุก็ไม่ยอมหยุด

เหตุ : ข้อ ๒๕๑ อุบาสกอุบาสิกาชาวพระนครโกสัมพีร่วมใจกัน ไม่เคารพ ไม่ถวายบิณฑบาต

ผล : พวกภิกษุชาวพระนครโกสัมพี จึงต้องออกจากพระนครโกสัมพี เพื่อไปพระนครสาวัตถี แล้วระงับอธิกรณ์ในสำนักพระผู้มีพระภาค

เหตุ : ข้อ ๒๕๒ พระสารีบุตรทูลถามพระพุทธองค์ว่า จะปฏิบัติ

ต่อภิกษุเหล่านั้นอย่างไร

ผล : พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้ “ดำรงอยู่ตามธรรม” และให้ทราบอธรรมวาทิภิกษุและธรรมวาทิภิกษุ (ฝ่ายละ ๑๘ ประการ)

เหตุ : ข้อ ๒๕๓ พระมหาโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ พระมหากัจจानะ พระมหาโกณฑัญญะ พระมหากัปปินะ พระมหาจุนทะ พระอนุรุทธะ พระเวทิตะ พระอุบาลี พระอานันท และพระราหุลทูลถามว่า จะปฏิบัติต่อภิกษุเหล่านั้นอย่างไร

ผล : พระพุทธองค์ทรงแนะนำเช่นเดียวกับที่แนะนำพระสารีบุตร

เหตุ : ข้อ ๒๕๔ พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี ทูลถามว่า จะปฏิบัติต่อภิกษุเหล่านั้นอย่างไร

ผล : “เธอจงฟังธรรมในภิกษุสองฝ่าย ครั้นฟังธรรมในสองฝ่ายแล้ว ภิกษุเหล่าใดในสองฝ่ายนั้น เป็นธรรมวาทิ เธอจงพอใจความเห็น ความถูกต้อง ความชอบใจ และความเชื่อถือของภิกษุฝ่ายธรรมวาทินั้น”

เหตุ : ข้อ ๒๕๕ อนาถบิณฑิกคหบดี เข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติ

ผล : “เธอจงถวายทานในภิกษุสองฝ่าย ครั้นถวายทานในสองฝ่ายแล้ว จึ่งฟังธรรมในสองฝ่าย

ครั้นฟังธรรมในสองฝ่ายแล้ว ภิกษุเหล่าใดในสองฝ่ายนั้น เป็นธรรมวาทิ ท่านจงพอใจในความเห็น ความถูกต้อง ความชอบใจ และความเชื่อถือของภิกษุฝ่ายธรรมวาทินั้น”

เหตุ : ข้อ ๒๕๖ นางวิสาขา มิคารมาตา เข้าเฝ้าทูลถามข้อปฏิบัติ

ผล : พระพุทธองค์ทรงตอบเช่นเดียวกับที่ตอบท่านอนาถบิณฑิกคหบดี

อรรถนวกาที่ ๑๘ ประการ

คือ ภาษษาในธรรมวินัยนี้

๑. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ว่าเป็นธรรม
๒. แสดงสิ่งที่เป็นธรรม ว่าเป็นธรรม
๓. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นวินัย ว่าเป็นวินัย
๔. แสดงสิ่งที่เป็นวินัย ว่าเป็นวินัย
๕. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงภาษิตไว้ มิได้ตรัสไว้ ว่า

พระตถาคตทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้

๖. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้ ว่าพระตถาคต มิได้ทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้

๗. แสดงมรยาทอันพระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมา ว่า พระตถาคตทรงประพฤติมา

๘. แสดงมรยาทอันพระตถาคตทรงประพฤติมาแล้ว ว่า พระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมา

๙. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้ ว่าพระตถาคตทรง บัญญัติไว้

๑๐. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงบัญญัติไว้ ว่าพระตถาคต มิได้ทรง บัญญัติไว้

๑๑. แสดงสิ่งที่มีไช้อาบัติ ว่าเป็นอาบัติ

๑๒. แสดงอาบัติ ว่าเป็นสิ่งที่มีไช้อาบัติ

๑๓. แสดงอาบัติเบา ว่าเป็นอาบัติหนัก

๑๔. แสดงอาบัติหนัก ว่าเป็นอาบัติเบา

๑๕. แสดงอาบัติมีส่วนเหลือ ว่าเป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้

๑๖. แสดงอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ ว่าเป็นอาบัติมีส่วนเหลือ

๑๗. แสดงอาบัติชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๑๘. แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติชั่วหยาบ

• อบัติจากนาฬิกาสังวาส

เช่น จากพระวินัยปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่ม ๔ ข้อ ๑๙๙ มีพุทธบัญญัติห้ามภิกษุที่มีสังวาสต่างกัน หรือนานาสังวาส ทำอุโบสถร่วมกัน ผู้ใดทำต้องอาบัติทุกกฏ

เช่น จากพระวินัยปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่ม ๔ ข้อ ๒๔๑ มีพุทธบัญญัติห้ามภิกษุที่มีสังวาสต่างกัน หรือนานาสังวาส ทำปวารณาร่วมกัน ผู้ใดทำต้องอาบัติทุกกฏ

• กรรมที่ใช้ไม่ได้และไม่ควรทำ

๑. สังฆกรรมใดที่ต้องใช้สงฆ์ ๔ รูป แต่สงฆ์นั้นมีภิกษุนานาสังวาส เป็นที่ ๔ กรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ (พระวินัยปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อ ๑๘๘)

๒. สังฆกรรมใดที่ต้องใช้สงฆ์ ๕ รูป แต่สงฆ์นั้นมีภิกษุนานาสังวาส เป็นที่ ๕ กรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ (พระวินัยปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อ ๑๘๙)

๓. สังฆกรรมใดที่ต้องใช้สงฆ์ ๑๐ รูป แต่สงฆ์นั้นมีภิกษุนานาสังวาส เป็นที่ ๑๐ กรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ (พระวินัยปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อ ๑๙๐)

๔. สังฆกรรมใดที่ต้องใช้สงฆ์ ๒๐ รูป แต่สงฆ์นั้นมีภิกษุนานาสังวาส เป็นที่ ๒๐ กรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรทำ (พระวินัยปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อ ๑๙๑)

หมายเหตุ เรื่องนานาสังวาส ศึกษาค้นคว้าได้จา

๑. หนังสือ วินัยมุข เล่ม ๓ (หลักสูตรนักธรรมชั้นเอก) กัณฑ์ที่ ๓๒ เรื่องสังฆเภท และสังฆสามัคคี
๒. ความหมายของนานาสังวาสและสมานสังวาส จากพระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๘ หน้า ๕๒๓,๕๓๒
๓. เรื่องที่มาของนานาสังวาส จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อที่ ๒๓๘-๒๖๐
๔. เรื่องห้ามทำอุโบสถกับภิกษุนานาสังวาส จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๔ ข้อที่ ๑๙๙
๕. เมื่อถึงวันอุโบสถไม่พึงไปสู่อินของภิกษุนานาสังวาส จากพระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๔ ข้อที่ ๒๐๐
๖. เรื่องห้ามทำปวารณาภกับภิกษุนานาสังวาส จากพระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๔ ข้อที่ ๒๔๑
๗. เมื่อถึงวันปวารณาไม่พึงไปสู่อินของภิกษุนานาสังวาสจากพระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๔ ข้อที่ ๒๔๒
๘. เรื่องห้ามไหว้ภิกษุที่เป็นนานาสังวาส แม้พรรษาแก่กว่า แต่เป็นอธรรมวาที จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๘ ข้อที่ ๕๕๕
๙. เรื่องภิกษุนานาสังวาสคัดค้านไม่ขึ้นในท่ามกลางสงฆ์ จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อที่ ๑๙๓
๑๐. เรื่องการทำสังฆกรรมต่างๆ ที่มีภิกษุนานาสังวาสเข้าร่วมทำด้วย แม้เพียงรูปเดียว สังฆกรรมนั้นใช้ไม่ได้ และไม่ควรถาจากพระไตรปิฎก ฉบับหลวง เล่ม ๕ ข้อที่ ๑๘๘-๑๙๑
๑๑. เรื่องภิกษุผู้อยู่ปริวาส ไม่พึงไปสู่อาวาสของภิกษุผู้เป็นนานาสังวาส จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๖ ข้อที่ ๓๒๖
๑๒. เรื่องภิกษุประพตติมานันติ ไม่พึงไปสู่อาวาสของภิกษุผู้เป็นนานาสังวาส จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๖ ข้อที่ ๓๖๐
๑๓. เรื่องภิกษุผู้ควรอัพภาน ไม่พึงไปสู่อาวาสของภิกษุผู้เป็นนานาสังวาส จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่ม ๖ ข้อที่ ๓๗๒
๑๔. พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๑ เรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัมพี.

เล็กๆ ในคดีสันตือโศก

โดย....เป็นกลาง

กรณีปัญหาสันตือโศก โดยเฉพาะคดีที่พ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ และสมณะชาวโศกซึ่งถูกกล่าวหา และดำเนินคดี จนศาลพิพากษาว่า มีความผิดตามกฎหมายนั้น ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญในทางประวัติศาสตร์ ของวงการพระพุทธศาสนาได้เหตุการณ์หนึ่ง แม้ศาลสถิตยุติธรรมจะมี คำพิพากษาแล้วก็ตาม แต่พ่อท่านและสมณะชาวโศก ก็ยังปฏิบัติตน ตามแนวคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเผยแผ่ธรรมะ ตามแนวความเชื่อของตนต่อไป โดยไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและ ศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการใช้สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

หลังเหตุการณ์ดังกล่าว คณะของชาวโศกกลับได้รับการยอมรับ จากสังคมมากยิ่งขึ้น เช่น ให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมและเรียนรู้ ตามโครงการ พักชำระหนี้ของเกษตรกร จัดการอบรมค่ายผู้นำเยาวชนคนสร้างชาติ ค่ายสังฆธรรมชีวิต โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น จนมีผลให้ผู้ผ่านการอบรมสามารถลด ละ เลิกอบายมุขได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล อีกทั้งยังสามารถเชื่อมประสานกับ ทางการ และชุมชนอื่นได้เป็นอย่างดี **ขอมชวนให้สงสัยว่า หากพ่อท่าน และสมณะชาวโศก เป็นพระที่ไม่แท้ หรือพระปลอมแล้ว เหตุใด**

พระเหล่านั้นจึงสามารถสร้างคุณค่า และความเจริญให้แก่คน ชุมชน และสังคมได้ จึงเป็นเรื่องที่จะต้องติดตาม รับรู้ข้อเท็จจริง ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของปัญหา ทิวทัศน์ความเห็นที่แตกต่าง การดำเนินคดี ข้อต่อสู้ เหตุผลตามคำพิพากษา พระธรรมวินัย ตลอดจนข้อสังเกต แล้วใช้ปัญญาอันปราศจากอคติ ไตร่ตรอง ตรวจสอบ และตัดสินใจด้วยตน อันอาจทำให้ผู้ซึ่งยังไม่รู้ ได้รู้ กระจ่างแจ้งเห็นจริงสัจจะ ช่วยบรรเทาความสงสัยหรือความไม่รู้ได้ ส่วนผู้ใดที่กระจ่างแจ้งความจริงแล้ว จักได้พิจารณาเห็นความไม่เที่ยง ของโลกสมมติว่าเป็นเช่นนี้แหละ (ตถตา)

ประกาศแยกตัวออกจากมหาเถรสมาคม

นานาสังวาส และการสมานสังวาส

ปกติการกระทำของบุคคล กลุ่ม หรือคณะ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลง แก้ไข จำยอม หรือลาออกก็ตาม ย่อมจะมีเหตุผลประกอบด้วยเสมอ ขึ้นอยู่กับว่าเหตุผลนั้นเพียงพอน่ารับฟังเพียงใด เช่นเดียวกับ

พ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ และคณะสงฆ์ชาวโศก ซึ่งได้ประกาศลาออกจากการปกครองของเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๔ ก็ยอมมีที่มาที่ไป กล่าวคือ หลังจากที่พ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ได้เข้ารับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาฝ่ายธรรมยุติกนิกายที่วัดโศกการาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ ได้รับฉายาว่า “พระรัก โพธิรักษ์โต” โดยมีพระราชวรคุณเป็นพระอุปัชฌาย์ พ่อท่านได้ดำรงสมณเพศ และปฏิบัติตามกฏระเบียบของวัด โดยทำกิจวัตรต่างๆ เป็นอย่างดีมีความรู้ความสามารถจนพระอุปัชฌาย์ให้แสดงพระธรรมเทศนา ขณะที่มพรรษาเพียงพรรษาแรก ซึ่งพระอุปัชฌาย์ได้กราบเรียนสมเด็จพระมหาธีรวงศ์พระผู้ใหญ่ให้ทราบอยู่เสมอว่า ขณะที่พ่อท่าน-สมณะโพธิรักษ์จำพรรษาที่วัดโศกการามนั้นได้ทำกิจวัตรทุกอย่างร่วมกับภิกษุสามเณรทั้งหลายด้วยดี ต่อมาเริ่มมีผู้เลื่อมใสศรัทธาตามแนวทางและปฏิบัติที่พ่อท่านปฏิบัติ โดยมีทั้งพระภิกษุจากธรรมยุติกนิกายและมหานิกาย รวมทั้งฆราวาส ที่เป็นอุบาสก และอุบาสิกา คณะเหล่านั้นต้องการร่วมศึกษา และขอให้พ่อท่านไปอบรมบรรยายธรรม และพาปฏิบัติกรรมฐาน ที่แดนโศก ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พ่อท่านจึงได้ไปขออนุญาตต่อพระอุปัชฌาย์ แต่ไม่ได้รับอนุญาตเพราะมีพระจากมหานิกายร่วมอยู่ด้วย แต่ถ้าประสงค์จะไปและอยู่ร่วมกับพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย จะต้องคืนใบสุทธิ พ่อท่านตกลงจะคืนใบสุทธิ ทว่าขอเดินทางไปที่แดนโศก วัดหนองกระทุ่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมก่อน ขณะไปที่วัดหนองกระทุ่ม พ่อท่านได้เล่าเรื่องข้อขัดข้องที่จะมาปฏิบัติธรรมกันที่แดนโศก ให้พระครูสถิตวุฒิคุณซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์อยู่วัดหนองกระทุ่ม ฟัง ท่านก็บอกว่า ปัญหานี้แก้ได้ไม่ยากอะไร ก็สวดญัติติเข้าเป็นพระภิกษุในฝ่ายมหานิกายเสียก็จบพ่อท่านจึงเข้าพิธีสวดญัติติเป็นพระมหานิกายเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๑๖ แต่ยังมีใบสุทธิ ๒ ใบ หลังจากนั้นเกือบเดือน พ่อท่านจึงได้นำใบสุทธิฝ่ายธรรมยุตไปคืนท่านเจ้าคุณวัดโศกการาม

แล้วพ่อท่านก็พาผู้ที่ศรัทธาเลื่อมใสไปร่วมปฏิบัติธรรมที่แดนอโคก โดยที่นั่นมีพระภิกษุและสามเณร จากทั้งสองนิกายร่วมอยู่ด้วย ที่พ่อท่านมีความเห็นจะต้องเอื้อเฟื้อธรรมนั้น เพราะเห็นว่าศาสนาพุทธและธรรมวินัยเป็นเรื่องสากล ผู้ใดสนใจศึกษาปฏิบัติจนเกิดมรรคผล ก็เป็นความเจริญนำยินดี เกิดจริง เป็นจริง ของผู้นั้นๆ การลดละ เลิกอกุศล กิเลส ตัณหา อูบาทาน ไม่ได้เป็นหลักที่มีเฉพาะในคณะสงฆ์ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่หากเป็นเป้าหมายของผู้หวังถึงฝั่งพระนิพพานจึงไม่ควรจะต้องแยกฝ่าย อันแสดงถึงความเป็นผู้มีจิตใจคับแคบ ไม่เอื้อเฟื้อธรรม และเมื่อพิจารณาย้อนกลับไปสมัยพุทธกาล จะพบว่าพระภิกษุในสมัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นมีเพียงหนึ่งเดียว คือ “สมณะศากยบุตร” หรือ “โคตมโคตร” เมื่อพิจารณาถึงเจตนา ประโยชน์ที่จักได้รับ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งใช้บังคับในขณะนั้น ซึ่งไม่มีข้อห้ามไม่ให้พระภิกษุทั้งสองนิกายศึกษาและปฏิบัติธรรมร่วมกันแล้ว พ่อท่านจึงได้นำพาหมู่กลุ่มร่วมสมานสังวาสปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่เห็นว่าถูกต้องตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยยึดหลัก “สัมมาอาริยมรรคมีองค์ ๘” ซึ่งเป็นทางแห่งการพ้นทุกข์ และพาคณะประกาศศีลธรรมมาจนถึงทุกวันนี้ เชื่อเหลือเกินว่า หากพ่อท่าน

สมณะโพธิรักษ์

ไม่โดนห้ามในการที่จะต้องร่วมปฏิบัติธรรมกับพระสงฆ์จากมหานิกายแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นใดที่จะต้องคืนใบสุทธิให้แก่อุปัชฌาย์ และมาสวดญัตติ เข้าเป็นพระสงฆ์ในฝ่ายมหานิกายอีกครั้ง เลยดูเหมือนว่าพ่อท่านเป็นพระสงฆ์ทั้งธรรมยุติกนิกายและมหานิกายในตัวท่านเองซึ่งที่จริงย่อมเป็นเช่นนั้น ไม่ได้

ภายหลังจากเริ่มแยกตัวออกมาปฏิบัติธรรม ภายใต้อำนาจของพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ ซึ่งพาเอาจริง และปฏิบัติให้ถูกต้องตามธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ในพระไตรปิฎก อันทำให้วัตรปฏิบัติของพ่อท่านและคณะแตกต่างจากพระสงฆ์ในเถรสมาคม เช่น ชาวอโคกไม่กินเนื้อสัตว์ แต่กินอาหารมังสวิรัต พระภิกษุชาวอโคกไม่ใช้เงินใช้ทอง ฉันทอาหารวันละหนึ่งมื้อ (ไม่มีน้ำปานะ) ไม่ใช้ยาม ไม่ใช้ร่ม ไม่สวมรองเท้า ไม่ไขว่คว้า ไม่รดน้ำมนต์ ไม่แจกเครื่องรางของขลัง ไม่บูชาไฟ ไม่เล่นเตร่จฉานวิชา และอื่นๆอีก ทำให้ถูกเพ่งเล็งว่าอวดดี ทั้งที่ทำให้ถูกต้องตามศีลตามวินัย จนถูกกลั่นแกล้งจากฝ่ายอื่น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะแนวคำสอนของพ่อท่านไปกระทบกระเทือนต่อวัตรปฏิบัติของอีกฝ่ายหนึ่ง อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงกีดกันห้ามพ่อท่าน และคณะชาวอโคกเผยแพร่ประกาศัจธรรมตามความเชื่อของตน

เมื่อพ่อท่านและคณะได้พิจารณาถึงลัทธิที่จะต้องเป็นต้องมี และผลจากการปฏิบัติตามธรรมวินัยที่แตกต่างกันของสงฆ์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งทำให้ไม่อาจจะร่วมทำสังฆกรรมกันได้ เพราะเป็นนานาสังวาสกับพระภิกษุสงฆ์อื่น นอกจากนั้นยังพบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ กล่าวคือ เมื่อมีผู้คนเลื่อมใสจะเข้ามาบวช เจ้าคณะอำเภอก็ห้ามอุปัชฌาย์พระครูสถิตวุฒิกุลณ์ไม่ให้บวชให้ชาวอโคก หรือผู้ที่บวชเป็นพระแล้ว จะสอบนักธรรม ตรี-โท-เอก ตามธรรมเนียมบ้าง ก็กีดกัน ห้ามไม่ให้สอบ ห้ามออกเผยแพร่ธรรมะ หากยินยอมให้ออกเผยแพร่ก็ขู่จะปลดอุปัชฌาย์ผู้บวชให้พ่อท่าน ออกคำสั่งห้ามไม่ให้ออกเดินจาริกเผยแพร่ธรรมะ และให้เปลี่ยนจิวร เป็นสีเหลือง ซึ่งพ่อท่านไม่ยอมเปลี่ยน เพราะเห็นว่าผิดพระวินัย มหาวรรค จิวรชั้นธกะ

ข้อ ๑๖๙ ซึ่งภิกษุทรงจิวรสีคราม สีเหลือง สีแดง สีบานเย็น สีดำ สีแสด สีชมพู ประชาชนพากันเพ่งโทษติเตียนโพนทะนา ว่าเหมือน พวกคฤหัสถ์ ผู้บริโภคคาม พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติไม่ให้ใช้จิวรสีต่างๆ ดังกล่าวนั้น ผู้ใดใช้ต้องอาบัติทุกกฏ

เมื่อถึงกาละอันควร วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ พ่อท่าน และ คณะสงฆ์ซึ่งมีพระภิกษุจำนวน ๒๑ รูป และสามเณรจำนวน ๒ รูป ได้ประกาศท่ามกลางการประชุมสงฆ์ที่วัดหนองกระทุ่ม ขอแยกเป็น นานาสังวาส ลาออกจากการปกครองของมหาเถรสมาคม เป็นคณะ สงฆ์ชาวอโศก ขอปกครองตนเองตามหลักพระธรรมวินัย อันเป็น ความแตกต่างประการต่อมา โดยภายหลังถูกฟ้องเป็นคดี พ่อท่านและสมณะ ได้ยกเรื่อง นานาสังวาส ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ประการหนึ่ง จึงต้องมาพิจารณา เหตุผลตามคำพิพากษา ประกอบหลักธรรมวินัยต่อไป

“นานาสังวาส” เป็นหลักการที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหยั่งรู้ วิสัยของมนุษย์ว่า ปัญญา หรือความเข้าใจของมนุษย์มีไม่เท่ากัน จึงยอมจะ เกิดความแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับปัญญาของผู้นั้นๆ ที่มีที่เป็นและเกิดจริง

เมื่อทุกฝ่ายต่างก็ต้องการความจริง และคิดว่าของตนถูก พระพุทธองค์จึงให้ผู้นั้นได้พิสูจน์โดยการปฏิบัติตามวิถีความเห็นของตน ไม่ไปบังคับให้เขาต้องเห็นตามด้วย หรือปฏิบัติตาม เมื่อส่วนที่แตกต่างกันนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกรรม อุเทศ ศิล ที่ต่างคนต่างยึดมั่นถือมั่น สดวาลัยที่จะมาร่วมกันได้ จึงให้ต่างคนต่างทำไป สุดท้ายผลจะเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าทางใดจะดีสุดลึกซึ้งกว่ากันแท้ โดยภิกษุหรือคนเหล่านั้นยังอยู่ในศาสนาพุทธ (สังวาส) เดียวกันอยู่ แต่ปฏิบัติต่างกัน เทียบได้กับหลักเกณฑ์ทางโลกเสรีประชาธิปไตย เรื่อง “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ที่รัฐจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับแนวทางในการดำเนินชีวิต กิจกรรม หรือพิธีกรรมใดๆ ของบุคคล หรือกลุ่มคน ซึ่งการเกิดของ “นานาสังวาส” นั้นเกิดได้ ๒ ประการ คือ (พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๒๔๐)

๑. ภิกษุ หรือหมู่ภิกษุ ทำตนเป็นนาวาสังวาสด้วยตน เป็นเรื่องที่ภิกษุ หรือคณะนั้น ได้กระทำโดยมีเจตนาให้เห็นความต่าง เพราะเชื่อว่าของตนถูกกว่า ดีกว่า อย่างจริงจัง ถึงขั้นมีกรรม (การกระทำ, วัตรปฏิบัติ, พิธีกรรม) อุเทศ (การชี้แจงจากหัวข้อธรรมที่ยกขึ้นแสดง) ลิกขา (อิทธิลิกขา-อิทธิจิตลิกขา-อิธิปัญญา ลิกขา) ไม่เหมือนกัน ไม่เสมอสมานกัน หรือถึงขั้นประกาศตนขอแยกเป็น “นานาสังวาส” ด้วยตนเอง

๒. หมู่คณะพร้อมเพรียงกันยกคนผู้นั้นเป็น “นานาสังวาส” โดยหมู่ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ความแตกต่างนั้นจะพาให้หมู่เสียหาย แม้หมู่ได้พยายามปรับแก้วิถีของผู้นั้นให้ถูกตามที่หมู่เชื่อว่าดีแล้ว ผู้นั้นก็ยังไม่ยอม ยังยืนหยัดตามแนวคิดเดิม หมู่คณะจึงได้ประกาศให้คนผู้นั้นเป็น “นานาสังวาส” กับหมู่คณะ

เมื่อเป็นนานาสังวาสกันแล้ว **แต่ละฝ่ายก็แยกกันประพฤติปฏิบัติตามแนวความคิดความเห็นของตน ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถทำสังฆกรรมร่วมกันได้** เช่น ลงทำปาฏิโมกข์ ร่วมกันตัดลินความ หรือชำระอธิกรณ์ หรือหากทำไปแล้ว การนั้นยอมใช้ไม่ได้ ถือเป็นโมฆะ หากผู้ใดกระทำไปถือว่าเป็นความผิด ต้องอาบัติ

โดยหลักการนี้ ในคดีที่พ่อบ้าน และสมณะ ลิกขมาตุ ถูกฟ้องว่า แต่งกายเลียนแบบสามเณร หรือภิกษุ ในพุทธศาสนา ศาลอุทธรณ์ได้นำมาวินิจฉัย สรุปได้ว่า “ในวันที่พ่อบ้าน และคณะประกาศลาออกจากการปกครองของมหาเถรสมาคม พ่อบ้านยังเป็นภิกษุในคณะสงฆ์ไทย ซึ่งมีมหาเถรสมาคมปกครองดูแล ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๘ และ ๒๐ หากพ่อบ้านไม่ประสงค์ที่จะอยู่ในความปกครองของมหาเถรสมาคม พ่อบ้านจะต้องลาสิกขาออกไปก่อน จากนั้นจะไปนับถือหรือบวชในนิกายของศาสนาใด หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตนก็ย่อมทำได้ แต่ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า พ่อบ้านยังไม่ได้ลาสิกขา ถือว่ายังเป็นภิกษุในคณะสงฆ์ไทยฝ่ายมหานิกาย จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายคณะสงฆ์ไทย คือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และกฎหมายมหาเถรสมาคมที่ออกมาเมื่อพ่อบ้านได้บวชให้แก่สมณะชาวโคกอื่นอีกทุกรูป โดยทำหน้าที่เป็นพระผู้นำเข้าหมู่ และเป็นพระผู้ใหญ่ในการบวช รวมทั้งเป็นผู้มอบเครื่องแต่งกายและอัฐบริวารให้แก่สมณะที่บวชทุกรูป โดยไม่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม การบวชของสมณะชาวโคก จึงเป็นการบวชโดยมิชอบตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖) สำหรับการบวชของสมณะที่อ้างว่าเป็นการบวชตามวิธีปฏิบัติตติงตถกรรมอุปสัมปทาโดยมีคณะสงฆ์ชาวโคกเป็นผู้บวชให้ นั้น เมื่อพ่อบ้านยังถือว่าเป็นภิกษุสงฆ์ไทยฝ่ายมหานิกายร่วมเป็นองค์ประชุมอยู่ด้วย จึงเป็น นานาสังวาส ถือว่ามีภิกษุอื่นอยู่ในสีมา สังฆกรรมดังกล่าวเป็นปรีศวิบัติ การบวชของสมณะชาวโคก เป็นกรรมที่ใช้ไม่ได้ ถือว่าไม่มีการบวช จึงไม่เป็นภิกษุในศาสนาพุทธ

ในวงการสงฆ์นั้น เมื่อเกิดข้อขัดแย้งหรือทิวฏฐิความเห็นอันแตกต่างตลอดจนการละเมิดพระธรรมวินัยแล้ว ย่อมมีหลักเกณฑ์ วิธีการพิจารณา และการตัดสิน ปรับโทษอาบัติเอาแก่ภิกษุนั้น ตามที่กำหนดไว้

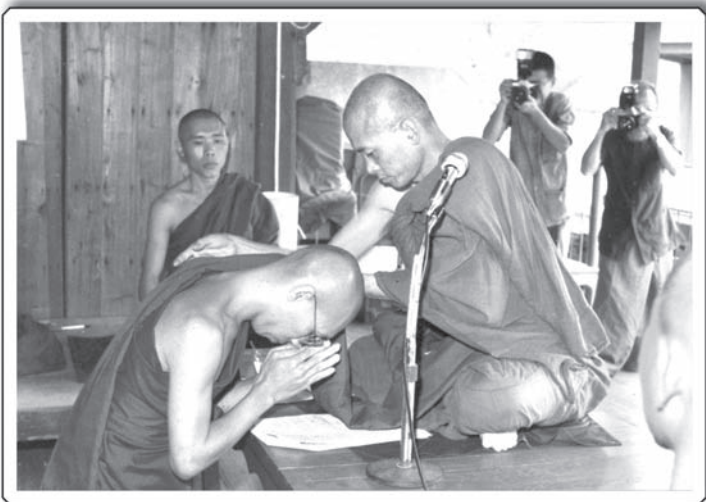
ในพระธรรมวินัย แต่เนื่องจากกาละสมัยเปลี่ยนแปลงไป จึงอาจมีกฎหมาย ในทางโลก ที่พระราชาบัญญัติเข้ามาเกี่ยวข้องใช้กับพระภิกษุได้ ใน ประเทศไทย มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ใช้บังคับแก่พระภิกษุ ในประเทศไทย แต่หากบางเรื่องกฎหมายบ้านเมืองที่ออกมาใช้บังคับ ตัด รอน หรือขัดแย้งกับพระธรรมวินัยแล้ว กฎหมายจะให้ถือเอาพระธรรมวินัย เป็นใหญ่ หากบางเรื่องกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้เลยก็จะต้องสืบค้น เอาจากพระธรรมวินัยก่อน หากไม่มีจึงต้องมาใช้หลักการตีความ ไม่ว่าจะ เป็นการตีความตามลายลักษณ์อักษร หรือเป็นการตีความตามเจตนารมณ์ ก็ตาม เห็นได้ว่า พระธรรมวินัย เป็นหลักสำคัญมีศักดิ์เทียบได้กับรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดอันกฎหมายในลำดับรองจะขัด หรือแย้งมิได้ จากคำ วินิจฉัยดังกล่าว แสดงว่า ศาลได้ยอมรับ “การเกิด และผลของความเป็น “นานาชาติสงฆ์” ซึ่งเป็นหลักที่ปรากฏในพระธรรมวินัยดังที่กล่าวในตอนต้น แล้ว [การบวชตามวิธีปฏิบัติตถุกรรมอุปสัมปทา โดยมีคณะสงฆ์ชาวโคกเป็นผู้บวชให้ นั้น ยังถือว่าพอท่านเป็นภิกษุสงฆ์ไทยฝ่ายมหานิกายร่วมเป็นองค์ประชุมอยู่ด้วย จึงเป็นนานาชาติสงฆ์ ถือว่ามีภิกษุอื่นอยู่ในสีมา สังฆกรรมดังกล่าวเป็นปริสวิบัติ (ผลของความเป็นนานาชาติสงฆ์) การบวชของสมณะชาวโคก เป็นกรรมที่ใช้ไม่ได้ ถือว่าไม่มีการบวช] นอกจากนั้น ยังเท่ากับเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงอีกว่า มีคณะสงฆ์ชาวโคกอีกคณะ หนึ่งอยู่ด้วย (คณะสงฆ์ชาวโคกเป็นผู้บวชให้ แต่ถือว่าพอท่านเป็นภิกษุสงฆ์ไทย ฝ่ายมหานิกาย ร่วมเป็นองค์ประชุมอยู่) หากใช้มีเพียงคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย และ ธรรมยุติกนิกายเท่านั้น

เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงน่าจะถือว่าการที่คณะสงฆ์ ชาวโคกได้ ประกาศแยกตัวออกจากการปกครองของมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ เป็นการประกาศความเป็นนานาชาติสงฆ์ ด้วยวิธีการ **ภิกษุ หรือหมู่ภิกษุ ทำตนเป็นนานาชาติสงฆ์ด้วยตน** ตามที่ได้กล่าว ไว้ข้างต้น ซึ่งตรงกับที่พระธรรมมหาวิราญวัตร หรือพระสุเมธาธิบดี เบิกความใน ระหว่างพิจารณาคดีว่าคณะสงฆ์ชาวโคกเป็นนานาชาติสงฆ์กับคณะสงฆ์ไทย ทั้งฝ่ายธรรมยุติกนิกาย และมหานิกาย

ด้วยความเคารพ ท่านคงลืมไปว่า **พ่อท่าน คือผู้นำพาคณะสงฆ์ชาวโศก ประกาศแยกตัวเอง ออกมาพร้อมกันกับสงฆ์อีก ๒๐ รูป** ย่อมถือเป็นหนึ่งในคณะสงฆ์ชาวโศก และได้มาอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีธรรมเป็นเครื่องอยู่เสมอสมานกัน มีศีลเสมอกัน ย่อมทำให้มีความเท่าเทียมกันในความเป็นสงฆ์ และสงฆ์ทั้ง ๒๑ รูปที่แยกออกมาพร้อมกันนั้น ต่างก็เป็นภิกษุสมบูรณ์แล้วจากคณะสงฆ์ไทย **เพราะล้วนเป็นผู้ได้รับการอุปสมบทจากคณะสงฆ์ไทยแล้วทั้งสิ้น ก่อนจะลาออกมาเป็นนานาสังวาส** ดังนั้นการบวชของสมณะชาวโศก จึงไม่เป็นการกระทำที่เป็นนานาสังวาส ตามที่ได้วินิจฉัย จึงไม่เป็นปรีติวิบัติ และสามารถใช้ได้ (ปรีติสมบัติ) โดยการบวชนั้น คณะสงฆ์ชาวโศก บวชถูกต้องครบสมบัติ ๔ ประการ ของการบวชแบบวิริยัตติจิตตุดตกรรมอุปสัมปทาประกอบด้วย

๑. วัตถุสมบัติ คือ ตัวผู้ขอบวช ถ้าบวชเป็นพระภิกษุจะต้องเป็นชาย อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่เป็นกระเทย หรือไม่วิบัติตามธรรมวินัยอีก ๑๑ อย่าง

๒. กรรมวาจาสมบัติ ได้แก่ถ้อยคำที่เป็นตัวบทที่ใช้ในสังฆกรรม

คือ ญัตติที่เสนอในการขอวช เพื่อขอความเห็นชอบของสงฆ์ ว่าเห็นชอบให้บวช หรือไม่

๓. สีมามบัตติ คือ เขตทำสังฆกรรมของสงฆ์ต้องเป็นสถานที่ถูกต้องตามพุทธบัญญัติในพระวินัย และ

๔. ปริสลมบัตติ คือ ความสมบูรณ์ที่ประชุมซึ่งมีองค์ประชุมถูกต้อง ถ้าเป็นในท้องที่เจริญที่เรียกว่ามัชฌิมชนบทประเทศจะต้องประกอบด้วยสงฆ์ ๑๐ รูปขึ้นไป ส่วนท้องที่ห่างไกลก็จะใช้สงฆ์ที่ประกอบด้วยพระภิกษุ ๕ รูป

ซึ่งพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) เมื่อก่อนรับว่า การบวชจะสำเร็จหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสงฆ์มิได้ขึ้นอยู่กับอุปัชฌาย์

ส่วนพระอุปัชฌาย์นั้น คือ ผู้นำผู้ที่จะบวชเข้าเสนอต่อสงฆ์อุปัชฌาย์ จะมีความบกพร่องในส่วนตัวด้วยประการใดๆ ก็ตาม ไม่มีผลทำให้การบวชไม่สำเร็จ หากอุปัชฌาย์จะบกพร่องก็ไปปลงอาบัติสำหรับอุปัชฌาย์เอง หรือรับทัณฑ์ตามธรรมวินัยเฉพาะตน

เมื่อสมณะชาวโคศไกได้ทำการบวชถูกต้องตามพระธรรมวินัย สงฆ์รับเข้าหมู่สำเร็จแล้ว ความเป็นภิกษุย่อมมีและเกิดขึ้น ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการยอมรับใดๆ อีก และไม่อาจจะหักล้างความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้ จึงเชื่อว่าสมณะชาวโคศไกที่ผ่านการบวชด้วยวิธีญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทาตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานอนุญาตนั้น เป็นพระภิกษุโดยชอบด้วยธรรมวินัย และเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ย่อมมีสิทธิมุ่งห่มจีวร และออกบิณฑบาตได้โดยชอบ เมื่อสมณะชาวโคศไกเป็นพระภิกษุโดยชอบตามธรรมวินัยแล้ว การจะเป็นพระภิกษุที่ถูกต้องตามกฎหมายของมหาเถรสมาคมหรือไม่นั้น ก็ไม่ทำให้สมณะของชาวโคศไกไม่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาไปได้

เพราะฉะนั้นการที่ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน ตามกฎหมายมหาชน ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ว่า การบวชหรือบรรพชา จะต้องมิใช่พระอุปัชฌาย์ แต่พ่อท่าน

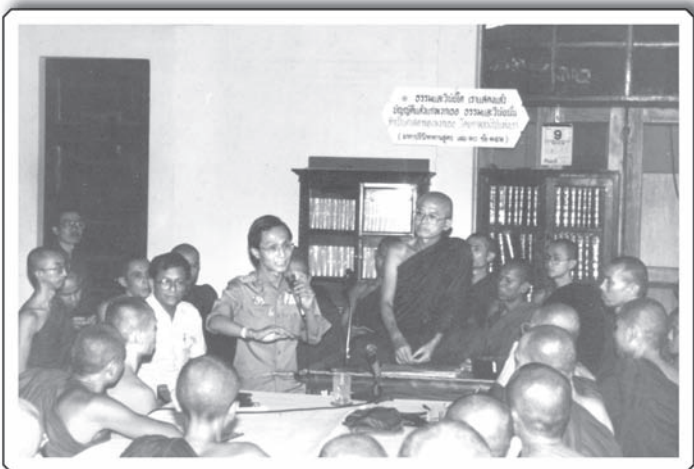
ไม่เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์มาก่อน เมื่อทำการบวชให้แก่สมณะชาวอโศก จึงเป็นการบวชที่ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงไม่มีผลหักล้างความเป็นพระภิกษุตามพระธรรมวินัยได้ ย่อมเป็นชาวพุทธ และมีสิทธินับถือศาสนาพุทธได้โดยชอบ ซึ่งที่มาและเหตุผลต่าง ๆ นั้น ล้วนมาจากพระธรรมวินัยอันอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งสิ้น

การที่ศาลชั้นต้น เห็นว่า การบวชของสมณะชาวอโศกจะถูกต้องตามพระธรรมวินัยหรือไม่นั้น เป็นเรื่องการแปลพระไตรปิฎก ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษา แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของทฤษฎีและความเห็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เพราะประเด็นเดียวกัน ศาลอุทธรณ์กลับนำหลักการบวชและนานาลังวาส ในพระไตรปิฎกมาแปล และตีความใช้ในกรณีดังกล่าวกับการบวชของสมณะชาวอโศก และนำเสียดายที่ปัญหาดังกล่าวศาลฎีกาไม่ได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงให้ใหม่ โดยท่านเห็นว่า ฎีกาของพ่อท่านและสมณะเป็นคดีที่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงต้องรับฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยมาแล้ว จากพยานหลักฐานในสำนวน ซึ่งหมายความว่า ประเด็นนี้ศาลอุทธรณ์ ได้วินิจฉัยมาอย่างไร ศาลฎีกาจำต้องถือตาม มิเช่นนั้น ศาลฎีกาคงจักได้วินิจฉัยให้เป็นบรรทัดฐานสืบไป

อีกประเด็นหนึ่งซึ่งศาลอุทธรณ์วินิจฉัยเกี่ยวกับการลาออกจากมหาเถรสมาคมของพ่อท่านว่า การประกาศลาออกจากการปกครองของมหาเถรสมาคมนั้น พ่อท่านยังเป็นภิกษุในคณะสงฆ์ไทย ซึ่งมีมหาเถรสมาคมปกครองดูแลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๘ และ ๒๐ หากไม่ประสงค์ที่จะอยู่ในความปกครองของมหาเถรสมาคม พ่อท่านจะต้องลาสิกขาออกไปก่อน จากนั้นจะไปนับถือ หรือบวชในนิกายของศาสนาใด หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน ก็ย่อมทำได้ แต่ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่เมื่อยังไม่ได้ลาสิกขา จึงถือว่ายังเป็นภิกษุในคณะสงฆ์ไทยฝ่ายมหานิกาย เห็นว่า **หากถือ**

การลาสิกขาเป็นเกณฑ์ จึงจะสามารถลาออกได้นั้น คงจะต้องพิจารณาว่า ขณะดังกล่าวพ่อท่านเป็นพระภิกษุสงฆ์ไทยนิกายใด เพราะพ่อท่านไม่ได้ลาสิกขาจากสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกายก่อนที่จะมาสวดญัติเข้าเป็นสงฆ์ฝ่ายมหานิกายเช่นกัน แล้วพ่อท่านจะยังเป็นพระสงฆ์ทั้ง ๒ นิกาย ในบรรพชิตรูปเดียวกระนั้นหรือ? ดังนั้น เมื่อพ่อท่านลาออกมาเป็นนานาสังวาสกันแล้ว ก็ย่อมไม่ใช่ภิกษุในคณะสงฆ์ไทย

นอกจากนั้นเมื่อนำข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๑ นายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ เลขาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เกลี้ยกล่อมจนพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ตกลงที่จะคืนสู่คณะสงฆ์ไทยในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๑ แต่ฝ่ายคณะผู้มาทำการตกลงไม่ยอมรับ เช่นนี้แล้ว ควรจะถือว่า พ่อท่านยังเป็นคณะสงฆ์ไทยอยู่กระนั้นหรือ? และหากท่านมีเมตตาแปลพระไตรปิฎกเรื่องหลักนานาสังวาส และผล มาใช้กับกรณีนี้ น่าจะถือได้ว่า การกระทำของพ่อท่านดังกล่าว ย่อมชื่อว่า ภิกษุ หรือหมู่ภิกษุ ทำตนเป็น **“นาวาสังวาส”** ด้วยตนสำเร็จแล้ว โดยมีเจตนาให้เห็นความต่างตามที่ได้อธิบายมาแล้วตอนต้น ซึ่งน่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะศาลอุทธรณ์ก็ได้รับว่ามีคณะสงฆ์ชาวอโคกเป็นอีกคณะหนึ่งต่างหาก การจะให้ท่านลาสิกขา

ประนีประนอมกันด้วยนานาสังวาส

นั้น ท่านคงไม่ยอมกระทำเป็นแน่ เพราะการลาสิกขา คือ การไม่ต้องการที่จะดำรงตนอยู่ในสมณเพศต่อไป แต่พ่อท่านและคณะไม่เคยมีความคิดเช่นนั้น จึงเลือกกระทำการประกาศความเป็น “นานาสังวาส” ซึ่งง่ายกว่า ตรงกว่า และเป็นหลักที่พระธรรมวินัยรับรอง เปรียบเหมือนกับข้าราชการเมื่อต้องการที่จะย้ายสังกัด หน่วยงาน เพราะไม่ต้องการที่จะอยู่ในกรมกระทรวงนั้นต่อไป ก็หาจำต้องลาออกจากการเป็นข้าราชการก่อนไม่เพียงแต่ทำเรื่องโยกย้าย ผ่านขั้นตอนตามกฎหมาย และตามลำดับสายงาน การบังคับบัญชา ฉันทใด กรณีของพ่อท่าน และคณะสงฆ์ชาวอโศก ก็ฉันทนั้น

ซึ่งการแสดงเจตนาของพ่อท่าน และคณะดังกล่าว นอกจากจะชัดแจ้งแล้ว ทางมหาเถรสมาคมยังได้รับทราบ ซึ่งก็ไม่ได้คัดค้าน เพราะทราบดีว่าตามธรรมและวินัยนั้นสามารถทำได้ แต่เมื่อได้ทำการแยกตัวไปปกครองกันเองต่างหากแล้ว คณะสงฆ์ชาวอโศกก็ไม่สมควรที่จะได้รับสิทธิเทียบเท่ากับคณะสงฆ์ที่อยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม ดังเห็นได้จากมหาเถรสมาคม และกรมการศาสนาได้เสนอ และมีมติว่า พระภิกษุ และสามเณรในสำนักสันตืออโศก มิได้อยู่ในความปกครองของคณะสงฆ์ไทย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และไม่อยู่ในความอุปการะของทางราชการ ตามหนังสือของกรมการศาสนา ที่ ศธ. ๐๔๐๓/๘๕๓๗ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ เรื่องการซื้อตั๋วรถไฟลดราคาของภิกษุสามเณรจากสำนักสันตืออโศก ถึงผู้อำนวยการฝ่ายการเดินรถ ไม่ให้มีสิทธิลดราคาตั๋วโดยสารรถไฟ เช่นเดียวกับพระภิกษุสามเณร ที่อยู่ในปกครองของคณะสงฆ์ไทย แม้หนังสือดังกล่าวจะเป็นหนังสือที่ฝ่ายการเดินรถมีหนังสือหารือไปเพื่อสอบถามว่าควรให้สิทธิลดค่าโดยสารแก่ภิกษุสามเณรจากสำนักสันตืออโศกหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาหน่วยงานที่ตอบข้อหารือ คือ มหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นส่วนราชการที่ดูแลกิจการของพระภิกษุในประเทศไทยทั้งหมด ย่อมจะได้พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว จึงได้มีมติออกมาว่า **“พระภิกษุ และสามเณรในสำนักสันตืออโศก มิได้อยู่ในความปกครองของคณะสงฆ์ไทย**

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕” จากนั้นจึงค่อยก้าวลงไป พิจารณาว่าควรให้สิทธิได้รับการลดค่าโดยสาร หรือไม่ ซึ่งขณะนั้นก็ยัง ไม่ปรากฏว่าพ่อท่านและพระภิกษุ จำนวน ๒๑ รูป สามเณร จำนวน ๒ รูป ที่ร่วมประกาศลาออกจากมหาเถรสมาคม ได้ลาสิกขาจากการเป็น พระภิกษุสงฆ์ในมหานิกายแต่อย่างใด นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาหนังสือ ที่พระครูประกาศลักษณาภิบาล เจ้าคณะอำเภอกำแพงแสน แจ้งไปยัง นายอำเภอกำแพงแสน เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๘ ภายหลังจากพ่อท่าน และคณะได้ประกาศลาออกแล้ว มีใจความว่า “คณะสงฆ์แดนอโคกได้ ประกาศแยกตัวออกจากการปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับชั้นการปกครอง โดยกล่าวว่า **จะปกครองตนเองตามธรรมวินัย**ไม่ยินดีที่จะปฏิบัติตาม ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ไทยทุกประการ ดังนั้นคณะสงฆ์อำเภอ กำแพงแสน จึงให้ออกไปเสียจากสังกัดโดยมิได้สังกัดวัดใดวัดหนึ่งตาม ประสงค์ ตั้งแต่วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๘ **ต่อแต่นี้ไปคณะสงฆ์แดนอโคก ก็เป็นอยู่โดยเอกสิทธิ์** และไม่อยู่ในความรับผิดชอบคณะสงฆ์กำแพงแสน อีกต่อไป” เมื่อเจ้าคณะอำเภอซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง ได้แสดงเจตนา เช่นนี้ ก็ยังเป็นการลำทับได้เป็นอย่างดี ถึงหลักการของความเป็นนา นาสังวาส ให้แน่ชัดลงไปอีก **โดยหมู่คณะ**(มหาเถรสมาคม)**พร้อมเพรียง กันยกหมู่คณะ**(คณะสงฆ์ชาวโคก) **ผู้นั้นเป็น “นानาสังวาส”** เมื่อเป็นนานาสังวาส แล้ว ก็ย่อมเกิดและเป็นจริงโดยสภาพเอง หากต้องมีกฎหมายมารองรับไม่ การที่วินิจฉัยว่า ไม่มีกฎหมายรับรองให้ทำเช่นนั้นได้ ก็เป็นเรื่องของ กฎหมายที่ไม่สามารถไปถึง เมื่อไม่มีก็จำเป็นต้องพิจารณาเอาจากพระธรรมวินัย ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในมหาปรินิพพานสูตร พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อ ๑๔๑ ว่า **“ธรรมและวินัยใด เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยนั้น จักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”** จึงเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งเกินกว่าที่จะเอากฎหมายมาพิจารณาและตัดสิน

แม้กรณีปัญหาสันตอโคกจะเกิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยคณะ สงฆ์ชาวอโคกประกาศแยกตัวจากการปกครองของมหาเถร-

สมาคม ทำตนเป็น “นาวาลังวาส” ด้วยตน และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ หมู่คณะ(มหาเถรสมาคม)พร้อมเพรียงกันยกหมู่คณะ(คณะสงฆ์สันตติโคก) เป็น “นานาลังวาส” ก็ตาม แต่ก็ไม่มีปัญหา หรือความไม่สงบเรียบร้อยใดๆ เกิดขึ้นจากการกระทำของคณะสงฆ์ชาวอโศก จะมีก็แต่จำนวนคนที่ศรัทธา เข้ามาศึกษา และร่วมปฏิบัติตามแนวทางของชาวอโศกมากขึ้นเรื่อยๆ

ได้มีการพยายามแก้ไขปัญหากันอย่างล้นติ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๑ นายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เกลี้ยกล่อมจนพ้อท่านสมณะโพธิรักษ์ตกลงที่จะคืนสู่คณะสงฆ์ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๑ แต่ฝ่ายคณะผู้มาทำการตกลงไม่ยอมรับ ปัญหาที่ ลังสมมาโดยตลอด ไม่สามารถหาจุดที่ลงตัวตัดสิน ยอมรับกันได้ จนเมื่อ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๒ มหาเถรสมาคมจึงใช้อำนาจตามกฎหมาย มีคำสั่งให้พ้อท่านพระรัก โพธิรักษ์โชโต หรือพระโพธิรักษ์ สละสมณเพศ พ้นจากความเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ทั้งที่ก่อนหน้านี้เพียง ๑ วัน พ้อท่าน ในฐานะตัวแทนชาวอโศก กับ นายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ เลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมตกลงเจรจา เพื่อเห็นแก่ ความสงบสุขเรียบร้อยของชาติบ้านเมือง และพระพุทธศาสนา คณะ สันตติโคกยินยอมเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแต่งกาย จากพระภิกษุสงฆ์ใน พระพุทธศาสนาคณะสงฆ์ไทย เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ไม่ใช่คำเรียกตัวเองว่า พระ ภิกษุ นักบวช นักพรต อีกต่อไป ตั้งแต่วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๒ เวลา ๑๖ นาฬิกา แต่แทนที่ปัญหาดังกล่าวจะจบลงด้วยดี กลับไม่เป็น เช่นนั้น โดยได้ความจากคำให้สัมภาษณ์ของพระผู้ใหญ่ซึ่งเป็นกรรมการ ในมหาเถรสมาคมให้สัมภาษณ์ว่า เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวว่า “ที่ประชุม (มหาเถร สมาคม) ไม่ได้พิจารณาถึงข้อตกลงระหว่างนายชัยภักดิ์กับพระโพธิรักษ์เลย เพราะข้อตกลงดังกล่าวมหาเถรสมาคมไม่รับฟังอยู่แล้ว คิดว่าคงเป็นอุปาย ของกระทรวงศึกษาธิการมากกว่า เพราะเจตนาของมหาเถรสมาคม ต้องการให้โพธิรักษ์สึกอย่างเดียว” ซึ่ง ฯพณฯท่านชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์

ได้ชี้แจงกับผู้สื่อข่าวว่า **“ได้นำข้อตกลงที่ทำไว้กับพระโพธิรักษ์ไปชี้แจงในที่ประชุมมหาเถรสมาคมแล้ว แต่ที่ประชุมไม่ยอมรับข้อตกลงที่ตนเองทำไว้กับพระโพธิรักษ์ เพราะเห็นว่ายังไม่ถือว่าลสิก จนกว่าจะมีการกล่าวคำว่าลสิกเสียก่อน.....”** แต่พ่อท่านก็ไม่ยอมเปล่งวาจาว่าลสิก ตามที่อีกฝ่ายต้องการ โดยเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๓๒ พ่อท่านกล่าวตอบนายเสนาะ พวงภิญโญ ซึ่งถามท่านว่า **พ่อท่านพ้นจากการความเป็นสมณเพศแล้วหรือยัง** พ่อท่านกล่าวเพียงว่า **“อาตมาไม่ขอตอบใดๆ”**

ซึ่งหากพิจารณาเนื้อหาของคำตอบของพ่อท่านแล้ว เป็นคำตอบที่ลงตัวและลสิกซึ่งสุด เนื่องจากหากตอบว่าพ้นแล้ว ก็ย่อมเป็นการไม่ตรงกับความจริง และเป็นบาป เพราะท่านยังไม่ได้ลสิก แต่หากกล่าวว่า ยังก็จะถูกมองว่าท่านเป็นฝ่ายที่ดื้อดึงเป็นต้นเหตุที่ทำให้ปัญหาไม่รู้จักจบ ส่วนใครจะนำคำพูดนั้นไปตีความก็เป็นเรื่องของผู้นั้น ซึ่งทางมหาเถรสมาคมคาดว่าคงจักได้รับคำตอบเช่นนั้นเป็นแน่ วันเดียวกันนั้นนายเสนาะ พวงภิญโญ จึงได้ไปแจ้งความดำเนินคดีกับพ่อท่านและสมณะ ที่สถานีตำรวจนครบาลลาดพร้าว และได้มีการเจรจาเพื่อขอให้พ่อท่านลสิกอีก แต่พ่อท่านก็ยังไม่ยอม

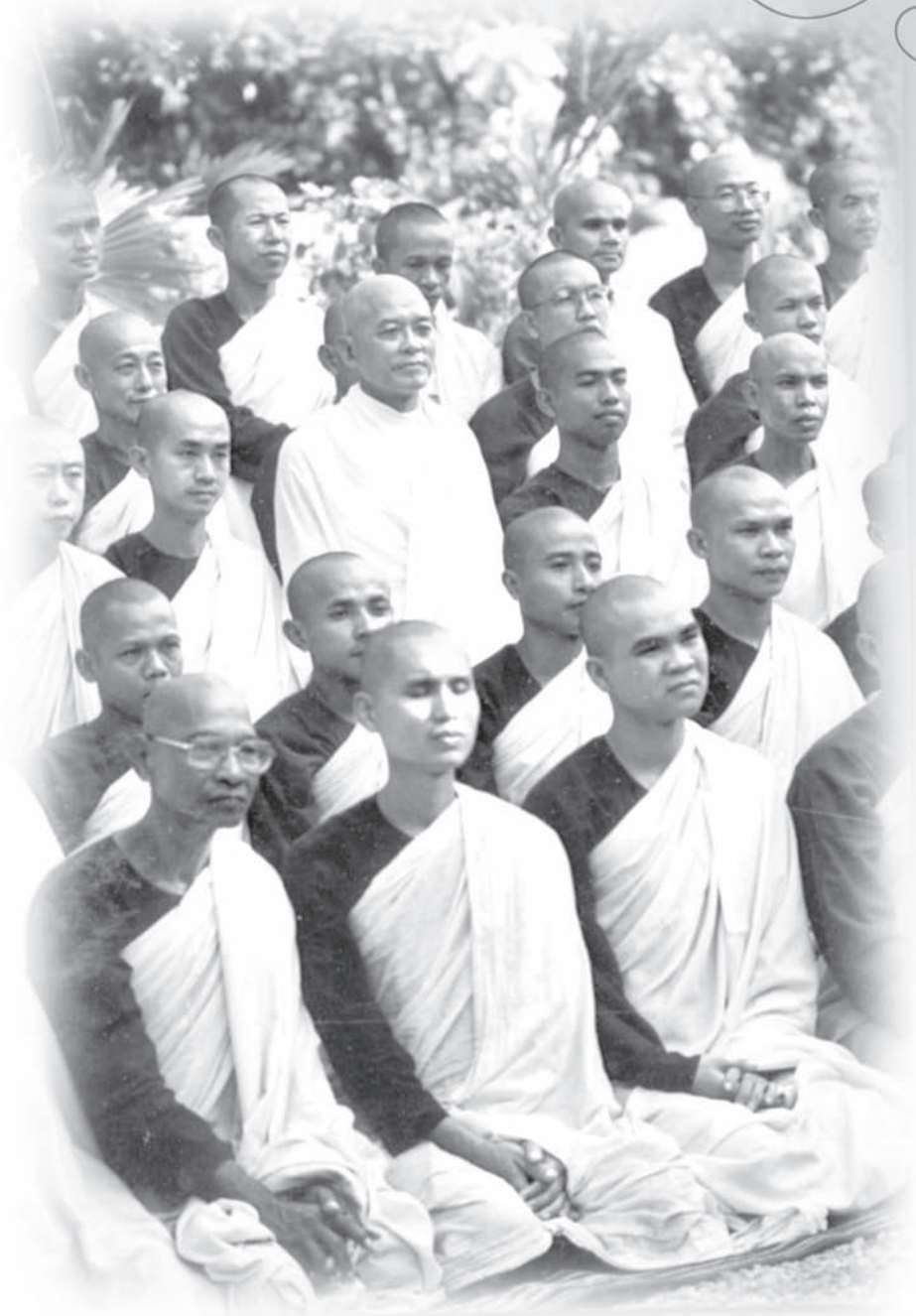

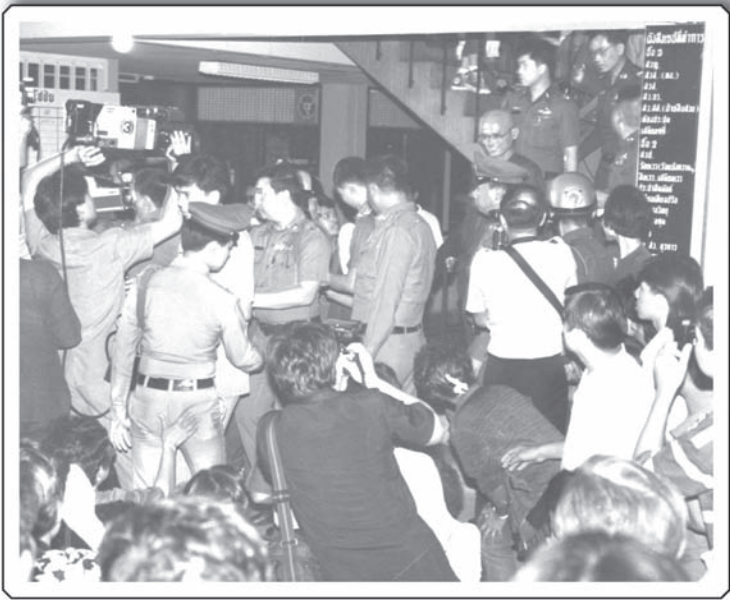
ทางการจึงขอให้พ่อท่านเปลี่ยนมาครองชุดสีขาว เพื่อไม่ให้เป็นการแต่งกายเลียนแบบพระภิกษุ ซึ่งพ่อท่านก็ยอม และได้ถูกดำเนินคดี และถูกฟ้องศาลจนมีคำพิพากษาว่า ท่านไม่ยอมสละสมณเพศตามคำสั่งของมหาเถรสมาคม

เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับพ่อท่านแล้ว พบว่าท่านได้ถูกดำเนินคดีโดยมิชอบ และไม่ได้รับความเป็นธรรมหลายประการ

- การไม่ได้รับแจ้งข้อกล่าวหา และร่วมสอบข้อเท็จจริงโดยชอบปกติไม่ว่าจะเป็นคดีที่มีผู้กระทำความผิด หรือในหน่วยงานทางราชการที่มีการร้องเรียนว่าส่อไปในทางทุจริต ไม่ว่าพยานหลักฐานจะชัดเจนหรือพยานจะชัดแจ้งเพียงพอ หรือไม่ เพียงใด เมื่อมีการร้องเรียนกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดก็ต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้นั้นทราบด้วยอย่างน้อยผู้นั้นจักได้ทราบว่าตนถูกกล่าวหาอย่างไร และเป็นความจริงหรือไม่ แม้ในสมัยพุทธกาล เวลาที่มีผู้กล่าวหาว่าพระภิกษุของพระสมณโคดมกระทำการที่ไม่สมควร เป็นที่น่าติเตียน น่าละอาย พระพุทธองค์ก็จะเรียกภิกษุนั้นมาพบและตรัสถามว่า เธอได้กระทำอย่างที่เรากล่าวหาหรือไม่ หากท่านเหล่านั้นทำจริง ท่านก็จะยอมรับ อันเป็นหลักการสอบสวนทั่วไป และมีบัญญัติอยู่ในพระธรรมวินัยด้วย คือ หลักสัมมุขาวินัย แต่สำหรับพ่อท่านแล้ว แม้แต่ข้อกล่าวหาที่ยังไม่มีสิทธิทราบ เพราะไม่เคยเรียกท่านไปสอบถาม หรือให้การ หรือนำพยานเข้าสืบหักล้าง เมื่อต้องการจะทำให้ถูกต้องตามระบบและกระบวนการของกฎหมาย ก็ไม่ควรจะละเลยสิทธิมนุษยชนในเรื่องนี้เลย หากท่านมีโอกาส วิธีทางในการที่จะนำไปแก้ปัญหาย่อมจะเปิดกว้าง มิฉะนั้นจะถูกมองว่าเป็นเผด็จการได้ และคงมองได้เช่นกันว่า กระบวนการสอบสวนดังกล่าว ไม่ชอบด้วยพระธรรมวินัย

- การไม่ได้รับโอกาสจากรัฐในการเสนอข่าวอย่างเป็นทางการเป็นธรรม ภายหลังจากมีการเสนอข่าวเผยแพร่สู่สังคมแล้ว ทางการก็ให้งดการเสนอข่าวทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับสันตืออโศก อ้างว่าเกรงจะกระทบ

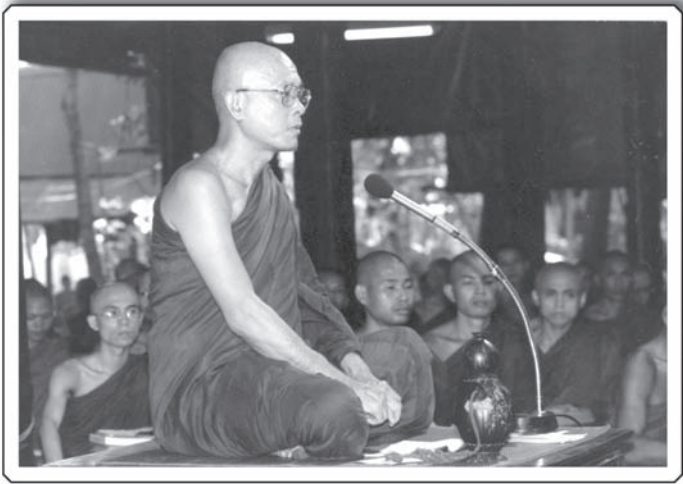
กระเทือนต่อความมั่นคงทางศาสนา เชื่อว่าหากปัญหานี้เกิดในยุคปัจจุบัน
สังคมคงได้รับรู้ข้อเท็จจริง โดยไม่โดนปิดหูปิดตาเช่นอย่างแต่ก่อนเป็นแน่

- การไม่ได้รับการตอบสนองจากรัฐไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและ
จริงจัง จากกรณีที่ได้ทำความตกลงกับนายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ เลขานุการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยการเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย
คำแนะนำ และทำบัตรประจำตัวประชาชนแล้ว แต่ก็เหมือนถูกทางการ
หลอกลวง เพราะสุดท้ายพ่อท่านและคณะต้องถูกดำเนินคดีโดยรัฐ ตาม
กระบวนการของกฎหมาย ทั้งที่ปัญหาสามารถที่จะประนีประนอม
กันได้ตามหลักของพระธรรมวินัย และพ่อท่านกับคณะก็ยอมแล้วยอมอีก
ยอมสละหลายสิ่งหลายอย่างแทบจะสิ้นศักดิ์ศรีอันคนพึงมีกับเขาบ้าง
ปานใดๆ ท่านก็ไม่จบลงได้

- ศาลอุทธรณ์ในคดีที่พ่อท่านและสมณะถูกฟ้อง พิจารณาโดยใช้
หลัก **นานาสังวาส** วินิจฉัยว่าการบวชของคณะสงฆ์ชาวอโคศซึ่งมีพ่อท่าน

ร่วมอยู่ด้วย เป็นปรีชาปฏิบัติ เพราะมีภิกษุสงฆ์ที่เป็นมหานิกาย(พ่от่าน) และ คณะสงฆ์ชาวอโศกเป็นองค์ประมุขสังฆกรรม จึงเป็นกรรมที่ใช้ไม่ได้ แต่ในการประชุมของคณะกรรมการสงฆ์ การประชุมปกาสณียกรรมกระทำ ทั้งการพิจารณาความผิด อันเป็น “อธิกรณ์” กระทำทั้งปัพพาทนียกรรมด้วย และมติของมหาเถรสมาคมของพระภิกษุหรือสามเณร ซึ่งมีทั้งมหานิกาย และธรรมยุติกนิกาย อันเป็นคณะสงฆ์ไทย และเป็นนานาสังวาสกับคณะ สงฆ์ชาวอโศก โดยการกระทำดังกล่าวต่อพ่от่านสมณะโพธิรักษ์ น่าจะ ถือว่าเป็นการกระทำของสงฆ์อันเป็นสังฆกรรมแน่นอน กลับสามารถใช้ บังคับได้ไม่เป็นวิบัติ ไม่เป็นโมฆะ ทั้งที่ขัดหลักของความเป็น **นานาสังวาส** อย่างชัดเจน โดยวินิจฉัยว่า การที่มหาเถรสมาคมวินิจฉัยความผิดและสั่ง ให้สละสมณเพศ มิใช่การทำสังฆกรรมของภิกษุ แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น เห็นว่า ข้อดังกล่าวเป็นทิวและความเห็น อย่างหนึ่ง เมื่อเอากฎหมายเป็นที่ตั้ง ซึ่งต่างจากความเห็นอีกด้านหนึ่ง เมื่อเอาพระธรรมวินัยเป็นที่ตั้งว่า **สังฆกรรม** คือ การกระทำใดๆของสงฆ์ อันมีผลเป็นการกระทบกระเทือน หรือเกี่ยวข้องกับความเป็นภิกษุสามเณร ไม่ว่าทางใด ซึ่งเชื่อว่าการตีความเช่นนี้ก็ไม่น่าจะผิดหลักพระธรรมวินัย เช่นกัน แต่เพราะท่านเชื่อพยานโจทก์เป็นหลัก หากได้คำนึงถึงสิทธิและ เสรีภาพของจำเลยผู้ถูกล่าวหาแล้ว อย่างน้อยยังอาจยกประโยชน์ แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยได้

- ข้อต่อสู้ของพ่от่านมักจะไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง และข้อเท็จจริง มักจะโน้มให้เป็นไปในทางที่เสียเปรียบหลายประการ เช่น ถูกรวินิจฉัยว่า “พ่от่านได้รอดอ้างตนแทบทุกครั้ง que แสดงธรรม จึงเป็นการประพฤติ ล่วงพระธรรมวินัยเป็นอาฉิม” เห็นว่า คำว่า “แทบทุกครั้ง” นั้นจะมีน้ำหนัก ค่อนไปในทางเกือบทุกครั้ง ซึ่งหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะหลักฐานที่คณะ กรรมการการกสงฆ์รวบรวมมามีไม่กี่ครั้ง และทุกครั้ง que รวบรวมมา ย่อมแน่นอนจะต้องมีเรื่อง que พ่от่านถูกล่าวหา แต่ก็ไม่เคยนำไปตรวจสอบ เปรียบเทียบกับการแสดงธรรมครั้งอื่นว่า เป็นอย่าง que ถูกล่าวหา หรือไม่

อีกทั้งเมื่อเทียบกับจำนวนครั้งที่พ่อท่านได้แสดงแล้วนับว่า มีน้อยกว่ามาก และบางครั้งก็เป็นเรื่องที่พยานของใจทักไปสอบถามเอง หาได้มีสาเกยยะจิตที่จะไปอวดอ้างจนไม่รู้จักกาละอันควร นอกจากนั้น เรื่องที่ท่านถูกกล่าวหาว่าอวดอุตริมนุสธรรม อันเป็นอนุสาสนีปาฏิหาริย์นั้น มีคำวินิจฉัยว่า อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คือ การสั่งสอนเป็นอัศจรรย์ว่า ควรประพฤติปฏิบัติอย่างไรให้ได้ผลในสิกขา ๓ ประเภท ในฉน ๔ ในวิชชา ๘ แล้วเชื่อว่าการแสดงอนุสาสนีปาฏิหาริย์ คือ การสั่งสอนความจริง ให้เห็นจริงให้นำไปปฏิบัติได้ผลหลุดพ้นจริงเป็นอัศจรรย์ หาใช่อวดอ้างว่าผู้พูดหรือผู้สอนเป็นผู้บรรลุคุณธรรมวิเศษ แต่พ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ ท่านให้ความหมายที่จะเกิดผลในการปฏิบัติอย่างจริงแท้ ไม่ใช่สักแต่ว่าสอนว่าอนุสาสนีปาฏิหาริย์ คือ คำสอนที่มีประสิทธิภาพพาให้ลดกิเลส จนดับได้สนิทอย่างถูกตัวตนพาให้ไปสู่นิพพานได้จริง พาให้เจริญเป็นอาริยบุคคลจริง เข้าข่ายโลกุตระ

ด้วยความเคารพ นอกจากเป็นเรื่องที่ดูความเห็นในการตีความพระธรรมวินัยแล้ว คำว่า “อวด” เป็นคำที่แสดงค่อนไปในเชิงของความอยากอวด อยากโชว์ จึงทำให้คำนี้ถูกสื่อไปในทางที่ไม่ค่อยดี แต่หากจะ

สมณะโพธิรักษ์

ตีความว่า แสดง บอกอุตริมนุสธรรมแล้ว น้ำหนักของคำจะลดลงไปได้ เยอะมาก ในการเทศน์ซึ่งใช้เวลาค่อนข้างนานนั้นย่อมอาจจะมีบ้างที่จะต้องกล่าว และแสดงความจริง ซึ่งผู้ที่กล่าวหรือแสดงก็ต้องรู้ว่าสิ่งที่ตนพูดนั้น ตนมีจริง หรือไม่ ถึงได้พูดไป ซึ่งนั่นเป็นเรื่อง “ปัจฉัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ” เป็นสิ่งที่รู้ได้เฉพาะตน คนอื่นไม่สามารถจะเข้าไปล่วงรู้ได้ หากไม่มีจริง ผู้ที่กล่าวหรือแสดงนั้นย่อมจะต้องได้รับผลตามวิบากกรรมที่ตนแสดงอยู่แล้ว หากเปรียบเทียบกับอาจารย์สอนมหาวิทยาลัย สอนลูกศิษย์ของตน เขาควรจะต้องสอนเฉพาะวิชาความรู้ เรื่องที่อาจารย์จะจบจากที่ไหน ทำงานที่ไหน ได้รับเงินเดือนเท่าไร อันเป็นเรื่องส่วนตัวนั้น ก็ไม่ควรจะต้องบอกกล่าวเลยหรือ เพราะไม่เกี่ยวกับวิชา แต่ก็ไม่ใช่ประโยชน์เพราะศิษย์ไม่เกิดแรงจูงใจ ไม่ยอมรับนับถือ เพราะไม่รู้ว่าอาจารย์เก่งจริงหรือเปล่า และหากเป็นอย่างอาจารย์แล้วจะดีไหม ถ้าหากอาจารย์คนนั้นไม่มีความรู้แต่ไปสอน ก็ยอมไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นอาจารย์ ซึ่งการสอนของอาจารย์นั้นจะเป็นเครื่องที่บอกศิษย์เอง หากอาจารย์เอาแต่อวดว่าตนเรียนจบมาจากไหน โดยไม่สอนเนื้อหาเลย ศิษย์ผู้มีปัญญาย่อมจะดูออกเองว่าเขาควรเป็นอาจารย์เราต่อไป หรือไม่ หากศิษย์ไปถามอาจารย์ผู้นั้นว่า ท่านเรียนจบอะไรมา ดีไหม แต่อาจารย์ไม่ยอมบอก หรือบอกไม่ได้ ลองคิดว่าศิษย์คนนั้นจะเลื่อมใสศรัทธาหรือไม่ อย่างไร แล้วยังเป็นธรรมวิเศษของพระอาริยะต่างๆแล้ว ยิ่งยากเข้าไปใหญ่ เพราะจับต้องไม่ได้ ต้องเรียนรู้ด้วยจิต ตัวอย่างที่ยกมา เมื่อพิจารณาแล้ว ย่อมไม่ต่างกัน และที่ได้วินิจฉัยว่า “การโอ้อวดตน ยังมีลักษณะเป็นการยกตนที่สุภาพจนทั่วไปถือกันว่าเป็นกิริยาที่ไม่เหมาะสม **ไม่น่าเชื่อว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีพระราชสมภพในราชสกุลวงศ์ อันเป็น กษัตริย์สุขุมลชาติ จะทรงสั่งสอน หรือมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุ แสดงกิริยามารยาทไม่เหมาะสม โดยการอวดตนแก่บุคคลอื่น**” นั่นก็เป็นทิวทัศน์ความเห็นอย่างหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาพระธรรมวินัยแล้ว พบในบางพระสูตร เช่น **พระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ ข้อ ๓๔ ปสาทสูตร** ความว่า “**ดูกรภิกษุ**

ทั้งหลาย ลัทธิทั้งหลาย ไม่มีเท่าก็ดี ๒ เท่าก็ดี ๔ เท่าก็ดี มีเท่ามากก็ดี มีรูป หรือไม่มีรูปก็ดี มีสัญญาหรือไม่มีสัญญาก็ดี มีสัญญาก็ไม่ใช่ ไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่ก็ดี มีประมาณเท่าใด ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมกล่าวว่า เป็นผู้เลิศกว่าลัทธิทั้งหลายเหล่านั้น”

พระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ข้อ ๑๐๑ เวย्याขุสฺสสูตร ความว่า “ข้าพเจ้า ได้สดับมาแล้วอย่างนี้สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ฌางไม้ สะเดาที่นเพรุษย์กษัตริย์สถิต ใกล้กรุงเวรียุชา ครั้นนั้น เวย्याขุพราหมณ์ เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ได้ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว ได้กราบทูลว่า ท่านพระโคตมข้าพเจ้าได้ยินมาว่า พระสมณโคตม ไม่ไหว ไม่ลุกรับพวกพราหมณ์ผู้แก่ ผู้เฒ่าผู้ใหญ่ ล่วงกาลผ่านวัยมาโดยลำดับ หรือไม่เชื่อเชิญด้วยอาสนะ หากข้อนี้เป็นเช่นนั้นจริง ย่อมไม่สมควรเลยฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรพราหมณ์ ในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ เราไม่ เล็งเห็นบุคคลที่เราควรไหว้ ควรลูกรับ หรือควรเชื่อเชิญด้วยอาสนะ เพราะ ว่าตถาคตพึงไหว้ พึงลูกรับ หรือพึงเชื่อเชิญบุคคลใดด้วยอาสนะ แม้ศีรษะ ของบุคคลนั้นก็จะมีพังขาดตกไปฯ”

และ**พระไตรปิฎก เล่ม ๑๓ ข้อ ๕๑๓ โภธิราชกุมารสูตร** ความว่า “ดูกรราชกุมาร อุปกาชีวักได้พบอาตมภาพผู้เดินทางไกล ที่ระหว่างแม่น้ำ คยาและไม้โพธิ์ต่อกัน แล้วได้กล่าวกะอาตมภาพว่า ดูกรผู้มีอายุ อินทริย ของท่านผ่องใสนัก ผิวพรรณของท่านบริสุทธิ์ผุดผ่อง ท่านบวชเฉพาะใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน ท่านชอบใจธรรมของใคร ดูกร ราชกุมาร เมื่ออุปกาชีวักกล่าวอย่างนี้แล้ว อาตมภาพได้กล่าวตอบอุปกาชีวัก ด้วยคาถาว่า เราเป็นผู้ครอบงำธรรมทั้งปวง เป็นผู้รู้ธรรมทั้งปวง อันต้นหา และทิฏฐิไม่ติดแล้วในธรรมทั้งปวง เป็นผู้ละธรรมทั้งปวง น้อมไปใน

ธรรมเป็นที่ลึกลับค้นหาแล้ว รู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่งเอง จะพึงเจาะจงใครเล่า อาจารย์ของเราไม่มี คนผู้เช่นกันกับด้วยเราก็มไม่มี บุคคลผู้เปรียบด้วยเรา ไม่มีในโลกกับทั้งเทวโลก เพราะเราเป็นพระอรหันต์ในโลก เป็นศาสดา ไม่มีศาสดาอื่นยิ่งขึ้นไปกว่า เราผู้เดียวตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นผู้เย็น เป็นผู้ดับสนิทแล้ว เราจะไปยังเมืองกาสิ เพื่อจะยังธรรมจักรให้เป็นไป เมื่อสัตว์โลกเป็นผู้มืด เราได้ตีกลองประกาศอมตธรรมแล้ว อุปกาชีวถามว่า ดูกรผู้มีอายุ ท่านปฏิญาณว่าท่านเป็นพระอรหันต์ผู้ชนะไม่มีที่สิ้นสุดขณะนั้นหรืออาตมภาพตอบว่า ชนทั้งหลายผู้ถึงธรรมที่ลึกลับค้นหา เช่นเราแหละ ชื่อว่าเป็นผู้ชนะบาปธรรมทั้งหลาย อันเราชนะแล้ว เหตุุนั้นแหละ อุปกะ เราจึงว่า ผู้ชนะดูกร ราชกุมาร เมื่ออาตมภาพกล่าวอย่างนี้แล้ว อุปกาชีว กกล่าวว่าพึงเป็นให้พอเถิดท่าน สันศิระชะแลบลิ้นแล้วหลีกไปคนละทาง” ขนาดได้เจอพระพุทธเจ้า และท่านก็บอกว่าท่านเป็นพระอรหันต์ อุปกาชีวก็ยังไม่เชื่อ และยอมรับนับถือ ซึ่งก็เป็นเรื่องของอุปกาชีวเองที่จะเชื่อ หรือไม่เชื่อก็ได้ พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้บังคับให้ท่านต้องเชื่อ ที่ยกมากล่าวเช่นนี้ไม่ได้มีเจตนาจะนำพระพุทธเจ้ามาเปรียบเทียบกับกรณีนี้ เพราะพระพุทธองค์เป็นผู้เลิศกว่าใครในโลกอยู่แล้ว เพียงแต่ชี้ให้เห็นว่า พระธรรมวินัยเป็นเรื่องที่มีความลึกซึ้ง (คัมภีร์) เห็นตามได้ยาก (ทุทฺธสา) รู้ตามได้ยาก (ทุรฺนุโฑธา) ดังนั้นการจะนำเอาหลักของตรรกะเหตุผลที่ยอดเยียมเพียงใดมาอธิบายสนับสนุนหรือหักล้างนั้นอาจไม่ตรงกับหลักสัจจะที่แท้จริงได้ และเรื่องที่วินิจฉัยว่าพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนว่าพระอรหันต์ คือ ผู้สำเร็จธรรมวิเศษสูงสุดในพระพุทฺธศาสนาหรือผู้บรรลุนิพพานคือความดับสนิทแห่งกองกิเลส และกองทุกข์ไม่เวียนว่ายตายเกิด การที่พอท่านแสดงธรรมว่าเป็นพระอรหันต์สามารถเกิดอีกได้ จึงเป็นการทำให้พระธรรมวินัยวิปริต และวิปริตจากพระธรรมวินัยนั้น ชาวพุทธส่วนใหญ่ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนกันมาจะมีทัศนคติความเห็นเช่นนั้น โดยเข้าใจท่านองว่าเมื่อกิเลสตายเกลี้ยงแล้ว จะเกิดมาอีกทำไม แต่เมื่อตรวจสอบจากพระไตรปิฎก เล่ม ๑๗ ข้อ ๑๔๘ ยมกสูตร ว่าด้วยพระชีณาสพ(พระอรหันต์)ตายแล้วสูญ หรือไม่ ความว่า “สมัยหนึ่ง ท่านพระ

สารีบุตร อยู่ที่พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี ก็โดยสมัยนั้นแล ยมกภิกษุเกิดทิฏฐิอันชั่วช้า เห็นปานนี้ว่า เราย่อมรู้ทั่วถึงธรรม ตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วว่า พระชีณาสพ(พระอรหันต์)เมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ **ย่อมไม่เกิดอีก** ภิกษุหลายรูป ได้ฟังแล้วว่า ได้ยินว่า ยมกภิกษุเกิดทิฏฐิอันชั่วช้า เห็นปานนี้ว่า เรารู้ทั่วถึงธรรม ตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วว่า พระชีณาสพเมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ **ย่อมไม่เกิดอีก** ครั้งนั้น ภิกษุเหล่านั้น จึงพากันเข้าไปหาท่านยมกภิกษุถึงที่อยู่ ได้สนทนาปราศรัย กับท่านยมกภิกษุ ครั้นผ่านการสนทนาปราศรัยชวนให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว จึงถามท่านยมกภิกษุว่า ดูกร ท่านยมกคะ ทราบว่า ท่านเกิดทิฏฐิอันชั่วช้าเห็นปานนี้ว่า เรารู้ทั่วถึงธรรม ตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วว่า พระชีณาสพเมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ **ย่อมไม่เกิดอีก** จริงหรือ? ท่านยมกคะกล่าวว่าจะอย่างนั้น อาวุโส.

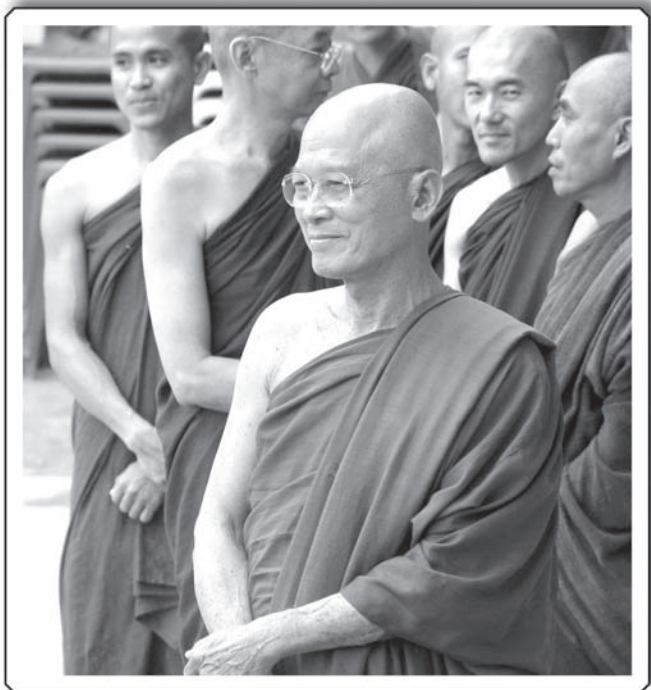
ภิกษุทั้งหลาย ดูกร อาวุโสยมกคะ ท่านอย่าได้พูดอย่างนั้น อย่าได้กล่าวต่อพระผู้มีพระภาคเพราะการกล่าวต่อพระผู้มีพระภาคไม่ดีเลย เพราะพระผู้มีพระภาคไม่พึงตรัสตอบอย่างนี้ว่า พระชีณาสพเมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ **ย่อมไม่เกิดอีก**

ท่านยมกคะเมื่อถูกภิกษุเหล่านั้นกล่าวแหม้อย่างนี้ ยังขึ้นกล่าวถือทิฏฐิอันชั่วช้านั้นอย่างหนักแน่นอย่างนั้นว่า เรารู้ทั่วถึงธรรม ตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วว่า พระชีณาสพเมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ **ย่อมไม่เกิดอีก** ภิกษุเหล่านั้น ย่อมไม่อาจเพื่อจะยังท่านยมกคะให้ถอนทิฏฐิอันชั่วช้านั้นได้ จึงลุกจากอาสนะ เข้าไปหาท่านพระสารีบุตร จนถึงที่อยู่ ครั้นแล้ว จึงกล่าวกะท่านพระสารีบุตรว่า ข้าแต่ท่านสารีบุตร ยมกภิกษุเกิดทิฏฐิอันชั่วช้าเห็นปานนี้ว่าเรารู้ทั่วถึงธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วว่า พระชีณาสพเมื่อตายไปแล้ว **ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ ย่อมไม่เกิดอีก** ขอโอกาสนิมนต์ท่านพระสารีบุตรไปหายมกภิกษุถึงที่อยู่

เพื่ออนุเคราะห์ให้เกิดท่านพระสารีบุตรรับนิมนต์โดยคุณุภาพ [แล้วพระสารีบุตรก็ได้ไปช่วยอนุเคราะห์สอนพระยมกะ จนกลับทักขุลิได้ และบรรลุลหรรณเป็นที่สุด]

ดังนั้นหากผู้ใดที่มีความเห็นเช่นเดียวกับพระยมกะว่า พระอรหันต์จะไม่เวียนว่ายตายเกิด ย่อมถือว่าเป็นผู้มีทิฐิอันชั่วช้า จะเห็นว่าต่างไปจากที่ชาวพุทธทั้งหลายเข้าใจ แล้วที่ชาวพุทธทั้งหลายเข้าใจเช่นนั้นมาตลอด จะถือว่าวิปริตจากธรรมวินัย หรือไม่ เหตุผลที่ได้ยกขึ้นมากล่าว และอ้างอิงเพื่อให้เห็นว่า พ่อท่านไม่ได้บัญญัติสิ่งใหม่ขึ้นมาจากที่มีอยู่แล้วเลย กลับทำให้ถูกต้องด้วย แต่กลับถูกดูว่าทำให้พระธรรมวินัยวิปริต หรือวิปริตจากธรรมวินัย

แต่เรื่องทุกอย่างก็จบแล้ว เมื่อศาลพิพากษาว่าพ่อท่านมีความผิดที่ไม่ได้**สละสมณเพศ**ตามคำสั่งของมหาเถรสมาคม เท่ากับว่าพ่อท่านยังเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาอยู่ต่อไป

ประนีประนอมกันด้วยนาฬิกาวาส

การเป็นภิกษุโดยชอบด้วยกฎหมาย

ชอบด้วยกฎหมายหาเถรสมาคม และชอบด้วยพระธรรมวินัย

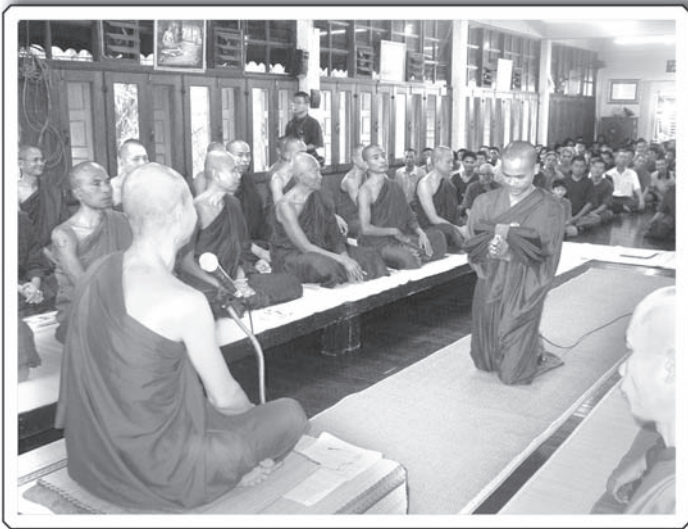
การอุปสมบท ไม่ว่าจะ เป็นภิกษุโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือ ชอบด้วยกฎหมายหาเถรสมาคม หากไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยที่สมเด็จพระสังฆมาสังฆพุทธเจ้าประทานอนุญาตไว้แล้ว ย่อมไม่อาจถือเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา แน่นนอนกฎหมายหาเถรสมาคมที่ใช้ในการอุปสมบททุกบุตร ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ย่อมจะเป็นไปตามหลักที่ปรากฏในพระธรรมวินัย แต่ก็แนนอนอีกนั่นแหละว่า หากการอุปสมบทใดได้ดำเนินการครบถ้วนถูกต้องตามพระธรรมวินัยแล้ว ย่อมสำเร็จเป็นภิกษุได้ด้วยพระธรรมวินัย หากจำเป็นต้องมีกฎหมายหรือกฎหมายหาเถรสมาคมรองรับไม่ มีเช่นนั้นจะเป็นว่า กฎหมายหรือกฎหมายหาเถรสมาคม ได้บัญญัติสิ่งอื่นเพิ่มเติมขึ้นมาจากพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ดีแล้ว

ในสมัยพุทธกาลมีการบวช ๓ ประเภท คือ

๑. การบวชแบบเอหิภิกขุอุปสัมปทา เป็นการบวชที่พระพุทธเจ้าบวชให้ด้วยพระองค์เอง

๒. การบวชแบบติสรณคมนูปสัมปทา เป็นการบวชที่พระพุทธเจ้าอนุญาตให้ภิกษุสาวกบวชให้

๓. การบวชแบบอุปตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา เป็นการบวชโดยสงฆ์ การบวชแบบที่ ๑ และแบบที่ ๒ เป็นการบวชแรกตั้งคณะสงฆ์ ซึ่งยังมีพระภิกษุไม่มาก เมื่อพระภิกษุมากขึ้นพระพุทธเจ้าทรงให้บวชแบบที่ ๓ หยุดการบวชแบบ ๒ วิธีแรก ปัจจุบันจึงเหลือการบวชแบบที่ ๓ เพียงแบบเดียว แต่คงการบวชแบบที่ ๒ ที่ใช้ในการบวชสามเณร เรียกว่า ติสรณคมนุปพัชชา ซึ่งการบวชจะสมบูรณ์นั้นได้กล่าวมาแล้วว่าจะต้องสมบูรณ์ด้วยสมบัติ ๔ ประการ คือ วัตถุสมบัติ กรรมวาจาสมบัติ สีมาสสมบัติ และปริสสมบัติ โดยคณะสงฆ์ชาวโคกยืนยันว่าได้บวชถูกต้อง

ตามหลักทั้ง ๔ ทุกประการ จึงเป็นพระภิกษุที่ชอบตามพระธรรมวินัย แม้ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่มหาเถรสมาคมบัญญัติขึ้น เพราะไม่มีพระอุปัชฌาย์ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาเถรสมาคม ดังที่พระเทพเวที(พระพรหมคุณาภรณ์) ได้เปิดความรับระหว่างพิจารณาว่า **การบวชจะสำเร็จ หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ สงฆ์ มิได้ขึ้นอยู่กับอุปัชฌาย์** หากบวชแม้จะไม่มีอุปัชฌาย์ สงฆ์ที่บวชให้ มีความผิด แต่ก็ไม่ได้ไปทำลายความสมบูรณ์ของการบวช หรือความสำเร็จ แห่งสงฆ์นั้น แต่จะไปลงโทษเอาที่สงฆ์ที่ทำการบวชให้แทน ส่วนจะ ลงโทษสงฆ์กลุ่มนั้นอย่างไรล้วนอยู่ในดุลยพินิจของผู้ปกครองแต่ละคราวไป ด้วยความเคารพต่อคำวินิจฉัยซึ่งวินิจฉัยว่า พระชาวอโศกทุกรูปที่พ่อบาน พระโพธิ์รักษบวชให้ เมื่อพ่อบานไม่เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ มาก่อนที่จะทำการบวชได้ จึงเป็นการบวชที่ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ จึงไม่ใช่ภิกษุในศาสนา ซึ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะความจริงสมณะ อโศกทุกรูปที่ได้รับการบวช ก็สำเร็จโดยคณะสงฆ์ชาวอโศกแล้ว ซึ่งถูกต้อง ธรรมวินัยโดยชอบแล้ว สงฆ์ชาวอโศกเป็นนานาหลังวาสมารียบร้อยแล้ว มหาเถรสมาคมไม่ต้องมาตั้งอุปัชฌาย์ให้ สงฆ์ชาวอโศกต้องมีอุปัชฌาย์เอง

แน่นอน ส่วนการตั้งอุปัชฌาย์ของมหาเถรสมาคมนั้น ก็เป็นเรื่องที่บัญญัติกันขึ้นเองเติมมาทีหลัง *หาทำลายความเป็นสงฆ์ที่สมบูรณ์ให้กลับกลายเป็นไม่สมบูรณ์ได้ไม่*

เพราะฉะนั้น เมื่อผู้ใดเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาตามธรรมวินัย ย่อมมีสิทธิอุปัชฌาย์ และออกบิณฑบาตได้ อันเป็นข้อวัตรปฏิบัติทั่วไปสำหรับเพศบรรพชิตผู้ไม่มีเงินทอง ลาภ สักการะ เมื่อเป็นภิกษุสงฆ์โดยชอบ และปฏิบัติตามธรรมวินัยแล้ว **กฎหมายย่อมจะต้องให้ความคุ้มครอง และรับรองว่าการกระทำนั้นไม่ผิด เพราะเป็นการใช้สิทธิโดยชอบ** หาใช้ต้องมาจำกัดทำลายล้าง อันเป็นการกระทบถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญทุกฉบับบัญญัติรับรองไว้หาไม่แล้วการบวชที่จะได้รับการรับรองตามกฎหมาย และธรรมวินัย อันจะเป็นภิกษุในศาสนาพุทธได้นั้น จะต้องเป็นไปตามกฎหมายกำหนด เท่ากับเหมารวมไปว่า พระภิกษุอื่นๆ เช่น พระรามัญนิกายของมอญ พระลามาของธิเบต หรือพระภิกษุในนิกายอื่นๆ ทั้งหลาย ซึ่งไม่ได้บวชตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ไม่ใช่พระภิกษุในพระพุทธศาสนาไป

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ มุ่งถึงผู้กระทำความผิดซึ่งแต่งกายเลียนแบบสามเณร หรือพระภิกษุในพุทธศาสนา ก็เพื่อจะแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น ออกเรียไรหาเงินทองมาให้แก่ตนเอง หรือบริวาร โดยมีได้ผ่านขั้นตอนของการบวชอยู่ดี ๆ ก็เอาจีวรมาสวมใส่ หาได้มีเจตนาที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักของศาสนา เพื่อลดละ เลิก กิเลส ตัณหา และอวิชชา ให้เกิดความหลุดพ้นไม่ แต่การบวชของพระชาวอโคศล้วนเป็นไปตามพระธรรมวินัย มิใช่เพียงเอาจีวร สบง หรือสังฆาฏิมาห่มสวมทับเท่านั้น เมื่อบวชแล้วก็ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ไม่ได้หลอกลวงผู้ใด เจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งประสงค์ลงโทษจึงไม่น่าจะหมายถึงพ่อท่านและสมณะชาวอโคศ เพราะได้ผ่านการบวชโดยชอบ และไม่ได้แสดงออกให้บุคคลทั่วไปโดยมีเจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

แต่อย่างใดเลย

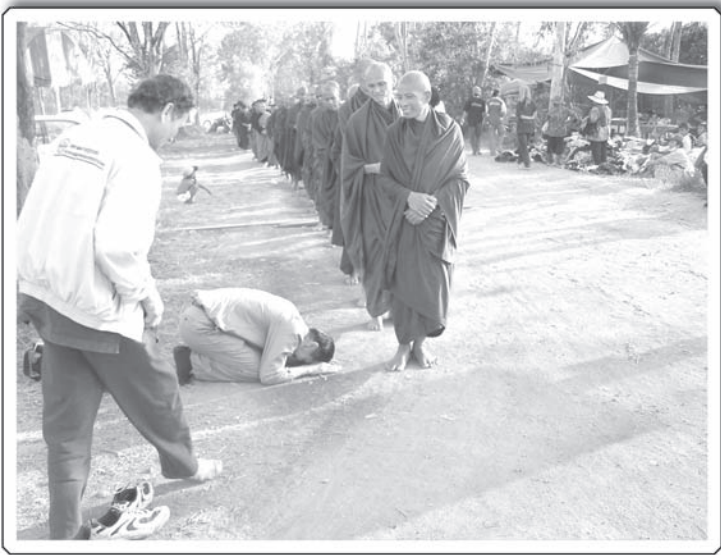
ส่วนที่มีการกล่าวหาว่าพ่อท่านวิปริตจากพระธรรมวินัย หรือทำให้พระธรรมวินัยวิปริตนั้น ก็เป็นเรื่องของการกล่าวหา เพราะเห็นว่าท่านเห็นไม่ตรงกับเรื่องที่เขาเรียน เขาเชื่อถือ และปฏิบัติมา หากลองไตร่ตรอง พิจารณา และมองอย่างเป็นกลางว่า ความเป็นจริงในสังคมไทย เรามีความแตกต่าง ในการปฏิบัติมากน้อยแค่ไหน บ้างก็เฟ่งลูกแก้ว จนบรรลุไปเมืองนิพพานได้ บ้างก็อยู่ในป่าเฟ่งเพียรภาวนา บ้างก็นั่งสมาธิหลับตาภาวนา บ้างก็ขุบหนอ-พองหนอ บ้างก็บูชาเครื่องรางของขลัง บ้างก็ออกธุดงค์ แต่ก็ยังสามารถประสานอยู่ด้วยกันได้ ความเห็นที่กล่าวหาดังกล่าว หาเป็นความจริงเสมอไปไม่ เพราะพ่อท่านยืนยันว่าสิ่งที่ท่านสอน และนำพาปฏิบัติ นั้น คือ สัจธรรมความจริงที่สามารถตรวจสอบพิสูจน์ได้จากพระไตรปิฎก และผลอันเกิดจากการปฏิบัติตนของผู้นั้นๆ หาได้มีการบิดเบือนใดๆ ทั้งสิ้น หากไม่เชื่อ ยินดีให้มาพิสูจน์ได้ทุกเวลา

ปัญหากรณีลั่นตอโคกนั้น หากได้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา จะพบว่าบางครั้ง ณ เวลาหนึ่ง คนจะยังไม่เชื่อ และอาจจะถูกเหยียดหยาม เพราะยังไม่อาจพิสูจน์ได้ เหมือนเช่น กาลิเลโอ นักดาราศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ของโลก ค้นพบว่า โลกกลม กลับถูกกล่าวหาว่าบิดเบือนความจริงที่เคยนับถือกันมา และถูกเกลียดชัง ภายหลังจากได้เสียชีวิตแล้ว จึงมีการพิสูจน์ และยอมรับว่าโลกกลม ต่างยกย่องสรรเสริญ หรือโสมเกียรติส นักปรัชญาเมธี หรือพระเยซู ก็เช่นเดียวกัน ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพราะว่า โลกมักจะยึดสิ่งที่เห็นอยู่ ค้นเคยอยู่ ทำอยู่ ใกล้ชิดอยู่ เป็นความจริงเสมอ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ค้นหาความจริง หรือยังพิสูจน์ไม่ได้ ก็สรุปเอาตามทัศนะของตน ไม่อยากจะให้เชื่อว่ากรณีลั่นตอโคกเป็นเช่นนั้น แต่หลายคนอาจมีความเห็นว่า เมื่อมองจากฝ่ายเราก็ย่อมจะต้องมีทิวทัศน์ในมโนเพียงเข้าข้างตัวเอง เป็นธรรมดา แต่เราเองเชื่อว่า สัจธรรมที่แท้ย่อมทนทานต่อการพิสูจน์

ปัญหาลั่นตอโคกไม่ใช่เป็นปัญหาแรกที่เกิดขึ้นสำหรับพุทธศาสนาในประเทศไทย จากบทความพิเศษปัญหาพุทธศาสนายุครัตนโกสินทร์ ซึ่งลง

พิมพ์ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ฉบับวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๒ มีรายละเอียดที่น่าศึกษาว่า “...นับแต่สมัยสุโขทัย ถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงธนบุรี คณะสงฆ์ไทยมีเพียงหนึ่งเดียว คือ สยามวงศ์ ไม่แบ่งแยกออกเป็นนิกายอื่นได้อีก และไม่มีผู้ใดตั้งตนเป็น “ศาสดา” แยกตัวออกมาตั้งนิกายใหม่ ต่อมา พ.ศ.๒๓๗๒ พระวชิรญาณ (เจ้าฟ้ามงกุฎ หรือสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งออกผนวช เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม) ทรงเล็งเห็นความหย่อนยานของพระสงฆ์สมัยนั้น ต่อมาทรงทราบข่าวพระรามัญรูปหนึ่งเชี่ยวชาญทางวินัยปิฎก และทั้งปฏิบัติเคร่งครัด จึงเสด็จย้ายไปประทับที่วัดสมอราย และปฏิบัติอย่างพระรามัญรูปนั้น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๙ ทรงตั้งตนเป็นอุปัชฌาย์ ตั้งระเบียบของนิกายธรรมยุตขึ้นที่วัดบวรวิเวคา” ปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่จุดจบของปัญหากลับแตกต่างกัน

ข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ได้วิเคราะห์มา จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของความเห็น หรือทิวทัศน์ที่แตกต่างกันอย่างแท้จริง ไม่ควรจะต้องชี้ผิดหรือถูกในทางกฎหมาย เพราะไม่ใช่เรื่องของการทุจริต หรือการมีเจตนา เถยยจิตเป็นโจร เหมือนการกระทำความผิดอาญาทั่วไป เช่น คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ข่มขืนกระทำชำเรา ปลอมเอกสาร ยกยอกทรัพย์ หรือปลอมตัวแต่งกายเป็นนักบวช พระภิกษุ สามเณรในพระพุทธศาสนา แล้วออกมาเรียไรเงินทอง อันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นที่กฎหมายจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องและจัดการกับผู้ที่กระทำ ซึ่งเป็นเรื่องที่ชอบด้วยเหตุผล และตรงตามลัทธิธรรมของหลัก “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แต่ในคดีที่สมณชาวอโศกถูกศาลพิพากษาว่า มีความผิดฐานแต่งกายเลียนแบบพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาโดยมิชอบเพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเป็นภิกษุหรือสามเณรในศาสนาพุทธ โดยการกระทำที่ถูกกล่าวหาตั้งกล่าวนั้น จะต้องมิเจตนาเพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเป็นภิกษุหรือสามเณรในศาสนาพุทธด้วย

จึงมีข้อสังเกตทั้งทำยว่า หากมีผู้หลงเชื่อว่าพ่อท่านและสมณะชาวโคกเป็นภิกษุหรือสามเณรในศาสนาพุทธจริงแล้ว ผลจะเป็นเช่นไร เพราะการที่พ่อท่าน และสมณะชาวโคกต่างอุทิศตนออกบวช สู่เพศบรรพชิตนั้น จะต้องทิ้งทรัพย์สินทุกชนิด บ้านช่องเรือนชาน สละออกให้หมด แม้มีที่ดินก็ต้องสละถึงขั้นโอนโฉนดให้ผู้อื่นไปเรียบร้อย หากเป็นสามีภริยากันก็ต้องหย่าขาดจากกันก่อน และประพฤติดนตามรอยของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้มักน้อย สันโดษ พากเพียร ผู้เลี้ยงง่าย ไม่ใช่หรือ สะสมเงินทอง ต่างมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาความหลุดพ้น ชำระล้างกิเลส เพื่อให้ถึงฝั่งพระนิพพาน หากผู้ใดที่พบเห็นแล้วยังไม่ยังให้เกิดศรัทธา นำเลื่อมใส หรือกลับเลื่อมศรัทธามากไปกว่าเดิม ก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้นั้นๆ เพราะเรื่องความเชื่อ ความนับถือ นั้น ไม่อาจบังคับให้เห็นตามกันได้ โดยพ่อท่านและสมณะชาวโคกก็คงไม่มีความคิดที่จะบังคับให้ผู้นั้นเชื่อหรือศรัทธาเช่นกัน แต่ถ้าหากผู้ใดเมื่อพบเห็นแล้วยังศรัทธาให้เกิดแก่ตน ติดตามฟังธรรม และนำไปประพฤติปฏิบัติก็จะเป็นผู้สำรวมในอินทรีย์ ถือศีล

อย่างมีมรรคมีผล กินอาหารมังสวิรัต ลดละ เลิก อบายมุข ไปตามลำดับ ดำรงชีพตามหลักสัมมาอาริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นทางแห่งการพ้นทุกข์ ให้เกิดประโยชน์สูง-ประหยัดสุด ประโยชน์ตน และประโยชน์ท่าน ตามภูมิ และฐานะของผู้นั้นๆ ที่มีที่เป็น จนผู้นั้นรู้แจ้งและเห็นจริง ก็อาจจะเดินตามรอยของพ่อท่านและสมณะชาวอโคก ทั้งชีวิตคฤหัสถ์ และออกบำเพ็ญเพียรอย่างอนาคาริกชน ก็เป็นเรื่องที่จริงสำหรับผู้นั้นๆ ที่จะเกิดมีและเป็นได้ตามสัจจะของตน

จึงมาถึงบทสรุปว่า หากผู้ใดที่หลงเชื่อและปฏิบัติตามคำสอนของพ่อท่านและสมณะชาวอโคกแล้ว นับได้ว่าเป็นความเจริญนำยินดีแก่ผู้คนที่ได้รู้จัก และพบเห็นสมณะ ผู้เป็น “สมณพราหมณา สัมมัคคตา สัมมาปฏิบัติปณนา เย อิมัญจ โลกัง ปรัญจ โลกัง สยง อภิญญา สัจฉิกัตวา ปเวเทนตติ” อันคือ ผู้ได้พบเห็น สมณพราหมณ์ทั้งหลาย ผู้ดำเนินชอบปฏิบัติชอบ ซึ่งประกาศโลกนี้ โลกหน้า ให้แจ่มแจ้ง เพราะรู้ยิ่งด้วยตนเองในโลกแล้ว

อันทำให้ผู้นั้นได้พ้นมัจฉาทิฐิ ข้อที่ ๑๐ ได้แล้ว ฉะนั้น./

